

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Μετέχοντες Σπουδαστές :

ΣΟΥΡΠΙΩΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΡΙΖΟΥ ΑΝΘΗ

Υπεύθυνη Καθηγήτρια

ΓΡΑΒΑΝΗ ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ

Πτυχιακή για τη λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική
Εργασία από το τμήμα της Κοινωνικής Εργασίας της
Σχολής Επαγγελμαίων Υγείας και Πρόνοιας του Τεχνο-
λογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Τ.Ε.Ι.) Πάτρας.

ΠΑΤΡΑ , ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1992

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	882
----------------------	-----

Η επιτροπή για την έγκριση της πτυχιακής εργασίας :

Υπογραφή :

Υπογραφή :

Κωσταν Γεωργίου

Υπογραφή :

Καραδοναλής

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν

	σελ.	
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ	"	V
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	"	VI
ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ	"	VIII

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο

I ΕΙΣΑΓΩΓΗ	"	I
Το πρόβλημα	"	I
Σκοπός της μελέτης	"	I
Ορισμοί όρων	"	I
II ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΑΛΛΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕ- ΤΙΚΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ		
Ιστορική αναδρομή	"	5
Η θέση της γυναίκας στο παρελθόν	"	5
Φεμινισμός και γυναικείο κίνημα	"	10
ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΒΛΕΨΗ.....	"	20
Εργαζόμενη γυναίκα	"	26
Μη εργαζόμενη γυναίκα	"	29
ΓΑΜΟΣ : Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΩΣ ΣΥΖΥΓΟΥ	"	32
Διάφορες αντιλήψεις για το γάμο.....	"	33

Ισότιμοι σύντροφοι (τι ορίζουν οι νόμοι για τη γυναίκα)	"	40
Προίκα	"	46
Γυναίκα και σεξουαλικότητα	"	49
Καταπιέζονται πάντα οι γυναίκες	"	52
Απελευθέρωση από τα κλισέ των ρόλων	"	57
ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - Ο ΡΟΛΟΣ		
ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ	"	62
Ο ρόλος της μητέρας	"	64
Ψυχολογία γονέων	"	74
Ο ρόλος του πατέρα	"	79
Οικιακές εργασίες της γυναίκας	"	84
Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ		
ΚΑΙ Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ.....	"	87
Συνδικαλισμός και πολιτική συνείδηση.....	"	88
Ενδιαφέροντα	"	90
III ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	"	93
Διαστάσεις του θέματος	"	93
Κατάρτιση του σχεδίου έρευνας	"	94
IV ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ.....	"	97
V ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	"	142
Προτάσεις	"	148
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ		
Ερωτηματολόγιο	"	152
Πίνακας υπολογισμών	"	161
Βιβλιογραφία	"	184

Α Ν Α Γ Ν Ω Ρ Ι Σ Η

Ευχαριστούμε την Κα Γραβάνη Ελισσάβετ Κλινική
Ψυχολόγο, Επίκουρος Καθηγήτρια του τμήματος Κοινωνικής
Εργασίας των Τ.Ε.Ι. Πατρών , που μας συμπαράσταθηκε
στην πραγματοποίηση της έρευνας .

Π Ε Ρ Ι Λ Η Ψ Η Μ Ε Λ Ε Τ Η Σ

Ο σκοπός της μελέτης για τη συμμετοχή της γυναίκας στην οικογένεια είναι η επισταμένη σπουδή για την κατανόηση ή εκμάθηση του ρόλου της μέσα σ' αυτή όσον αφορά την διαπαιδαγώγηση των παιδιών της , τη συμπεριφορά της απέναντι στο σύζυγό της , τη συμμετοχή της στα κοινά , και γενικότερα την προσφορά της τόσο στην οικογένεια όσο και στο κοινωνικό σύνολο μέσα απ' αυτή.

Έγινε μία διερευνητική έρευνα με θέμα :
Απόψεις του κοινού για την παντρεμένη γυναίκα .
Το δείγμα της μελέτης αποτελείται από 50 άτομα.

Για τη διεκπεραίωση της μελέτης το διαγνωστικό μέσο που χρησιμοποιήθηκε ήταν :

Ερωτηματολόγιο επί συνεντεύξει.

Τα κυριώτερα συμπεράσματα της έρευνας παρουσιάζονται ως εξής :

Α. Αντίληψη για το λόγο που παντρεύονται οι γυναίκες.

- Επειδή αυτός είναι ο προορισμός της γυναίκας
- Για ν' αποκατασταθούν κοινωνικά .

Β. Στάση απέναντι στην προίκα.

- Έκφράζουν αρνητική στάση

Γ. Επίδραση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης της γυναίκας.

- Διεκδικεί περισσότερο άτομα που της ταιριάζουν , ανάλογα με την κοινωνικοοικονομική της κατάσταση.

Δ. Για την επιλογή συντρόφου.

- Χαρακτήρα - προσωπικότητα.

- Μορφωτικό επίπεδο.

Ε. Σχέσεις της εργαζόμενης με το σύζυγο

- Οι άντρες την υπολογίζουν περισσότερο.

- Διεκδικεί περισσότερο τα δικαιώματά της στον οικογενειακό χώρο.

- Είναι οικονομικά ανεξάρτητη.

- Γίνεται πιο δραστήρια πιο δημιουργική .

ΣΤ. Σχέσεις της μη εργαζόμενης με το σύζυγο.

- Θεωρείται αποκλειστική για τις δουλειές του σπιτιού.

- Έχει περιορισμένο ελεύθερο χρόνο για προσωπικές ανάγκες .

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Υ Π Ο Λ Ο Γ Ι Σ Μ Ω Ν

Σελ.

Πίνακας	I :	Ειδική αναφορά για το λόγο που παντρεύονται οι γυναίκες	"	III
Πίνακας	2 :	Ειδική αναφορά για τη στάση απέναντι στο θεσμό της προίκας	"	II2
Πίνακας	3 :	Ειδική αναφορά , αν η κοινωνικοοικονομική κατάσταση της γυναίκας την επηρεάζει στην επιλογή του υποψήφιου συντρόφου της	"	II2
Πίνακας	4 :	Ειδική αναφορά με πιο κριτήριο επιλέγουν οι γυναίκες το μελλοντικό τους σύντροφο	"	II3
Πίνακας	5 :	Ειδική αναφορά για το αν η θέση της γυναίκας είναι στο σπίτι	"	II3
Πίνακας	6 :	Ειδική αναφορά για το αν μια γυναίκα πραγματοποιεί τους στόχους της καλύτερα μέσω του συζύγου της	"	II4
Πίνακας	7 :	Ειδική αναφορά για το αν στις σχέσεις των δύο συζύγων παίζει ρόλο η εργασία της γυναίκας.....	"	II5
Πίνακας	8 :	Ειδική αναφορά για το αν οι άντρες λαμβάνουν υπ' όψη περισσότερο μία εργαζόμενη γυναίκα .	"	II5

	σελ.
Πίνακας 9 : Ειδική αναφορά σχετικά με τις δουλειές που μπορεί ν' ασχοληθεί μία μητέρα	" II6
Πίνακας IO : Ειδική αναφορά όσον αφορά τους συνδιασμούς που ισχύουν σχετικά με το ρόλο της γυναίκας ως εργαζόμενη και ως νοικοκυρά	" II7
Πίνακας II : Ειδική αναφορά για το πως αισθάνεται ένας άντρας όταν η γυναίκα του δουλεύει.....	" II7
Πίνακας I2α: Ειδική αναφορά για το ποιός παίρνει αποφάσεις όσον αφορά τη διαχείριση μηνιαίου προϋπολογισμού	" II8
Πίνακας I2β: Ειδική αναφορά για το ποιός παίρνει αποφάσεις όσον αφορά την αγορά επίπλων - οικιακών συσκευών	" II9
Πίνακας I2γ: Ειδική αναφορά για το ποιός παίρνει αποφάσεις όσον αφορά την επιλογή καινούργιου διαμερίσματος - κατοικίας	" II9

Πίνακας I2δ :	Ειδική αναφορά για το ποιός παίρνει αποφάσεις όσον αφορά επιλογή τόπου και τρόπου διακοπών	"	I20
Πίνακας I2ε :	Ειδική αναφορά για το ποιός παίρνει αποφάσεις όσον αφορά θέματα ανατροφής και εκπαι- δευσης των παιδιών	"	I20
Πίνακας I2στ :	Ειδική αναφορά για το ποιός παίρνει αποφάσεις όσον αφορά τον αριθμό των παιδιών	"	I2I
Πίνακας I2ζ :	Ειδική αναφορά για το ποιός παίρνει αποφάσεις όσον αφορά τον τρόπο διασκέδασης	"	I2I
Πίνακας I3α :	Ειδική αναφορά για το ποιόν εμπιστεύονται πιο εύκολα σε κάποια προσωπική τους δυσκο- λία τα παιδιά (όσον αφορά το κορίτσι).	"	I22
Πίνακας I3β :	Ειδική αναφορά για το ποιόν εμπιστεύονται πιο εύκολα σε κάποια προσωπική τους δυσκο- λία τα παιδιά (όσον αφορά το αγόρι).....	"	I22

	σελ.
Πίνακας I4α : Ειδική αναφορά με ποιόν συζητούν περισσότερο τα παιδιά για θέματα σχολικής και επαγγελματικής φύσεως.... "	"
(όσον αφορά το κορίτσι) ... "	I22
Πίνακας I4β Ειδική αναφορά με ποιόν συζητούν περισσότερο τα παιδιά για θέματα σχολικής και επαγγελματικής φύσεως (όσον αφορά το αγόρι)..... "	I23
Πίνακας I5α: Ειδική αναφορά από ποιόν ζητούν άδεια εξόδου(όσον αφορά το κορίτσι)	" I23
Πίνακας I5β: Ειδική αναφορά από ποιόν ζητούν άδεια εξόδου (όσον αφορά το αγόρι)	" I23
Πίνακας I6 : Ειδική αναφορά για το αν οι δουλειές του σπιτιού είναι καθ' εαυτού καθήκον της γυναίκας	" I24
Πίνακας I7 : Ειδική αναφορά για τις δουλειές του σπιτιού που μπορεί να κάνει ο άντρας , η γυναίκα , και οι δύο μαζί	" I24
Πίνακας I7α: Ψώνια	" I24
Πίνακας I7β: Πλύσιμο πιάτων	" I25

Πίνακας I7γ :	Καθάρισμα σπιτιού	"	I25
Πίνακας I7δ :	Μαγείρεμα	"	I25
Πίνακας I7ε :	Πληρωμή λογαριασμών	"	I25
Πίνακας I7στ :	Άλλαγμα μωρού	"	I26
Πίνακας I7 ζ :	Φύλαγμα μωρού	"	I26
Πίνακας I8 α :	Ειδική αναφορά στο αν οι γυναίκες όσον αφορά τις οικογενειακές φροντίδες είναι ίσες με τους άντρες..	"	I26
Πίνακας I8 β :	Ειδική αναφορά στο αν οι γυναίκες είναι λιγότερο αυτόνομες και ανεξάρτητες από τους άντρες	"	I27
Πίνακας I8 γ :	Ειδική αναφορά στο αν οι γυναίκες λειτουργούν περισσότερο συναισθηματικά παρά λογικά	"	I27
Πίνακας I8δ :	Ειδική αναφορά στο αν οι γυναίκες είναι επί το πλείστον πιο εξαρτημένες από τους άντρες	"	I27
Πίνακας I8ε :	Ειδική αναφορά στο αν η φράση " πίσω από κάθε μεγάλο άντρα κρύβεται μια γυναίκα " είναι σωστή	"	I28

Πίνακας 18στ :	Ειδική αναφορά στο αν οι εκτός γάμου σεξουαλικές σχέσεις είναι πάντα λάθος	"	I28
Πίνακας 18ζ :	Ειδική αναφορά στο αν πρέπει να παρέχεται από την κοινωνία μεγαλύτερη σεξουαλική ελευθερία στον άντρα απ' ότι στην γυναίκα	"	I29
Πίνακας 18η :	Ειδική αναφορά στο ότι ο γάμος για την γυναίκα σήμερα δεν είναι αυτοσκοπός αλλά ένας από τους σκοπούς της ζωής της...	"	I29
Πίνακας 19 :	Ειδική αναφορά στο αν η γυναίκα έχει ελεύθερο χρόνο που να μην είναι αναγκασμένη να κάνει κάτι	"	I30
Πίνακας 20 :	Ειδική αναφορά για το πως περνά τον ελεύθερο χρόνο της η γυναίκα	"	I30
Πίνακας 21 :	Ειδική αναφορά για το αν η γυναίκα αφιερώνει αρκετό χρόνο στην καλλιέργειά της	"	I31
Πίνακας 22 :	Ειδική αναφορά από ποιόν εμποδίζονται οι γυναίκες να ασχοληθούν με πράγματα που τις ενδιαφέρουν .	"	I31

σελ.

Πίνακας 23 : Ειδική αναφορά για το ποιά είναι τα πράγματα που ασχο- λείται μια παντρεμένη γυ- ναίκα (με σειρά προτεραιό- τητας)	" 132
--	-------

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γενικότερα το θέμα της μελέτης είναι: " Η συμμετοχή της Ελληνίδας στην οικογένεια."

Σκοπός μας ήταν να ερευνήσουμε τις απόψεις του κοινού σε ό,τι αφορά τη γυναικεία ταυτότητα, το μητρικό ρόλο καθώς και το ρόλο της γυναίκας ως συζύγου.

Πιο συγκεκριμένα οι στόχοι μας ήταν :

α/ Να ερευνήσουμε τι αντιλήψεις επικρατούν για τη θέση της γυναίκας στην οικογένεια.

β/ Αν και κατά πόσο βοηθάει η εργασία της γυναίκας σήμερα.

ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ :

Φεμινιστικό κίνημα: Είναι ένα κίνημα που έχει σαν στόχο να καταργήσει την εξάρτηση και καταπίεση των γυναικών μέσα και έξω από το σπίτι. Είναι ένα κίνημα που αποβλέπει στην χειραφέτηση, απελευθέρωση των γυναικών στην " ίση μεταχείριση" ανδρών και γυναικών τόσο στην οικογενειακή τους ζωή όσο και στην επαγγελματική τους. Το κίνημα αυτό επιδιώκει να καταργήσει την παραδοσιακή εικόνα της γυναίκας, της γυναίκας που εμφανίζεται σαν RES, αντικείμενο, χωρίς δική της οντότητα, της γυναίκας που εμφανίζεται σαν είδωλο ομορφιάς ή σεξ.

Το Γυναικείο Απελευθερωτικό Κίνημα: Προβάλλει διαμαρτυρίες για τη γυναικεία καταπίεση: οικονομική, νομική, κοινωνική και επιδιώκει την επίτευξη ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας, ίση αμοιβή για ίσης αξίας εργασία και γενικά ισότητα δικαιωμάτων. Βασικά, οι γυναίκες αγωνίζονται ενάντια σε κάθε είδους καταπίεση και στέρηση της ατομικής τους ελευθερίας.

Πατριαρχία: Το κοινωνικό σύστημα στο οποίο αρχηγός της οικογένειας και φορέας κάθε εξουσίας και ισχύος σε αυτήν είναι ο πατέρας (PATER FAMILIAS). Γενικά στο πατριαρχικό σύστημα ο άντρας είναι ο ρυθμιστής της οικονομικής, της πολιτικής και της κοινωνικής ζωής. Όλοι οι άντρες αποκτούν στην οικογένεια υπέρτερη θέση έναντι των γυναικών που περιορίζονται πλέον στα θέματα του σπιτιού. Η πατριαρχία αποτελεί το κοινωνικό σύστημα που αντικατέστησε την μητριαρχία.

Μητριαρχία: Κοινωνική οργάνωση στην οποία την πρωτεύουσα θέση κατέχει η γυναίκα και όχι ο άντρας, τα δε παιδιά διαδέχονται ως προς το όνομα, τη φυλετική συγγένεια, την περιουσία και τα δικαιώματα, την μητέρα και όχι τον πατέρα. Υποστηρίχτηκε ότι από το στάδιο αυτό πέρασαν σχεδόν όλες οι κοινωνίες κατά την πρώτη περίοδο της εξέλιξης τους. Η μητριαρχία είναι η αρχαιότερη οργάνωση της κοινωνίας. Η βιολογική επιρροή της μητέρας και τα αισθήματα της μητρότητας βάζουν τον άνθρωπο σε μια μητρική κοινωνική ομάδα.

Ελευθερος_χρόνος Ορίσαμε ότι είναι ο χρόνος που ένα άτομο δεν είναι αναγκασμένο να κάνει κάτι.

Δηλαδή δεν είναι υποχρεωμένο ν'ασχοληθεί με την φροντίδα των παιδιών , τις οικιακές εργασίες αλλά αξιοποιεί το χρόνο του με προσωπικά ενδιαφέροντα.

Μια μαρτυρία που υπάρχει στη Μήδεια του Ευριπίδη:

Κι από τα πλάσματα , όσα σκέψη και ψυχή έχουν,
τα πιο δυστυχησμένα είμαστε οι γυναίκες.
που πρώτα να πληρώσουμε τον αντρα πρέπει
με χρήματα πολλά και αφέντη στο κορμί μας
να βάλουμε, που από το πρώτο είν' πιο μεγάλο
κακό. Κι εδώ είναι όλος μας ο αγώνας, θα ' βγει
καλός τάχα ή κακός; Γιατί τιμή δε φέρνει
ο χωρισμός ποτέ σε μια γυναίκα κι ούτε
πάλι τον αντρα της μπορεί να παρατήσει.
Σαν έρθει σε καινούριους νόμους και συνήθεια
μάντισσα πρέπει να ' ναι, μια κι από τα πρώτα
δεν ξέρει με ποιόν τη ζωή της θα περάσει.
Κι αν άξιες ' μεις σταθούμε , ο αντρας μας κοντά μας
να ζει χωρίς τον γάμο σαν βάρος να νοιώθει,
ζηλευτή θα ' ναι η τύχη μας, μ' αν όχι, κάλλιο
θάνατος . Ο άντρας, σαν στο σπίτι πλήξη νοιώσει,
βγαίνει έξω και μαζί με φίλους που ταιριάζουν
στα χρόνια της καρδιάς το βάρος ξαλαφρώνει.
Όμως εμείς σε μια ψηχή θεωρούμε μόνο.
Κι ακόμα λεν πως δίχως κίνδυνο στο σπίτι
ζούμε , την ώρα που στη μάχη πάνω ' κείνοι
παλεύουν με κοντάρι. Μα δεν έχουν δίκιο.
Τρεις θα ' θελα φορές πίσω από την ασπίδα
' γω να σταθώ , παρά μια φορά να γεννήσω.

Η θέση της Ελληνίδας στην οικογένεια , στην κοινω-
νία , στην πολιτεία, Ρούλα Κακλαμανάκη

Εκδόσεις Καστανιώτη.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ι Ι

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

α/ Η θέση της γυναίκας στο παρελθόν

" Όλη ετούτη η σύγχρονη γυναικεία κίνηση, είναι κι αυτή ένα από τα συμπτώματα της πανανθρώπινης ταρᾶχῆς που μάχεται να καταστρέψει έναν κόσμο και να δημιουργήσει έναν άλλο ".

N. KAZANTZAKΗΣ.

Μελετώντας κανείς τα ιστορικά κείμενα αλλά και ταπροϊστορικά ντοκουμέντα από την αρχή της εποχής που ονομάζεται πολιτισμένη, βρίσκει τον άντρα και τη γυναίκα αντιμέτωπους. Δε συναντούμε δηλαδή δύο βιολογικά είδη, που είναι φτιαγμένα από τη φύση να λειτουργούν μαζί ισότιμα για ν' αναπαράγονται και να παράγουν ότι θα ικανοποιεί τις ανάγκες τους και ότι θα ομορφαίνει τη ζωήτους. Συναντούμε μια άλλη σχέση αναμεσά τους, που βασικά θέλει τον άντρα κυρίαρχο και τη γυναίκα υποταγμένη, λιγότερο ή περισσότερο, μέσα από τις χιλιάδες μορφές ατομικής και κοινωνικής έκφρασης, μέσα από τις χιλιάδες καταστάσεις κοινωνικής συμπεριφοράς και δεοντολογίας.

Α Ρ Χ Α Ι Α Ε Λ Λ Α Δ Α

Στην αρχαιότητα, η γυναίκα ήταν προορισμένη

να φροντίζει το σπίτι και τα παιδιά , με μια ακτίνα δράσης από την κάρμα και την αυλή του σπιτιού της ως το χωράφι για τη συλλογή των καρπών , ανάλογα με την κοινωνική της τάξη. Η θέση της βρισκόταν στην οικογένεια κάτω από την κυριαρχία του άντρα , χωρίς συμμετοχή στο δημόσιο βίο και χωρίς δικαιώματα στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς της και τη διεκδίκηση μιας θέσης στην κοινωνία , πέρα από τη θέση της μητέρας και της συζύγου.

Οι περιορισμοί της μονογαμίας , επίσημα είτε ανεπίσημα αφορούσαν μόνο τη γυναίκα. Επίσης και το καθεστώς της μόνιμης χηρείας όπου ίσχυε, ιδίως στην ανατολή, αφορούσε μόνο τις γυναίκες . Υπήρξαν μάλιστα εποχές όπου σε ορισμένες περιοχές ,όπως στην Ινδία, επικρατούσε το έθιμο η γυναίκα να καίγεται μαζί με το λείψανο του συζύγου της.

Στις περισσότερες περιπτώσεις η γυναίκα δεν είχε καθόλου δικαιώματα , δημόσια ή ιδιωτικά. Γι' αυτό και τη συναντάμε ως εξαίρεση στη Βαβυλώνα να ασχολείται με επιχειρήσεις και να της επιτρέπονται ορισμένες νομικές πράξεις , σχετικά με την κυριότητα ή να μπορεί να καταθέτει ως μάρτυρας.

" Στην Αίγυπτο επίσης η γυναίκα είχε πολύ μεγάλη ανεξαρτησία, σε σύγκριση με τον υπόλοιπο αρχαίο κόσμο. Μπορούσε να εργάζεται έξω από το σπίτι και είχε διακριθεί στις επιχειρήσεις.

Στην αρχαία Ελλάδα και ιδιαίτερα στην Αττική, μοναδικός φορέας δικαιωμάτων συμμετοχής , στα κέντρα λήψης αποφάσεων για τα κοινά , ήταν ο άντρας. Προορισμός της γυναίκας (συζύγου) ήταν η τεκνογονία,

για την εξασφάλιση της διαδοχής στην πατρική κυριαρχία. (περιουσία, όνομα, κοινωνική θέση.) Η γνησιότητα των παιδιών ήταν η βασικότερη οικογενειακή αξία και ο μομαδικός προορισμός της γυναίκας. Για να προστατέψει αυτή την αξία κλεινόταν στο σπίτι, μακριά από τα μάτια του κόσμου και τους πειρασμούς της σάρκας. Φυσικά οι γυναίκες είχαν την εύθυνη του σπιτιού, που, για τις πλούσιες ήταν η επίβλεψη των σκλάβων. Η εργασία δεν έλειψε ποτέ από τη γυναίκα. Αρχόντισσα του σπιτιού ήταν, όπως πάντα η γυναίκα του άρχοντα και του πλούσιου, που διέθετε υπηρέτες και σκλάβους.

Δεν μπορούμε να πούμε ότι αναπτύχθηκε καμιά αγωνιστική πρωτοβουλία για την απελευθέρωση των γυναικών από τους αρχαίους κλασικούς συγγραφείς και ποιητές, ωστόσο κανέναν δεν αφήσε αδιάφορο το πρόβλημα της γυναίκας. Ας θυμηθούμε τα υπέροχα γυναικεία πορτρέτα του Ομήρου: τη μυστηριώδη Ελένη, την αφοσιωμένη Ανδρομάχη, την πιστή Πηνελόπη. Ο Ισίδος παρουσιάζει τη γυναίκα κλέφτρα, κοκέτα, άπιστη " τῆς γάρ φλώνόν ἐστί γένος καί φυλᾶ γυναικῶν πῆμα μεγ' αἴ θνητοῖσιν νοκετάουσιν ", Θεογονία, στ. 591-592. Στην αρχαία τραγωδία η γυναίκα κατέχει εξέχοντα ρόλο. Αν και συχνά παρουσιάζεται υποδεέστερη και εξαρτημένη από τον άντρα, αναδεικνύεται πρωταγωνίστρια σε όλες τις μεγάλες και δύσκολες στιγμές, γίνεται σύμβολο της δικαιοσύνης, της αυτοθυσίας, της ειρήνης, της αγωνιστικότητας.

Στην Αντιγόνη Π.Χ. συναντούμε τη γυναίκα φορέα και υπερασπιστή υψηλών αξιών, αλλά και τον αντρικό σοβινισμό και τη γυναικεία υποταγή. " Μα πρέπει να

συλλογιστείς πως είμαστε γυναίκες ", λέει η Ισμήνη. Και ο κρέοντας στο φύλακα : "Τί λές; Ποιός άντρας βρέθηκε αυτά για να τολμήσει; "

Γενικά οι αρχαίοι κλασικοί φιλόσοφοι και γενικότερα, οι αρχαίοι συγγραφείς θεωρούσαν τη γυναίκα από τη φύσης κατώτερη και δικαιολογούσαν το καθεστώς των διακρίσεων .

Ρ Ω Μ Η

Εδώ η υποτίμηση της γυναίκας προβάλλεται εμφανέστερα εξαιτίας της σαφήνειας που χαρακτήριζε το Ρωμαϊκό δίκαιο, με τη συγκροτημένη και αυστηρή ρύθμιση των κοινωνικών και οικογενειακών σχέσεων.

Η γυναίκα ήταν ατελής προσωπικότητα που την κηδεμόνευε ο πατέρας , ο σύζυγος, ο αδελφός , ο άντρας - συγγενής.

Β Υ Ζ Α Ν Τ Ι Ο

Η αφοσίωση στην οικογένεια και τη θρησκεία, η φιλανθρωπία , η παρθενία , η σιωπή και η ανοχή είναι όχι μόνο τα όρια δράσης, αλλά και τα κοσμήματα της τέλειας γυναίκας και συζύγου ." Δεν μίλησε ποτέ σε κανέναν παρά στον άντρα της " , λέει ο Μιχαήλ Ψελλός για την ενάρετη γυναίκα .

Τ Ο Υ Ρ Κ Ο Κ Ρ Α Τ Ι Α

Για τις Ελληνίδες στην περίοδο της Τουρκοκρατίας τυπικά δεν άλλαξε τίποτα ούτε μπορούσε ν' αλλάξει.

Η γυναίκα ως σύζυγος και μητέρα, μένει βασικά στο σπίτι (κλουρά) η κόρη αθέατη - δώδεκα χρονών έγινε κι ήλιος δεν την είδε, λέει το δημοτικό τραγούδι - ασχολείται με το κέντημα και το ράφιμο κάτω από την καθοδήγηση της μητέρας της, υφαίνει τα προικιά της και περιμένει το βασιλόπουλο του παραμυθιού", όπως και στο Βυζάντιο, όσο της το επιτρέπει η σκλαβιά. Στο μεταξύ με το κίνημα του Ρομαντισμού στη Δύση αναπτύσσεται ο σεβασμός και η αβρότητα προς τη γυναίκα.

Ωστόσο βρίσκουμε τη γυναίκα κι έξω από το σπίτι, να βοηθά σε γεωργικές δουλειές, αλλά και σε πιό βαριές ιδιαίτερα στην Πελοπόννησο, και σε ποιμενικές ασχολίες στις ορεινές περιοχές.

Στις δύσκολες περιπτώσεις στάθηκε ικανή για όλα. Με τον αποδεκατισμό των αντρων ή τη φυγή τους στά βουνά και τους ξένους τόπους, έμεινε μόνη και τα' βγαλε πέρα, διατηρώντας την Ελληνική παράδοση και το Ελληνικό στοιχείο στα σκοτεινά χρόνια της Τουρκοκρατίας.

Στα χρόνια της σκλαβιάς, η γυναίκα βρήκε την ευκαιρία ν' αντισταθεί με πράξεις αυτοθυσίας στον ξένο κατακτητή.

Με την ίδρυση του Ελληνικού κράτους το 1832 η γυναίκα βρέθηκε πιο ώριμη κι απελευθερωμένη, αλλά διόλου ισότιμη με τον άντρα. Τυπικά καθηλώθηκε κάτω από τους θεσμούς του Βυζαντινορωμαϊκού δικαίου, που μεταφυτεύτηκε, κατά βάση στο δίκαιο του νέου κράτους. Και ουσιαστικά έμεινε πάντα η ίδια, γυναίκα στην υπηρεσία του νοικοκυριού, των παιδιών και του συζύγου, που ήταν

ο μόνος αρμόδιος για κοινωνική και πολιτική δραστηριότητα και ο κύριος μοχλός στη διαδικασία παραγωγής"

{ Η θέση της Ελληνίδας στην οικογένεια, στην κοινωνία, στην πολιτεία", Ρούλα Κακλαμανάκη , Εκδόσεις Καστανιώτη)

β) Φεμινισμός και γυναικείο κίνημα

" Γυναίκα αν θες αντρίκια να δουλέψεις για το ξεσκάβωμά σου δεν φτάνει να κάψεις , να σκορπίσεις, να ξεοδέψεις το χρυσάφι , τη σμύρνα , το λιβάνι στο νέο βωμό. Μέσα σου πρώτα κάψε το τριπλό ξόανο που τους δούλους κάνει: συνήθεια, κέρδος, πρόληψη. Και κάψε και του παλιού καιρού τα παραμύθια κι' ας είναι όμορφα, μια για πάντα κάψε..."

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ο 20ός αιώνας , είναι ο αιώνας των μεγάλων και μικρών επαναστάσεων και πολέμων και γενικά της αμφισβήτησης και κρίσης των υπαρχόντων κοινωνικών θεσμών και συστημάτων. Η αμφισβήτηση σημαίνει ότι οι άνθρωποι δεν είναι ικανοποιημένοι από τη ζωή τους , από την υπάρχουσα κοινωνική πραγματικότητα, που συγκρίνουν με κάποιο πρότυπο ιδανικής ζωής. Με τη σύγκριση μορφοποιούνται οι επιθυμίες οι επιδιώξεις και υποβοηθείται η ανάπτυξη των απόψεων και αξιών.

Την αμφισβήτηση μπορεί να προκαλέσει το κοινωνικό σύνολο ή μέρος του κοινωνικού συνόλου, που κατά κύριο λόγο πλήττεται από τη λειτουργία των θεσμών .

Έτσι τα καταπιεζόμενα κοινωνικά άτομα, οι αδικημένοι από τα υπάρχοντα κοινωνικά συστήματα απαιτούν την αναθεώρηση και αλλαγή των κοινωνικών θεσμών και των κοινωνικών προτύπων, καθώς και την κοινωνική τους αποκατάσταση.

Οι γυναίκες που εξακολουθούν ακόμα και σήμερα να είναι τα πιο καταπιεζόμενα άτομα, αμφισβητούν την υπάρχουσα κοινωνική δικαιοσύνη, που καθιερώνει η ιδεολογία της ανδροκρατίας. Τα δύο βασικά τους κινήματα είναι: το " Φεμινιστικό Κίνημα " και το " Γυναικείο Απελευθερωτικό Κίνημα" .

" Το " Φεμινιστικό Κίνημα" υποστηρίζει τα γυναικεία δικαιώματα για χειραφέτηση, απελευθέρωση και ισότητα . Θεωρεί την καταπίεση που υφίστανται οι γυναίκες ως την πρώτη, τη μεγαλύτερη και ξέχωρη από κάθε ιστορική συνάρτηση. Ο πρώτος καταμερισμός εργασίας έγινε ανάμεσα στον άντρα και τη γυναίκα για την παραγωγή των παιδιών , γι αυτό πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην πρώτη καταπιεστική επιβολή. Είναι η πρώτη που πρέπει να φύγει.

Το "γυναικείο Απελευθερωτικό Κίνημα" προβάλλει διαμαρτυρίες για τη γυναικεία καταπίεση: οικονομική, νομική, κοινωνική, και επιδιώκει την επίτευξη νέων ευκαιριών στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας , ίση αμοιβή για ίσης αξίας εργασία και γενικά ισότητα δικαιωμάτων . Βασικά , οι γυναίκες αγωνίζονται ενάντια σε κάθε είδους καταπίεση και στέρηση της ατομικής τους ελευθερίας . " ("Η συμμετοχή της ελληνίδας στην οικογένεια και στην εργασία " Τέσσα Δουλκέρη, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκούλα)

Η ελευθερία δεν είναι μία αλλά πολλές ανάλογα με τους περιορισμούς και τις στερήσεις που επιβάλλει η κοινωνία. Ποικίλουν από λαό σε λαό, από πολιτισμό σε πολιτισμό. Ελευθερία μπορεί να είναι ένας τρόπος διαβίωσης, μία συμπεριφορά που ωστόσο συμφωνεί με τον ηθικό νόμο και τη λογική. Υπάρχουν οι σωματικές ελευθερίες και αυτές της ψυχής ή του πνεύματος που είναι και οι σπουδαιότερες.

Προέρχονται κυρίως από την καταπίεση ή την εκμετάλλευση του ανθρώπου από τον άνθρωπο και δημιουργούν τις διάφορες κοινωνικές ανισότητες.

Στην αρχή, ριζοσπάστες άντρες υιοθέτησαν τις γυναικείες αξίες κι αυτό έδωσε κάποια ελπίδα στις γυναίκες, που βρίσκονταν μέσα στα κινήματα αυτά.

Αλλά, όταν ανακάλυψαν ότι είχαν και εδώ ένα δευτερεύοντα ρόλο, και το χειρότερο ότι η αναγνώριση του δικαιώματος συμμετοχής των γυναικών στην εργασία δεν αποτελεί παρά ένα συμβιβασμό της πολιτείας, που θεμελιώνεται με μία προστατευτική νομοθεσία, αυτό προκάλεσε το ριζοσπαστικό τους ξύπνημα και ξέσπασε η δίκαιη αγανάκτησή τους μέσα στον αγώνα για την απελευθέρωσή τους. Κύριο αίτημα: στην αγορά εργασίας να μην παραχωρούνται οι προνομιούχες θέσεις στους άντρες και οι περιθωριακές θέσεις στις γυναίκες. Οι άνθρωποι, ανεξαρτήτου φύλου, ν' αναλαμβάνουν τη θέση που αντιπροσωπεύει τις πραγματικές τους αξίες, ικανότητες και δυνατότητες.

" Ο Γάλλος ιστορικός - κοινωνιολόγος Λ. Αμπανσούρ, αναφερόμενος στις κοινωνικές αλλαγές που έφερε ο φεμινισμός και την επίδραση που είχε στην ιστορική εξέλιξη της ανθρωπότητας, σημειώνει:

Συντελείται μία μεγάλη επανάσταση. Δεν έχουμε σχεδόν συνείδηση γι αυτή γιατί εξελίσσεται σιγά - σιγά κάτω από τα μάτια μας. Εντούτοις αναμφίβολα μας οδηγεί σε καταπληκτικές σοσιαλιστικές μεταρρυθμίσεις, όπως η Γαλλική Επανάσταση του 1789, και φέρνει τις ίδιες βαθιές απηχήσεις στις ψυχές όπως η έλευση του Χριστιανισμού.

Για να πετύχουν την αναθεώρηση της δίκης, που η αδικία της ιστορίας φαίνεται έχει αποφασίσει για τη δυσμένεια τους, οι γυναίκες έχουν σε όλη τη διάρκεια των αιώνων αγωνιστεί, υποφέρει, εργαστεί με το μυαλό και τα χέρια. Παρακολουθώντας τις από τη γένεση του κόσμου, σε όλη την ιστορική αναδρομή έως σήμερα, ποτέ δε σταμάτησαν τη συμμετοχή τους αυτή.

Από γενιά σε γενιά "οι επαναστάτριες" μεταβιβάζουν την ιδέα, όπως οι αρχαίοι δρομείς τη "φλόγα".
"Γυναίκες και οικογένεια" Λέον Τρότσκι, Αθήνα Μπogiάτης 1982)".

Γυναίκες συναντάμε, που έχουν αναγνωριστεί σε όλους τους κλάδους της ανθρώπινης δραστηριότητας, να εκτελούν από ευχαρίστηση από ανάγκη ανδρικές εργασίες. Άλλες απαιτούν την ισότητα των φύλων άλλες την εφαρμόζουν στην πράξη....

Οι ουσιαστικές κατακτήσεις της ισότητας αρχίζουν με την κινητοποίηση των ίδιων των γυναικών, που την ξεκίνησαν, στο τέλος του 18^{ου} αιώνα, οι λίγες μορφωμένες και μαχητικές γυναίκες. Ένα, δειλό και περιορισμένο, κίνημα άρχισε ν' απλώνεται, σιγά-σιγά, και νά πιάνει ρίζες το 19^ο αιώνα, για να μαζικοποιηθεί οριστικά τον 20^ο αιώνα, με τη γενικότερη ανάπτυξη των προοδευτικών κινήματων.

Στο πλαίσιο αυτής της κινητοποίησης αξίζει ν' αναφερθούν τα παρακάτω περιστατικά, τα οποία αποτελούν σταθμούς στην πορεία του κινήματος.

α/Η κίνηση μιας ομάδας Γαλλίδων στη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης, που ζητούσαν να συμπεριληφθούν στα δικαιώματα του ανθρώπου και τα δικαιώματα της γυναίκας και είχαν συντάξει σχετική διακήρυξη. Συνάντησαν όμως την αδιαφορία και την αντίθεση των ηγετών της επανάστασης. Ανάλογη στάση στο θέμα είχαν τηρήσει παλαιότερα υποστηρικτές, των ανθρώπινων δικαιωμάτων, όπως π.χ. ο Ζαν - Ζακ - Ρουσσώ, ο οποίος πίστευε ότι η μόρφωση της γυναίκας, αλλά και η ίδια η ύπαρξή της, τότε μόνο έχει αξία, όταν είναι ωφέλιμη για τον άντρα.

β/Η έκδοση του βιβλίου της MARY WOLLSTONECRAFT Διεκδίκηση των Δικαιωμάτων της Γυναίκας (Λονδίνο 1792) και

γ/ η δήλωση της ABELAG ADAMS το 1776 στο σύζυγό της, που ήταν μέλος του Ηπειρωτικού Κογκρέσου των επαναστατημένων αμερικάνικων αποικιών, ότι "Οι γυναίκες θα ξεσηκωθούν αν δεν προσεχθούν τα προβλήματά τους", και η οποία βρήκε μεγάλη αντίδραση στους ηγέτες της ίδρυσης των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (FOUNDING FATHERS) με επικεφαλής τον TH. JEFFERSON.

Τα περιστατικά αυτά αποτελούν τη βάση για τη μετέπειτα καλλιέργεια και ανάπτυξη των ιδεών και την κινητοποίηση για την ισότητα.

Το πρώτο ξεκίνημα από τη Βρετανία και τις Η.Π.Α. καθώς επίσης τη Γαλλία, τη Σουηδία και τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, άνοιξε το δρόμο των κατακτήσεων της γυναίκας.

Ας επιστρέψουμε όμως στην Ελλάδα.

Ως το 1917 η γυναίκα δεν μπορούσε ν' αναλάβει άλλο δημόσιο λειτούργημα πλην της δασκάλας και μόλις το 1936 αποκτά το περιορισμένο δικαίωμα ψήφου στις δημοτικές εκλογές, όταν είναι πάνω από 30 ετών και γνωρίζει ανάγνωση και γραφή. Το 1949 προσθέτει στο ενεργητικό της την εκλογικότητα στην αυτοδιοίκηση και από το 1952 αποκτά πλήρη εκλογικά δικαιώματα.

Μόλις τις τελευταίες δεκαετίες η Ελληνίδα αρχίζει να κατακτά ένα ένα τα υπεύθυνα επαγγέλματα. Ρίχνει ένα ένα τα οχυρά και μπαίνει στο στίβο της κοινωνικής και της δημόσιας ζωής, αλλάζοντας και τη μορφή των προβλημάτων της σε μια μεγάλη κλίμακα διαφοροποίησης από γυναίκα σε γυναίκα, τόσο σε σχέση με την τάξη στην οποία ανήκει, όσο και γενικότερα, με βάση άλλες ατομικές συγκυρίες και περιστάσεις.

Τα γυναικεία σωματεία δεν παραλείπουν να παίρνουν θέση πάνω σε θέματα επικαιρότητας, εθνικά και διεθνή, που αφορούν σημαντικά κοινωνικά προβλήματα, παραβιάσεις των αρχών της δημοκρατίας καθώς επίσης προβλήματα που αφορούν την ειρήνη και τους εξοπλισμούς.

Η ουσιαστική μελέτη και η ανάλυση των εντελώς ιδιαιτέρων προβλημάτων της σύγχρονης Ελληνίδας άρχισα γίνεται μόλις μετά την μεταπολίτευση (1974).

Οι βασικότερες θέσεις που αναπτύσσονται φαίνεται να συμφωνούν με εκείνες του ευρωπαϊκού γυναικείου κινήματος.

Ωστόσο μπορούμε να διακρίνουμε και τα σημάδια της πρώτης προσπάθειας για εμβάθυνση στα προβλήματα της Ελληνίδας όπως προκύπτουν από τις ειδικότερες συνθήκες, τις παραδόσεις και τα ιστορικά δεδομένα του τόπου.

Τά πιο σημαντικά θέματα που απασχόλησαν τα γυναικειακινήματα της τελευταίας δεκαετίας είναι η νομική ισότητα (ισοτιμία) και τα προβλήματα της εργαζόμενης γυναίκας ιδιαίτερα της μητέρας. Υπάρχουν όμως και ορισμένα πιο ειδικά θέματα όπως η νομιμοποίηση των αμβλώσεων , οικογενειακός προγραμματισμός , η στράτευση των γυναικών κ.λ.π.

Επίσης το γυναικείο κίνημα ασχολήθηκε και αχολείται με μια βαθύτερη προσέγγιση της ποιότητας των σχέσεων και των δύο φύλλων και με εντελώς πρακτικά ζητήματα σε σχέση με τη διαδικασία της δίωξης και την τιμωρία του βιασμού και άλλων αδικημάτων κατά της γυναίκας , που συντηρούν και την ειδική ψυχολογία των παραδοσιακών προτύπων .

Δραστηριότητες και εκδηλώσεις με στόχο τη συνειδητοποίηση της γυναίκας και την μεθόδευση τρόπων για την αλλαγή της παραδοσιακής νοοτροπίας , μόλις τελευταία αρχίζουν ν' αναπτύσσονται κάτω από την πίεση των νεότερων γενιών , που έχουν καλλιεργήσει και την άποψη της ανεξαρτησίας του γυναικείου κινήματος από το γενικό προοδευτικό κίνημα και την αποδέσμευση του από την κηδεμονία και την ανάπτυξη φεμινιστικών απόψεων που προκαλεί το ενδιαφέρον του κοινού και τον τύπο. Αλλά μια απόλυτη αποδέσμευση που ενδεχομένως θα οδηγήσει σε ουσιαστικές αντιθέσεις , θ' αποστερούσε το γυναικείο κίνημα από τις παραδοσιακές του ρίζες και την οργανωτική του βάση, που είναι αναγκαία για την παραπέρα πορεία.

Οι πρώτες γυναικείες οργανώσεις με πλατιά βάση αυτές που απευθύνονται σε όλες τις γυναίκες και όχι

μονάχα σε μια μερίδα " εκλεκτών, μορφωμένων και προοδευτικών " γυναικών, άρχισαν να ιδρύονται μετά την απελευθέρωση. Η πρώτη ανάλογη οργάνωση υπήρξε η " Πανελλήνια Ένωση Γυναικών " που πήρε μέρος με αντιπροσωπεία της στο Συνέδριο της Παγκόσμιας Δημοκρατικής Ομοσπονδίας Γυναικών το Νοέμβρη του 1945, και συνυπέγραψε την ιδρυτική του πράξη. Στη συνέχεια ιδρύθηκαν πολλοί σύλλογοι στις περισσότερες από τις επαρχιακές πόλεις, με πλατιά απήχηση και συμμετοχή γυναικών απ' όλες τις τάξεις. Από τις πιο αξιόλογες ήταν η κίνηση στην Κρήτη, όπου έγινε και το " Παγκρητικό Συνέδριο Γυναικών " το 1946. Ενώ ο σύλλογος Ηρακλείου εξέδιδε την εφημερίδα Νέα Θέση.

Όλες αυτές οι οργανώσεις διαλύθηκαν στη διάρκεια του εμφυλίου (1947 - 49), αλλά οι γυναίκες συνέχισαν τον αγώνα τους, είτε ως εργαζόμενες, είτε μεμονωμένα σε διάφορους τομείς, προετοιμάζοντας το έδαφος για την μετέπειτα οργανωμένη δράση τους.

Η επόμενη φάση άρχισε το 1963 όταν μια ομάδα προοδευτικών γυναικών συγκρότησε πλατιά επιτροπή για την επιλογή αντιπροσώπων στο Παγκόσμιο Συνέδριο Γυναικών στη Μόσχα, όπου είχαν προσκληθεί και Ελληνίδες. Αργότερα εκφράστηκε οργανωτικά στην Πανελλήνια Ένωση Γυναικών (Π.Ε.Γ.) που ιδρύθηκε το 1964 ως κεντρικό, μαζικό όργανο των γυναικών της Ελλάδας. Η διάλυσή της, από την δικτατορία το 1967, εμπόδισε την εξέλιξή της όπως και τη συνέχιση των

Μετά το 1974, το γυναικείο κίνημα παρουσιάζει έντονη δραστηριοποίηση. Προσπαθεί ν' αφομοιώσει τα παραδο-

σιακά στοιχεία και συγχρόνως να μπολιαστεί από τις τάσεις του σύγχρονου φεμινιστικού κινήματος . Τα θέματα που προκαλούν το περισσότερο ενδιαφέρον και τη συμμετοχή των συνειδητοποιημένων γυναικών είναι εκείνα που αναπτύσσουν και αναλύουν τα καθαρά γυναικεία προβλήματα , ενώ το πλησίασμα γυναικών που πρώτη φορά έρχονται σ' επαφή με το γυναικείο κίνημα , γίνεται καλύτερα μέσα από τη συζήτηση και την κινητοποίηση πάνω στο άμεσα προβλήματά τους .

Στην Ελλάδα το γυναικείο κίνημα είναι αναγκασμένο ν' ακολουθεί πολλαπλή δράση . Νά κινείται παράλληλα , αλλά και ανεξάρτητα από το γενικότερο προοδευτικό ή , πιο συγκεκριμένα , αριστερό κίνημα , με γενικούς και ειδικούς στόχους . Μερικές μόνο προϋποθέσεις είναι απαραίτητες : καλοπιστία , σεβασμός των διαφόρων τάσεων που διαμορφώνονται , εφόσον δεν είναι αντιδραστικές , και συνεργασία πάνω σε ώριμα και επίκαιρα θέματα , όπως γίνεται κιόλας , σε επίπεδο σοβαρότητας και υπευθυνότητας .

Το γυναικείο κίνημα , αμφισβητώντας πολλές κοινωνικές δομές , αρχίζει να ερευνά και να συζητά νέες αξίες και να βλέπει , από μια άλλη σκοπιά τη λύση των κοινωνικών προβλημάτων . Σημαντικό είναι το γεγονός ότι η γυναίκα σήμερα στην Ελλάδα βγαίνει από τους τέσσερες τοίχους του σπιτιού , προσπαθεί να γνωρίσει τον εαυτό της και τους άλλους . Αναρωτιέται και συζητά , συνεισφέροντας σ' έναν αγώνα πολυσύνθετο . Απαιτεί να τη σέβονται ως άτομο , επιβάλλεται ως παρουσία . Αγωνίζεται για την ισοτιμία της με τον άντρα , στοχεύοντας την αλλαγή του τρόπου ζωής και τη ριζική εξαφάνιση των στοιχείων που

συντηρούν την άνιση μεταχείρησή της και την κοινωνική της υποτίμηση.

Για την αλλαγή αυτής της νοοτροπίας , πρέπει να γίνουν προσπάθειες συνειδητές στον καθημερινό τρόπο ζωής και , πολύ περισσότερο , στον τρόπο διαπαιδαγώγησης με την ευρεία έννοια του όρου, των ατόμων από τη νηπιακή ηλικία , από το γαλούχημα και το νανούρισμα , το παιχνίδι, το σχολείο , τόν τύπο , τα βιβλία , την τηλεόραση και κάθε εκδήλωση των κοινωνικών σχέσεων .

Άλλωστε η γυναίκα ζητά μόνο το δίκιο της , αυτό που της ανήκει , τη ζωή της. Δέν ζητά προνόμια και δικαιώματα άλλων , μόνο τα δικά της . Ζητά την αυτοδιάθεσή της.

Γυναίκα και κοινωνικοοικονομική πρόλευση.

- α/ Εργαζόμενη γυναίκα .
- β/ Μη εργαζόμενη γυναίκα .

Δεν αποτελεί καινοτομία το να επαναλάβουμε ακόμη μια φορά ότι το " κλαδί " για τη χειραφέτηση , ανεξαρτησία και απελευθέρωση της γυναίκας είναι η οικονομική της αυτοτέλεια .

Μόλις η γυναίκα βγήκε έξω από το " φρούριό της " , μόλις μπήκε στην παραγωγή, τότε άρχισε να διεκδικεί ίσα δικαιώματα με τον άντρα, να επιβάλλει την παρουσία της " στα κέντρα λήψης αποφάσεων " κ.λ.π. Να γεννιέται με άλλα λόγια το φεμινιστικό κίνημα " .

Γι' αυτό το λόγο και ο Έλληνας Νομοθέτης - από τη μια μεριά, και η Ελληνική παράδοση από την άλλη μεριά - το κοινωνικό κατεστημένο : σχολείο, οικογένεια, μέσα μαζικής επικοινωνίας , προσπαθούσαν να προωθήσουν την " παραδοσιακή εικόνα " της γυναίκας - μητέρας - συζύγου-νοικοκυράς, ενός ατόμου ανίκανου αδύναμου που εξαρτιόταν από τον πατέρα ή το σύζυγο. Το αιώνιο άγχος , η μόνιμη φροντίδα των γονιών του κοριτσιού ήταν η αποκατάσταση του κοριτσιού με το γάμο, πουθενά δεν περνούσε κανένα μήνυμα σχετικό με τη διεκδίκηση μιας κάποιας οικονομικής θέσης της Ελληνίδας στην κοινωνία . Αποστολή , υψηλός προορισμός της γυναίκας και αποκλειστικός παρέμενε η δημιουργία της οικογένειας , η αφοσίωση σ' αυτή και προπαντός η ανατροφή των παιδιών .

Για χρόνια παρέμεινε αυτός ο κανόνας και με εξαίρεση καμιά φορά η έξω από το σπίτι εργασία της γυναίκας, αν υπήρχε οικονομική ανάγκη. Ο αντρικός εγωϊσμός θιγόταν αν δούλευε η γυναίκα των μέσων στρωμάτων. Τονίζεται των μέσων στρωμάτων, γιατί οι προκαταλήψεις αυτές δεν αγγίζουν την εργάτρια ή την αγρότισσα οι οποίες εργάζονταν από ανάγκη επιβίωσης. Ούτε βέβαια τη γυναίκα με πανεπιστημιακό πτυχίο γιατί οι πανεπιστημιακές σπουδές, της έδιναν το "δικαίωμα" να εργάζεται έξω από το σπίτι.

Η υποβάθμισμένη επομένως θέση της γυναίκας στην εργασία συνδέεται με τη θέση της στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Οι διαφορετικές κατευθύνσεις εκπαίδευσης που ακολουθούν τα δύο φύλα έχουν σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία δύο αγορών εργασίας, που καθορίζονται από το φύλο και έχουν τεράστιες διαφορές μεταξύ τους. Ανισότητα στην εκπαίδευση συνεπάγεται ανισότητα στην εργασία, άρα στην αμοιβή, άρα στις συνθήκες ζωής.

Το εκπαιδευτικό σύστημα στη χώρα μας για πολλές δεκαετίες λειτούργησε σαν αυταρχικός, ιδεολογικός μηχανισμός, που αναπαρήγαγε από γενιά σε γενιά τα στερεότυπα αυτά.

Προσπάθειες για ίση εκπαίδευση και στους άντρες και στις γυναίκες άρχισε από το 1977 όπου όλα τα σχολεία εκτός εκείνων της Ελληνογαλλικής εκπαίδευσης, έγιναν μεικτά. Από το 1983 με το Ν.1351/83, οι πόρτες όλων

των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι ανοιχτές και στα δυο φύλα.

Από το 1980 - 81 η υποχρεωτική εκπαίδευση είναι 9ετής και περιλαμβάνει το δημοτικό και το γυμνάσιο. Μετά το γυμνάσιο η δευτεροβάθμια εκπαίδευση συμπληρώνεται με το λύκειο που είναι 3ετους φοιτήσεως. Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ανήκουν τα πανεπιστήμια, τα τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα (Τ.Ε.Ι.) και οι παιδαγωγικές ακαδημίες.

Η συμμετοχή των φύλων σε ό,τι αφορά τα ποσοστά συμμετοχής είναι περίου ίση στην προσχολική καθώς και την υποχρεωτική 9ετή. Οι διαφοροποιήσεις στους αριθμούς συμμετοχής, αλλά κυρίως στις κατευθύνσεις σπουδών, που καθορίζουν τό μέλλον τους αρχίζουν μετά το γυμνάσιο.

Στη διάρκεια της τελευταίας τριετίας έγιναν σημαντικές αλλαγές στο Εθνικό σύστημα παιδείας, που αποσκοπούν στον εκσυγχρονισμό και εκδημοκρατισμό του, στην ποιοτική αναβάθμιση των σπουδών, στην προσαρμογή του, στην ποιοτική αναβάθμιση των σπουδών, στη προσαρμογή του στα νέα δεδομένα της τεχνολογικής και επιστημονικής εξέλιξης, αλλά και στην εναρμονισή τους, στις νέες αξίες για την ισότητα των φύλων στις ευκαιρίες εκπαίδευσης.

Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στην ενίσχυση του θεσμού του επαγγελματικού προσανατολισμού και στην ανάπτυξη της επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης, σαν βασικούς παράγοντες για την καλύτερη αξιοποίηση των ανθρώπινων

πόρων στην προσπάθεια για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας .

Η αυτονομία και η επαγγελματική δραστηριότητα της γυναίκας είναι οι βασικότερες προϋποθέσεις που θα τη βοηθήσουν στο να διεκδικήσει τη σωστή τοποθέτηση μέσα στην κοινωνία.

Η γυναίκα που νιώθει πως εκτός από σύζυγος και μητέρα είναι και αυθύπαρκτο άτομο αποκτά μεγαλύτερο αυτοσεβασμό. Δεν έχει ανάγκη να επιδεικνύει θυσίες και καλή διαγωγή για να επιβιώσει και να γίνει αποδεκτή.

Βέβαια η ιστορική συνέχεια που παρατηρείται στον Ελλαδικό χώρο επέτρεψε ή μάλλον υπαγόρευσε την ανάπτυξη πρότυπων κοινωνικής οργάνωσης που βασιζόταν στα διδάγματα του παρελθόντος , ενώ ταυτόχρονα άφηναν πάντα ένα περιθώριο προσαρμογής σε καινούργιες συνθήκες και περιστάσεις.

Στο αγροτικό περιβάλλον οι ρόλοι του άντρα και της γυναίκας είναι τελείως διαφορετικοί , αλλά συμπληρωματικοί . Το σπίτι είναι το βασίλειο της γυναίκας, η ευθύνη της είναι να φροντίζει τις φυσικές και συναισθηματικές ανάγκες της οικογένειας. Ο ρόλος της είναι συντονιστικός και συνδετικός . Η θέση του άντρα είναι έξω από το σπίτι, στην κοινότητα , όπου αγωνίζεται για να θρέψει τη γυναίκα και τα παιδιά του , να εξασφαλίσει τα συμφέροντά τους , να τους προστατεύσει από επιθέσεις και να εκπροσωπήσει ευπρόσωπα την οικογένειά του στον έξω κόσμο.

Μέχρι να παντρευτεί , η νέα γυναίκα ζει στο πατρικό της σπίτι όπου η κάθε της κίνηση είναι ενταγμένη στο πλαίσιο του σπιτιού όπως το είχε οργανώσει η μητέρα της . Όταν παντρευτεί , η νεαρή νύφη πηγαίνει στην οικογένεια του άντρα της και εκεί αρκετές φορές πρέπει να κάνει κάθε προσπάθεια ώστε να ενταχθεί στην τάξη πραγμάτων όπως την ορίζει η πεθερά της .

Μετά τη γέννηση του πρώτου παιδιού η θέση της γυναίκας αλλάζει σημαντικά . Στην ουσία η μητρότητα σημαίνει για την γυναίκα στην κοινότητα του χωριού ότι παύει πια να είσαι ένα ασήμαντο " αντικείμενο " και παίρνει τη θέση του σημαίνοϋτος ατόμου .

Αντίθετα στις μεγάλες πόλεις, ιδιαίτερα στην Αθήνα όταν μιλάμε για κοινωνικές δομές , ουσιαστικά εννοούμε κοινωνικά σχήματα που μεταλλάσσονται συνεχώς . Δεν είναι μόνο ο αριθμός κατοίκων που αυξάνεται συνεχώς , αλλά και οι ποιοτικές αλλαγές υπήρξαν τεράστιες .

Η σύγχρονη καταναλωτική κοινωνία προσφέρει πολλές δυνατότητες επιλογής ως προς τον τρόπο ζωής και δίνει μεγάλη έμφαση στην πρωτοτυπία , την μοναδικότητα και την προσωπική διαφοροποίηση .

Οι γυναίκες στο ρόλο της μητέρας και νοικοκυράς δεν αποτελούν εξαίρεση αυτής της τάσης και συχνά έρχονται σε σύγκρουση με γονείς και πεθερικά στην προσπάθειά τους να στήσουν το σπίτι τους , να ετοιμάσουν τα γεύματα και να μεγαλώσουν τα παιδιά τους με το δικό τους τρόπο .

Οι έντονες συζητήσεις και οι λογομαχίες που ακούμε συχνά τριγύρω μας έχουν τη ρίζα τους στις διαφορές που εμφανίζουν οι αστοί μεταξύ τους ως προς τις βασικές αξίες και στάσεις απέναντι στη ζωή.

Σιγά - σιγά η γυναίκα παύει να διεκδικεί τη βασιλεία του σπιτιού και την αποκλειστικότητα της σχέσης της με τα παιδιά της . Μοιράζεται με τον άντρα της τις ευθύνες για τα κοινά και τον αγώνα του βιοπορισμού.

Παντού και πάντα όμως η γυναίκα συναντάει το μεγαλύτερο εχθρό μέσα στον ίδιο τον εαυτό της.

Ο φόβος μήπως δεν είναι " αρεστή " μήπως δεν είναι ΓΥΝΑΙΚΑ , όπως την έχουν πείσει χρόνια τώρα, διευκολύνει τον παραγκωνισμό της μέσα στη δουλειά και συντηρεί το φαύλο κύκλο των ανθρώπινων σχέσεων , που είναι σε βάρος της , σε βάρος του φύλου της.

" Οι ταξικές διαφορές χωρίζουν αναγκαστικά τις γυναίκες γιατί άλλα είναι τα προνόμια της μεγαλοαστής και άλλα τα βάρη της προλετάριας, ενώ η άγνοια που μαστίζει τις κατώτερες τάξεις , υπονομεύει τη συνειδητοποίηση του κοινωνικού προορισμού της γυναίκας " .

(Η Ελληνίδα Μητέρα , Μαριέλλα Χρηστέα Δου-
Εκδόσεις Κέδρος).

α/ Εργαζόμενη γυναίκα

Οι γυναίκες στην Ελλάδα ανέρχονται στο 1/4 του εργαζόμενου πληθυσμού, ενώ αποτελούν το μισό σχεδόν του πληθυσμού. Αυτό και μόνο το γεγονός φανερώνει τις δυσκολίες που συναντάει η εργαζόμενη γυναίκα η οποία, μονολότι έχει πάψει να θεωρείται εξαίρεση, δεν έχει φτάσει ακόμα να γίνει κανόνας.

Τό γυναικείο μοντέλο: νοικοκυρά, σύζυγος, μητέρα διατηρείται πάντα στη συνείδηση της πλειοψηφίας, τόσο για τη γυναίκα που δεν έχει επαγγελματική απασχόληση, όσο και για την εργαζόμενη. Έτσι, η γυναικεία εργασία αντιμετωπίζεται ως δευτερεύων και συμπληρωματικός ρόλος με τις εντύπωσιακές και μη εξαίρεσεις του.

Από δω ξεκινάνε τα πιο πολλά από τα προβλήματα. Η γυναίκα μπαίνει στην παραγωγή, αλλά δεν βγαίνει από το σπίτι. Μοιράζεται με τον άντρα της τις ευθύνες για τα κοινά, αλλά δεν μοιράζεται ο άντρας μαζί της τις ευθύνες του σπιτιού. Κι όταν ακόμη τη βοηθάει και την ανακουφίζει - μιλάμε πάντα για τη μεγάλη πλειοψηφία - ο άντρας δεν αναλαμβάνει καμιά ευθύνη, απλώς ασχολείται πάρεργα.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα και κάτω απ' αυτούς τους όρους, οι δυσκολίες που συναντάει η εργαζόμενη είναι τεράστιες. Γι' αυτό και τα προβλήματα της οικογένειας και των παιδιών, καθιερώθηκε να είναι δικά της προβλήματα.

Αυτό είναι θεσμοθετημένο , άλλωστε , σε συνδυασμό με τις αρχηγικές αρμοδιότητες του άντρα, από τον Αστικό Κώδικα . Αλλά δεν είναι μόνο οι συγκεκριμένες δυσκολίες που αντιμετωπίζει η ίδια , προκειμένου ν' ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της εργασίας και να πετύχει την προώθησή της στη διαδικασία παραγωγής.

Το θεσμικό υπόβαθρο μαζί με την ιστορική παράδοση έχουν τοποθετήσει τη γυναίκα στη θέση του αγωνιζόμενου για την κατάκτηση ενός ρόλου στη διαχείρηση των κοινών . Πρώτα για να γίνει δεκτή τυπικά . Ύστερα για να επιβληθεί ουσιαστικά .

Τα προβλήματα της εργαζόμενης Ελληνίδας δημιουργούνται με το διαχωρισμό των αρμοδιοτήτων σε αντρικούς και γυναικείους ρόλους. Αυτός ο διαχωρισμός εφαρμόζεται για ν' αποκλείσει τις γυναίκες από ανώτερα και όχι από τα πιο βαριά επαγγέλματα. Αν η γυναίκα δεν ευδοκίμησε στο επάγγελμα του οικοδόμου, του ναυτικού , του αχθοφόρου , που είναι από τα πιο βαριά , τίμησε με την παρουσία της το επάγγελμα της πλύστρας , της καθαρίστριας , της λαντζέρισας, που είναι τα πιο κοπιαστικά , τα πιο άχαρα και τα πιο κακοπληρωμένα επαγγέλματα . Ενώ η αγρότισσα που γεννούσε πάντα και τα περισσότερα παιδιά, θούλευε το ίδιο σκληρά με τον άντρα της στα χωράφια και είχε την αποκλειστική φροντίδα του σπιτιού , που στις αιχμές της παραγωγικής δουλειάς , την έκανε από νύχτα σε νύχτα μέσα στην αβάσταχτη ταλαιπωρία των πρωτόγωνων συνθηκών που μάζιζαν την ελληνική επαρχία.

Αλλά κυρίως η γυναίκα θεωρήθηκε κατάλληλη για βοηθός παντού και πάντα. Η μεταχείριση που της γίνεται στον επαγγελματικό στίβο, είναι αντιφατική. Από τη μια, κάτω από την πίεση των αγώνων, αλλά και από την ανάγκη του συστήματος να χρησιμοποιηθεί η γυναίκα "επικουρικά" στην παραγωγή, της δίνονται ορισμένες διευκολύνσεις (άδεια τοκετού, μειωμένο ωράριο μητέρων, δυνατότητα αποχώρησης νωρίτερα από τη δουλειά με μειωμένη σύνταξη κ.λ.π.). Τα εμπόδια και οι δυσκολίες είναι πολύ μεγαλύτερα από τις διευκολύνσεις, ενώ και οι διευκολύνσεις περιέχουν τ' αρνητικά του στοιχεία.

Η τυπική ισότητα στην αμοιβή εφαρμόστηκε μόλις τελευταία, αλλά στην ουσία θα αργήσει πολύ, γιατί υπάρχουν πολλές μεθοδεύσεις για την ανισότητα, ιδιαίτερα μέσα από την πολύπλοκη κατασκευή των ειδικοτήτων. Αλλά και μέσα από άλλες παραβάσεις από καταφανείς μέχρι απόλυτα καλυμμένες, πράγμα που δυσκολεύει και την εκτίμηση και την αντιμετώπιση. Οι μέχρι τώρα στατιστικοί πίνακες δείχνουν την τρομερή ανισότητα. Αλλά, επειδή η τυπική καθιέρωση είναι πρόσφατη (1978), πρέπει να γίνουν άλλες ειδικές έρευνες για τις παραβιάσεις.

Το πρόβλημα συνδέεται πολύ με τον κατακερματισμό και την πολυπλοκότητα των εργατικών νόμων, που υποθάλπτουν και διευκολύνουν κάθε είδους παραβίασή τους. Αυτό κυρίως ισχύει για τα διάφορα επαγγέλματα και ειδικότητες.

Μια άλλη ειδική περίπτωση εργαζόμενης είναι η γυναίκα που βοηθάει το σύζυγό της στην επιχείρησή του. Αν τύχει και χωρίσουν όμως δεν δικαιούται παρά μόνο τη διατροφή που ορίζει ο νόμος.

Τέλος θα πρέπει ν' αναφερθεί και η περίπτωση της μερικής απασχόλησης που πλήττει κυρίως τις εργαζόμενες γυναίκες και προσπορίζει πολλαπλά ωφέλη στο καπιταλιστικό σύστημα .

β/ Μη εργαζόμενη γυναίκα

Σε αντιδιαστολή από τις εργαζόμενες ονομάζονται " νοικοκυρές " . Ίσως η ονομασία αυτή δεν είναι απόλυτα πετυχημένη, γιατί νοικοκυρές με την έννοια της απασχόλησης με τις σπιτικές δουλειές είναι και οι εργαζόμενες.

Από αυτή την άποψη εκείνο που χαρακτηρίζει τις " νοικοκυρές " δεν είναι γενικά η φροντίδα τους με το νοικοκυριό, αλλά η αποκλειστική απασχόλησή τους μ' αυτό , μακριά από την παραγωγική διαδικασία.

Μια άλλη άποψη υποστηρίζει πως η γυναίκα που έχει μόνο τη σπιτική δουλειά , αναγκαστικά σηκώνει μικρότερο φορτίο ευθυνών και δεν αντιμετωπίζει το δίδυμο φορτίο των οικογενειακών καθηκόντων . Η άποψη αυτή ενισχύεται και από τη διαπίστωση πως ένα μέρος του νοικοκυριού είναι σήμερα μηχανοποιημένο με τη βοήθεια ηλεκτρικών συσκευών διαφόρων χρήσεων , πράγμα που εξασφαλίζει στη νοικοκυρά κάποιο χρόνο για συναναστροφή ή ψυχαγωγία , αν συγκριθεί ο σημερινός ελεύθερος χρόνος της μ' εκείνον του παρελθόντος.

Οπωσδήποτε, η γυναίκα δε θεωρήθηκε ποτέ η ευνοημένη της κοινωνίας και κάθε προνόμιο δεν είναι το αντίδοτο της αποστέρησης ενός ρόλου μέσα στο στίβο του κοινωνικού αγώνα, που καταξιώνει, τον άνθρωπο και του πλουτίζει την ύπαρξη με μια κοινωνική αποστολή.

Η απαλλαγή από τις κοινωνικές ευθύνες δεν είναι μόνο μια υποτίμηση της προσωπικότητας, αλλά και μια αφαίρεση δικαιώματος συμμετοχής, και τελικά υποδούλωση και καταπίεση. Οι σωματικές και πνευματικές ικανότητες της γυναίκας δεν επιτρέπουν σε κανέναν να της επιβάλλει απαλλαγές και να την υποβαθμίζει. Τα δήθεν προνόμια που χορηγούνται στη γυναίκα δεν αντισταθμίζουν με τίποτα τις παροχές της στην οικογένεια και στην κοινωνία.

Με την υποχρέωση διατροφής του συζύγου προς τη σύζυγο, όταν αυτή δεν εργάζεται έξω από το σπίτι κάνει την εξάρτηση της από τον άντρα πιο χειροπιαστή και η δική της πραγματική συνεισφορά μόλις μετά βίας γίνεται αισθητή.

" Σηκώθηκα πρωί " , αναφέρει μια γυναίκα :

" Ετοίμασα το πρωινό για τα παιδιά και τον άντρα μου. Όταν έφυγαν, είχα να κάνω τόσες δουλειές με τα δωμάτια, την κουζίνα, να σκεφτώ για το μεσημεριανό φαγητό. Συνδίασα τα καθημερινά φώνια με μια ματιά στην αγορά και σε κάτι βιοτεχνίες. Μπαίνει χειμώνας και τα έξοδα είναι πολλά. Πρέπει να βρω τρόπο να τα καταφέρω, πρέπει να πείσω τον άντρα μου πρέπει να του ζητήσω.....

Το μεσημέρι μόλις που προλάβαινα να ετοιμάσω.

Έπρεπε να 'μαι έτοιμη και λίγο νωρίτερα , να φρεσκαριστώ , νάμαι ευδιάθετη και ξεκούραστη όταν γυρίσουν . Ύστερα πήγε 4 η ώρα με το τραπέζι , τα πιάτα , τους καφέδες. Ευτυχώς ο Νίκος είχε κέφι και διάβαζε φωναχτά μερικά πράγματα από την εφημερίδα του.

Έτσι δεν μούλειψε εντελώς η ενημέρωση. Ύστερα άρχισε το διάβασμα των παιδιών , οι βραδινές ετοιμασίες και αργά μονάχα μπόρεσα να πάρω ένα βιβλίο στα χέρια μου. Αλλά πάντα με τρώει η σκέψη: τι θα'κανα αν έμενα μόνη μου . Λίγο από δω λίγο από κει όλα μένουν στη μέση και δεν ξέρω αν θα μπορούσα ποτέ να βρώ μια δουλειά, να νιώσω ασφάλεια κι ανεξαρτησία. Όσο περνούν τα χρόνια , όλο και δυσκολεύουν τα πράγματα λ

Να μια εξομολόγηση που θα ταίριαζε στη μέση γυναίκα. Μια γυναίκα χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα και χωρίς ιδιαίτερα προνόμια. Είναι η γυναίκα που έχει υπόψη του ο Α.Κ. και τη θέλει καταδικασμένη στην κοινωνική αφάνεια και την οικογενειακή σκλαβιά.

Γάμος : Ο ρόλος της γυναίκας ως σύζυγος

Ο γάμος είναι ένας κοινωνικός θεσμός που υπάρχει από παλιά, από τότε που ο άνθρωπος έζησε μέσα σε οργανωμένη κοινωνία. Μια κι ήταν "ον κοινωνικό" από την αρχή χρειάστηκε να δημιουργήσει μια κάποια επαφή και να ζήσει ένα είδος, ένα σχήμα ομάδας.

Για να μπορέσει ο γάμος σαν θεσμός κοινωνικός να επιβιώσει, να επικρατήσει στους αιώνες θα πει πως αναφέρεται σε βασικές ανάγκες. Κάθε ιστορική εποχή έχει τις ανάγκες της που ανανεώνονται κάθε φορά, ανάλογα με τις συνθήκες μέσα στις οποίες ζουν τα άτομα. Αυτό θα πει πως υπάρχουν θεσμοί που εξυπηρετούν βασικές ανάγκες. Μέσα στους θεσμούς αυτούς είναι οπωσδήποτε κι ο γάμος. Ο γάμος εξυπηρετεί το άτομο αλλά εξυπηρετεί και την κοινωνία.

Εξυπηρετείται το άτομο από την πλευρά του ότι λυτρώνεται βασικά από την κοινωνική πίεση. Ο γάμος του λύνει μια εκρεμότητα και τον φέρνει να ζήσει μ' ένα άλλο ετερόφυλο άτομο. Ύστερα του λύνει το βιολογικό του πρόβλημα, το σεξουαλικό πρόβλημα, που βέβαια είναι αρκετά σοβαρό.

Όσο εκπολιτίζεται η κοινωνία, όσο οι άνθρωποι είναι περισσότερο καλλιεργημένοι, τόσο κοντά στο βιολογικό στοιχείο διαμορφώνεται και το ψυχολογικό και αποδίδεται μεγάλη βαρύτητα στα ψυχολογικά προβλήματα που δημιουργούνται. Έτσι το άτομο με το γάμο
./.

λύνει το βιολογικό του πρόβλημα , λύνει το σεξουαλικό, εξασφαλίζει τη διαίωνιση του είδους , την προσωπική του ιστορία με τους απογόνους του, λύνει τα προβλήματά του τα ψυχολογικά , που οπωσδήποτε τα αισθάνεται να τον βαραίνουν . Και τέλος αισθάνεται τον εαυτό του σε περισσότερη ασφάλεια γιατί ανήκει σε μια ομάδα , ανήκει σε μια οικογένεια.

Πως όμως εξυπηρετείται η κοινωνία από το γάμο ; Πρωτ' απ ' όλα είναι η ίδια η υπόσταση της κοινωνίας ο γάμος . Ένας λόγος για τον οποίο επιμένει και θέλει το γάμο να είναι νόμιμος είναι γιατί θέλει να εξασφαλίσει τους απογόνους και θέλει να διαμορφώσει νόμιμα την οικογένεια , γιατί η οικογένεια παίζει ρόλο βασικό στη σωστή ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου. Αυτοί βασικά είναι οι λόγοι για τους οποίους επιζεί μέχρι σήμερα και θα επιζήσει πάντοτε ανεξάρτητα από τις μορφές που παίρνει , ο θεσμός του γάμου.

α/ Διάφορες αντιλήψεις για το γάμο και γιατί.

Πρέπει να τονιστεί πως βασική σημασία για το θέμα έχει το ποιά εικόνα για το γάμο έδωσαν στο νέο άνθρωπο οι γονείς του . Το πρώτο υπόδειγμα , το πρώτο παράδειγμα που παίρνει ο άνθρωπος για το γάμο του είναι το πως έζησε αυτό το φαινόμενο που λέγεται συμβίωση μέσα στην οικογένειά του .

Αν οι γονείς του δώσουν παραδείγματα ανθρώπων που είναι ευτυχείς , είναι αγαπημένοι, που συνεννοούνται , τότε αυτό το παράδειγμα θ' ακολουθεί τον άνθρωπο και σπάνια θα πέσει έξω από τα πλαίσια που του διέγραφε η ψυχολογία των γονέων του.

Όταν οι γονείς είναι ευτυχείς , ευχαριστημένοι, τότε προδιαθέτουν τα παιδιά τους για αρμονική ζωή. Αντίθετα , όταν δεν εναρμονίζονται οι σχέσεις των γονέων , τότε ρίχνουν το σπόρο για μια όχι σωστή προσαρμογή των παιδιών τους στη συζυγική τους ζωή.

Υπάρχουν ενήλικοι που βλέπουν το γάμο σαν κάτι το πολύ δύσκολο . Είναι αυτοί που απωθούν την ιδέα του γάμου και υποφέρουν κι όταν ακόμα τους κάνει κανείς συζήτηση. Κλείνονται στον εαυτό τους και δεν θέλουν να συζητήσουν . Αυτό το φαινόμενο παρουσιάζεται και στις γυναίκες , περισσότερο όμως στους άντρες όταν μάλιστα περάσουν μια ορισμένη ηλικία . Υπάρχουν άνθρωποι θαρραλέοι στη ζωή , άντρες που έχουν επί-τύχει πολλά πράγματα και που δεν μπορούν να συνηθίσουν σε μια ιδέα γάμου , εξάρτησης , προσαρμογής. Είναι τύποι που έχουν δυσκολίες κι αντιμετωπίζουν το γάμο με κάποιο δέος , με κάποιο φόβο, με κάποιο άγχος, με αναστολές.

Υπάρχει μια άλλη κατηγορία ενήλικων που βλέπουν το γάμο σαν ένα πεπρωμένο. Σαν μια μοιραία εξέλιξη των πραγμάτων . Δεν θέλουν να τον δουν σαν κάτι δικό τους, που θα το σταθμίσουν οι ίδιοι και θα το αντιμετωπίσουν οι ίδιοι υπεύθυνα , μα το βλέπουν σαν κάτι , που αν έρθει , ήρθε. Δεν ήρθε, δεν πειράζει. Είναι οι άνθρωποι συνήθως που στη ζωή τους δεν παίρνουν υπεύθυνη θέση στα διάφορα ζητήματά τους , δεν

παίρνουν θέση και στο γάμο.

Μια τρίτη κατηγορία μεγάλων είναι εκείνοι που φοβούνται το γάμο σαν δέσμευση, μήπως χάσουν την ελευθερία τους, μήπως χάσουν την ανεξαρτησία τους. Αυτό συμβαίνει πιο πολύ στους άντρες μα και στις γυναίκες και ερμηνεύεται από το γεγονός πως αυτοί οι άνθρωποι κατά κανόνα έχουν καταπιεστεί πολύ στην οικογένειά τους - στη μητρική, πατρική οικογένεια- , δεν είχαν ανεξαρτησία όση χρειαζότανε, αισθάνονταν καταπιεζόμενοι κάτω απο μια κατάσταση και για να γλιτώσουν τώρα πια, που ήρθε το πλήρωμα του χρόνου , λένε δεν θέλω να χάσω την ανεξαρτησία μου , πάλαιφα τόσο πολύ για να την αποκτήσω, και τώρα με κανένα τρόπο δε θέλω να τη διακινδυνέψω.

Συχνά οι γυναίκες αισθάνονται πως δεν μπορούν να παντρευτούν εύκολα όταν έχουν επηρεαστεί από τους γονείς και περιμένουν την " ιδανική λύση " .

Γιατί οι γονείς δίνουν στα κορίτσια τους την ιδέα να περιμένουν να παρουσιαστεί ο " τέλειος " άνθρωπος , ο ιδανικός σύζυγος , και χωρίς να το θέλουν γίνονται θύματα μιας ορισμένης νοοτροπίας, έχουν απόψεις αντιρεαλιστικές . Γιατί αντιρεαλιστική είναι η άποψη του να θέλει να βρεί τό τέλειο , γιατί το τέλειο δεν υπάρχει ποτέ και πουθενά (ας ξεκινήσουμε από τον εαυτό μας πρώτα για να δούμε πως κι εμείς δεν είμαστε τέλειοι .) Οι άνθρωποι λοιπόν , οι κοπέλες αυτές, θέλουν το τέλειο και το αποζητούν με αποτέλεσμα να βρίσκονται πάντοτε εκτός τόπου και χρόνου , δηλ. έξω από την πραγματικότητα.

Υπάρχει επιτέλους η στάση των νέων απέναντι στο γάμο που δεν έχουν ξεκαθαρίσει ακόμα μέσα τους τι ακριβώς ζητούν.

Συχνά άντρες παντρεύονται και θέλουν να βλέπουν στο πρόσωπο της γυναίκας τη μητέρα τους. Εξακολουθούν δηλ. ν'αποζητούν τη στοργή, τη ζεστασιά, την προστασία, τα χάρδια, την προσκόλληση. Και πολλές φορές επειδή δεν τα βρίσκουν αυτά, γιατί η γυναίκα έχει να παίξει άλλο ρόλο δίπλα του παρά της μητέρας, γίνονται συγκρούσεις που φανερά δεν ερμηνεύονται αλλά έχουν την αιτία σ' αυτή την αναδρομή.

Οι άνθρωποι αυτοί απωθούν το ρόλο τους το συζυγικό ή απωθούν τό ρόλο τους μέσα στην οικογένεια, δε γίνονται υπεύθυνοι προστάτες της οικογένειας, όπως δεν υπήρξαν ποτέ υπεύθυνα παιδιά, όταν μια φορά κι έναν καιρό, τον "καλό καιρό", ζούσαν μέσα στην οικογένεια την πατρική. Από την άλλη μεριά έρχονται γυναίκες που χωρίς να είναι ακόμα ώριμες ψυχολογικά, παντρεύονται και ζητάνε στο πρόσωπο του συζύγου τον προστάτη, τον κηδεμόνα, τον πατέρα εκείνον που θα τις φροντίσει για το κάθε τι, εκείνον που θα τις κάνει ένα άβουλο πλάσμα ή μάλλον θα συνεχίσουν να είναι άβουλα πλάσματα στα χέρια του.

Μόνο ένας μικρός αριθμός της τεράστιας στρατιάς των μισθοσυντήρητων γυναικών βλέπει την εργασία σαν μόνιμο πρόβλημα, με τον ίδιο τρόπο που τη βλέπει ο άντρας.

Όσο εξασθενημένος κι αν είναι ο τελευταίος , έχει διδαχτεί νά ναι ανεξάρτητος , αυτοδύναμος. Ακόμη και το πιο αδύναμο ανδρικό δείγμα μισεί το να είναι παράσιτο ή τέλος πάντων να είναι γνωστό σαν κάτι τέτοιο.

Η γυναίκα θεωρεί μεταβατικό το ρόλο της σαν εργαζόμενης , τον οποίο πρόκειται να εγκαταλείψει μόλις εμφανιστεί ο πρώτος πλειοδότης. Να γιατί είναι άπειρα δυσκολώτερο να οργανωθούν οι γυναίκες παρά οι άντρες. " Γιατί πρέπει να γίνω μέλος ενός συνδικάτου ; Πρόκειται να παντρευτώ να έχω ένα σπίτι. "

Η ιερότητα και ο υψηλός προορισμός του γάμου, με απαραίτητο γαρνίρισμα το παραμύθι της μειονεκτικής ανύπαντρης γυναίκας , εξασφαλίζει την ανοχή και την εθελοδοουλία της μπροστά στο μύθο μιας μεγάλης κατάρτας, όπως είναι η επινοημένη μορφή του γεροντοκορισμού.

Σήμερα ακόμη η πλαστή γυναικεία εικόνα εξακολουθεί να θεωρείται αυτονόητη. Οι γυναίκες εξακολουθούν να θεωρούνται " διαφορετικές " , δηλαδή αδύναμες, παθητικές με χιλιάδες " γυναικεία ελαττώματα", πλασμένες " για το σπίτι" και παραμένοντας στον παραδοσιακά και κοινωνικά προκαθορισμένο ρόλο της παθητικής και υποταγμένης " μόνο συζύγου - νοικοκυρας και μάνας " και να δέχεται σε μια μεγάλη πλειονότητα σχεδόν αδιαμαρτύρητα την κοινωνική τους μοίρα.

Η Ελέανορ Μακόμπι , μία ψυχολόγος από τη Σταυφορντ που έχει ειδικευτεί στις ψυχολογικές διαφορές των φύλων , πιστεύει ότι " το κλειδί στην όλη υπόθεση , είναι κατά πόσο ή πόσο νωρίς ενθαρρύνεται ένα κορίτσι να δείξει πρωτοβουλία, ν' αναλάβει την ευθύνη του εαυτού της και να λύσει μόνη της τα προβλήματά

αντί να περιμένει από τους άλλους. "

(Το σύνδρομο της Σταχτοπούτας.)

"Οι ψυχολόγοι λένε πως το παιχνίδι της ανεξαρτησίας έχει ήδη παιχτεί πριν ένα παιδί φτάσει στα έξι του χρόνια.

Μερικοί πιστεύουν τώρα πως τα κορίτσια εμποδίζονται να πάρουν μια κρίσιμη στροφή στην ψυχολογική τους ανάπτυξη, ακριβώς επειδή τα πράγματα παραέχουν γίνει εύκολα γι' αυτές - γιατί υπερπροστατεύονται, υποβοηθιούνται και διδάσκονται πως το μόνο που χρειάζονται να κάνουν για να έχουν πάντα αυτή τη βοήθεια, είναι να είναι "καλές".

Αυτό όμως που ενθαρρύνεται στην κότα, δεν ενθαρρύνεται στον κόκορα. Τα περισσότερα από τα στοιχεία που θεωρούνται "καλά" στο κορίτσι, είναι εντελώς απαράδεκτα στα αγόρια. Η σωματική δειλία, η υπερβολική επιφύλαξη, η ήσυχη καλή συμπεριφορά, και η εξάρτηση από τους άλλους για βοήθεια και υποστήριξη θεωρούνται φυσικά - αν όχι γοητευτικά και χαριτωμένα - στα κορίτσια.

Τα αγόρια ωστόσο αποθαρρύνονται από τους εξαρτητικούς τρόπους σχέσης με τους άλλους, που θεωρούνται "κοριτσίστικη" συμπεριφορά. Βαθμιαία, λέει η Τζούντιθ Μπαρντγουϊκ, "ο γιος θα σπρωχτεί προς την ανεξάρτητη συμπεριφορά και θ' ανταμειφθεί γι' αυτήν". (Το σύνδρομο της Σταχτοπούτας).

Η εκπαίδευση στην εξάρτηση αρχίζει πολύ νωρίς στη ζωή του κοριτσιού. Το πιάσιμο και το αγκάλιασμα των θηλυκών μωρών είναι λιγότερο συχνό και λιγότερο βίαιο απ' ότι των αρσενικών.

Παρά τη μεγαλύτερη ευρωστία και την αναπτυξιακή ωριμότητά τους , πιστεύεται ότι τα κορίτσια είναι πιο εύθραυστα . Έχοντας λιγότερη σωματική διέγερση, δεν παίρνουν ίσως την ίδια ενθάρρυνση που λαβαίνουν τ' αγόρια στις πρώτες εξερευνητικές τους προσπάθειες. Η ανησυχία για την ασφάλεια του κοριτσιού εκδηλώνεται από τους γονείς του πριν ακόμα βγεί από την κούνια.

Η Λοις Χόφμαν περιγράφει παρακάτω την αναπτυξιακή πορεία που οδηγεί τα κορίτσια να γίνουν ενήλικοι με υπερβολική ανάγκη υποστήριξη από τους άλλους.

Δεδομένου ότι το μικρό κορίτσι λαβαίνει

- α/ λιγότερη ενθάρρυνση προς την ανεξαρτησία
- β/ περισσότερη γονεϊκή προστατευτικότητα
- γ/ λιγότερη γνωστική και κοινωνική πλέση για τη διάμορφωση μιας προσωπικότητας ξεχωριστής απ' αυτήν της μητέρας
- δ/ λιγότερη σύγκρουση μητέρας- παιδιού που χρωματίζει αυτό τον αποχωρισμό, προχωρεί σε μια λιγότερο ανεξάρτητη εξερεύνηση του περιβάλλοντός της.

Το αποτέλεσμα είναι να μην αναπτύσσει δεξιότητες στην αναμέτρησή της με το περιβάλλον, ούτε εμπιστοσύνη στην ικανότητά της γι' αυτή την αναμέτρηση,

Συνεχίζει να εξαρτάται από τους μεγάλους για τη λύση των προβλημάτων της και γι' αυτό το λόγο χρειάζεται τους συναισθηματικούς δεσμούς με τους μεγάλους.!! (Το σύνδρομο της Σταχτοπούτας, Κολετ Ντουλινγκ , εκδόσεις Γλάρος).

β/ Ισοτίμοι σύντροφοι (Τι ορίζουν οι νόμοι για τη γυναίκα).

Οι κανόνες λένε ότι η γυναίκα πρέπει να είναι η μαγείρισσα, η νοικοκυρά, η ξεσξονίστρα, η πλύστρα, η μπαλωματού και τόσα άλλα. Η πρώτη σκέψη της πρέπει να είναι η οικογένεια και το σπίτι και να είναι η θυρωρίνα και η υποστηρίκτρια του εγώ του άντρα της, με τον αποκλεισμό της δικής της ταυτότητας και ανάπτυξης. Ο άντρας πρέπει να βγεί έξω να κερδίσει τον επιούσιο, να έχει σχέσεις με άλλους ανθρώπους, να παίρνει τις βασικές αποφάσεις και να ενεργεί σύμφωνα με τη δική του βούληση. Αυταρχικός έλεγχος και κυριαρχία από την πλευρά του συζύγου.

Έτσι αυτός και μόνο σύμφωνα με τη θεωρία και τη νομολογία του Οικογενειακού Δικαίου είχε το δικαίωμα ν' αποφασίζει αν θα εργαζόταν ή όχι η γυναίκα του, επίσης μπορούσε να ελέγχει την αλληλογραφία της ή να παρακολουθεί τα τηλεφωνήματά της, κ.λ.π., γιατί αυτός ήταν ο αρχηγός και κατά συνέπεια έκρινε τότε διαταρασσόταν η γαλήνη, η ισορροπία της οικογένειας. Η δε γυναίκα όφειλε να σέβεται τη γνώμη του άντρα της, να τον υπακούει

Βέβαια μπορεί στην πράξη στα περισσότερα νοικοκυριά, οι διατάξεις αυτές να μην είχαν σημασία, να μην εφαρμόζονταν. Ενδεικτικά όμως οι ρόλοι των συζύγων είναι έτσι κατανεμημένοι, ώστε ο καθένας να περιορίζεται σε " ειδική σφαίρα " δραστηριότητας, δηλαδή; νοικοκυριό, καθημερινό μαγείρεμα, πλύσιμο πιάτων, ρούχων για τη γυναίκα, και εξωσπιτική

εργασία για τον άντρα. Επίσης ο διαχωρισμός μεταξύ των συζύγων " στη λήψη αποφάσεων για οικογενειακά ζητήματα " ήταν σαφής στα περισσότερα νοικοκυριά.

Οι γυναίκες απέδειξαν ότι ήταν εκείνες που αποφάσιζαν για την αγορά ρουχισμού για όλα τα μέλη της οικογένειας, την αγορά επίπλων και άλλων ειδών οικιακής χρήσης και πιο σπάνια για τη διαχείριση του οικογενειακού προϋπολογισμού χρημάτων .

Αντίθετα ο άντρας αποφάσιζε για την επιλογή των φύλων ή τη χρησιμοποίηση του ελεύθερου χρόνου των μελών της οικογένειας.

Η εσωτερική όμως μετανάστευση και η εξωτερική μετανάστευση, τα ξένα πολιτισμικά πρότυπα, ο τουρισμός από την άλλη πλευρά ή η εκβιομηχάνιση ήταν παράγοντες που συντέλεσαν στην αλλαγή της δομής της Ελληνικής Οικογένειας ή στην αλλαγή των ρόλων των δύο φύλων μέσα στην Οικογένεια. Οι αντίστοιχες λοιπόν διατάξεις , που ήθελαν τη γυναίκα σε θέση " παθητική", ένα πλάσμα ανίσχυρο , αδύναμο να διαχειρισθεί σοβαρά οικονομικά θέματα, δεν ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα." Ο νέος νόμος κατέργαγε τις παραπάνω διατάξεις, που υποβιβάζουν την προσωπικότητα της γυναίκας , (Ν. 1329/1983 , Κύρωση ως Κώδικα του " Σχεδίου Νόμου για την εφαρμογή της συνταγματικής αρχής της ισότητας αντρων και γυναικών στον Α.Κ. " .

Εισαγωγικό Νόμο, Εμπορική Νομοθεσία και τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, καθώς και μερικός εκσυγχρονισμός των διατάξεων του Α.Κ. που αφορούν το Οικογενειακό Δίκαιο, Φ.Ε.Κ. 25, Ι8.2.1983).

Ο νέος Νόμος στο άρθρο Ι387, ορίζει :

" οι σύζυγοι αποφασίζουν από κοινού για κάθε θέμα του συζυγικού βίου " , αποκαθιστά δηλ. την ισότητα των συζύγων στη λήψη αποφάσεων σε θέματα που αφορούν την οικογένεια.

Ο νέος όμως νόμος προχωρεί περισσότερο, δεν αρκείται στην επιδίωξη της ισοτιμίας των δυο συζύγων μόνο, αλλά τονίζει επί πλέον στην παράγραφο 2 του άρθρου Ι387 ότι μέσα στο γάμο θα πρέπει να επιδιώκεται η ανάπτυξη της προσωπικότητας του καθενός, όπως ακριβώς προστατεύεται και από το Σύνταγμα του 1975 στο άρθρο 5 παρ. 3 .

Αυτό έχει σημασία κυρίως στην περίπτωση απόφασης για την κατανομή των οικογενειακών καθηκόντων ανάμεσα στους συζύγους που θα πρέπει να είναι τέτοια, ώστε να μην εμποδίζεται η επαγγελματική δραστηριότητα και εξέλιξή τους.

Η παράγραφος βέβαια αυτή παραμένει μάλλον " θεωρητική " προς το παρόν τουλάχιστον για τις ελληνικές οικογένειες.

Είναι λίγο δύσκολο να φανταστούμε τον " άντρα υπάλληλο" που θα μένει στο σπίτι με τα παιδιά και τη γυναίκα επιχειρηματία, επιστημόνισα, ή συνδικαλίστρια

που θα λείπει τα βράδια από το σπίτι για να παραβρεθεί στα συμβούλια ή στις συνεδριάσεις της ή ακόμη θα πηγαίνει ταξίδια για τη δουλειά της .

Η σύζυγος είτε νοικοκυρά , είτε εργαζόμενη, με ή χωρίς παιδιά , δέχεται αδιαμαρτύρητα την " απορρόφηση " του συζύγου της από τις επαγγελματικές του δραστηριότητες και μάλιστα βοηθάει .

Ο σύζυγος όμως που βοηθάει τη γυναίκα του να πετύχει επαγγελματικά , και μάλιστα να εξελιχθεί καλύτερα από αυτόν η έστω ανέχεται το ότι η γυναίκα του παραμελεί τα " καθήκοντά της " ως νοικοκυράς και μητέρας για χάρη της δουλειάς της αποτελεί εξαίρεση .

Είναι τόσο βαθιά ριζομένες οι αρχές , τα κατάλοιπα της έννοιας του " αρχηγού " που θα χρειαστούν πολλά χρόνια , ακόμη για να φτάσουμε στην ισοτιμία συζύγων .

Αντί του όρου " βάρη του γάμου " , κρίθηκε σκόπιμο να χρησιμοποιηθεί ο όρος " Ανάγκες της οικογένειας " , όπως και στον ιταλικό κώδικα. Η συμβολή ορίζεται (άρθρ. 1389) , ότι θα είναι κοινή. Οι υποχρεώσεις και στους δύο συζύγους " κοινές " , τόσο από οικονομική άποψη όσο και γενικά ανάλογη με τις δυνάμεις του καθενός .

Σαν " συμβολή στις ανάγκες της οικογένειας " , τονίστηκε κατά συζήτηση του Νόμου στη Βουλή ότι εννοείται και η εργασία στο σπίτι, η ανατροφή των παιδιών , κ.α.

Κάτι άλλο επίσης σαν συνέπεια της υπεροχής του άντρα ήταν το δικαίωμα και η υποχρέωση της γυναίκας " να λαμβάνει το όνομα του άντρός " (άρθρ . Ι388 Α.Κ.).

Μόνο αν ασκούσε κάποια επαγγελματική δραστηριότητα, είχε το δικαίωμα να κρατήσει το " οικογενειακό" της επώνυμο και να το προσθέσει στο επώνυμο του συζύγου της."

(Η Ελληνίδα Μητέρα Χρηστέα Δουμάνη , εκδόσεις Κέδρος).

Αποτέλεσμα ήταν το φαινόμενο όλων των εργαζομένων γυναικών κυρίως επιστημόνων , να έχουν δύο επίθετα, δεν διάλεξαν. Οι καλλιτέχνιδες κυρίως (ηθοποιοί, τραγουδίστριες κ.λ.π.) διατηρούσαν και χρησιμοποιούσαν μόνο το οικογενειακό τους όνομα .

Το " σκεπτικό " βέβαια της αλλαγής του επώνυμου των γυναικών ήταν ότι οι γυναίκες δεν είχαν τη δική τους οντότητα και προσωπικότητα.

Ανήκουν στον άντρα : πατέρα , και μετά στο σύζυγο. Έτσι αποτελούσαν ένα " συμπλήρωμα " στο σπιντικό του άντρα τους. Στα χωριά μας ακόμη και σήμερα συνηθίζεται να φωνάζουν τη γυναίκα με το Χριστιανικό όνομα του άντρα της π.χ. Γιώργαινα, Κώσταινα, κ.λ.π.

" Γι' αυτό , ο νέος Νόμος στο άρθρο Ι388 και σύμφωνα με την αρχή της ισότητας , καθιερώνει το αμετάβλητο του επώνυμου των συζύγων για τις έννομες , άρα για κάθε είδους δημόσια έγγραφα.

Επιπλέον ο παλιός Νόμος όριζε ότι ο γάμος δεν έφερνε καμιά μεταβολή στην περιουσιακή αυτοτέλεια των συζύγων (άρθρ. 397 , Α.Κ.) .

Αυτή λοιπόν " η αρχή της αυτοτέλειας " των συζύγων στις περιουσιακές σχέσεις τους διατηρήθηκε και με το νέο νόμο .

Προστέθηκε όμως ένα νέο άρθρο το (Ι400) που δίνει τη δυνατότητα σε περίπτωση διαζυγίου στο σύζυγο (άντρα ή γυναίκα) να ζητήσει να λάβει μερίδιο από την περιουσία του άλλου (σπίτι , οικόπεδο, χωράφι κ.λ.π.) για την περιουσία όμως που αποκτήθηκε κατά τη διάρκεια του γάμου .

Ο νομοθέτης έρχεται να εξασφαλίσει τον οικονομικά ασθενέστερο σύζυγο κι αυτό αποτελεί κατά κάποιο τρόπο επιστροφή της περιουσίας για την οποία ουσιαστικά συνέβαλαν και οι δύο .

Μια διάκριση ακόμη σε βάρος της γυναίκας καταργήθηκε . Καταργήθηκε το λεγόμενο " μουκιανό τειμήριο " , νόμος δηλαδή που οφειλόταν στο Ρωμαίο Νομοδιδάσκαλο Γάϊο Μούκιο Σκαΐδρα, και ο οποίος " επικρατούσε " μέχρι πρόσφατα . Το άρθρο λοιπόν Ι396 Α.Κ. προέβλεπε ότι τα " κινητά πράγματα ανήκουν στον άντρα και στους δανειστές του " .

Στη γυναίκα ανήκαν μόνο ορισμένα κινητά πράγματα προσωπικής της χρήσης , όπως κοσμήματα, εργαλεία, ρούχα . Ενώ με το νέο νόμο θεσπίζεται (Ι398) ότι τα κινητά πράγματα ανήκουν και στους δύο συζύγους κατά ίσα μέρη εκτός βέβαια από τα προσωπικά του καθενός " . (Η γυναίκα στην Ελλάδα, Χρηστέα Δουμάνη, Εκδόσεις Κέδρος)

γ/ Προίκα

Η προίκα, σύμφωνα με το πνεύμα του Νόμου, είναι ένα κεφάλαιο που δίνεται στον άντρα για ν' ανακουφιστεί από τις οικονομικές υποχρεώσεις που έχει κατά τη διάρκεια του γάμου. Δίνεται από τους γονείς του κοριτσιού και είναι ανάλογη με την κοινωνική θέση του πατέρα του, την περιουσία του, τον αριθμό των παιδιών του, αλλά ακόμη είναι ανάλογη και με την κοινωνική θέση του μέλλοντος συζύγου.

Η παροχή αυτή των γονιών του κοριτσιού προς τον άντρα δεν ήταν μια ηθική τους υποχρέωση, μια "βοήθεια" προς το κορίτσι για να ξεπεράσει τις πρώτες οικονομικές δυσκολίες του γάμου, αλλά ήταν μια καθαρά νομική υποχρέωσή τους. Είχε δηλαδή το κορίτσι το δικαίωμα ν' αξιώσει από τους γονείς του αυτή την παροχή δικαστικά.

Ο λόγος της νομοθετικής αυτής πρόβλεψης θα πρέπει ν' αναζητηθεί στο γενικό πνεύμα του νομοθέτη που ήθελε τη γυναίκα ένα πλάσμα παθητικό, αδύνατο να διαχειρίζεται οικονομικά ζητήματα. Η γυναίκα διατηρούσε την κυριότητα, ενώ ο άντρας είχε τη διοίκηση και επικαρπία της προίκας χωρίς να παίρνει υπόψη του τη θέληση της γυναίκας.

Ο νομοθέτης όμως προσπαθούσε μέσα στο πνεύμα της "προστασίας" του αδύναμου πλάσματος, να την εξασφαλίσει από ένα σύζυγο "κακής πίστης".

Ετσι η προίκα επέστρεφε στη γυναίκα αν διαλυόταν

ο γάμος ή αν κατά τη διάρκειά του ο σύζυγος έκανε κακή διαχείριση της προίκας .

Ο θεσμός αυτός πάντως, παρόλες τις τόσες " μειωτικές " για την προσωπικότητα τόσο της γυναίκας όσο και του άντρα συναλλαγές επιβίωσε στην Ελλάδα.

Η Ελληνική Κοινωνία ανεξάρτητα από την ταξική της διάρθρωση επικρατούσε τη διατήρηση του " θεσμού".

Ηθική υποχρέωση για " προίκα" είχαν και οι αδελφοί των κοριτσιών . Η παράδοση ήθελε τ' αγόρια να δουλεύουν για να πρεκίσουν την ή τις αδελφές τους ή ακόμη να ξενιτευτούν χάρη των αδελφών τους και μετά να φροντίσουν οι ίδιοι για την δική τους ζωή.

Την τελευταία δεκαετία όμως και ίσως και πιό παλιν, οι κοινωνικές συνθήκες όλο και αλλάζουν . Η " εικόνα " της γυναίκας αρχίζει να ξεφεύγει από την παραδοσιακή της μορφή, της " μητέρας - συζύγου- νοικοκυράς ". Οι γονείς όλο και περισσότερο παύουν να βλέπουν το γάμο σαν μοναδικό " αποκούμπι" των κοριτσιών τους.

Ανησυχούν και ενδιαφέρονται να τακτοποιηθούν τα κορίτσια τους , όπως και τ' αγόρια τους σε μια δουλειά . Η κατάσταση αυτή διαμορφώνεται όχι μόνο στα αστικά κέντρα , αλλά και στις αγροτικές περιοχές.

Μόνο ίσως στα κατώτερα οικονομικά στρώματα αστικά ή αγροτικά η οικονομική δυσχέρεια μπορεί ν' αναγκάσει τους γονείς να δουλέψουν για να μορφώσουν μόνο το γυιό τους.

Οι άντρες σύζυγοι από την πλευρά τους όλο και περισσότερο προτιμούν μια σύζυγο μια γυναίκα - εργαζόμενη με τη δική της οικονομική αυτοτέλεια , μόρφωση και προσωπικότητα παρά μια γυναίκα με " προίκα " αλλά χωρίς επάγγελμα . Το πρόβλημα δηλαδή της στήριξης του γάμου, της επαγγελματικής καριέρας , δεν υπάρχουν να το λύσουν με την προίκα αλλά με την εργασία.

Αλλά και τα ίδια τα κορίτσια προτιμούν να επενδύουν τα χρήματα της οικογένειας , αν υπάρχουν , σε σπουδές, στην προσπάθεια να μάθουν κάποιο επάγγελμα παρά την αγορά κάποιου σπιτιού η οικόπεδο κ.λ.π. που θα " παραχωρήσουν " στο γαμπρό . Ο θεσμός λοιπόν αυτός ξεπεράστηκε από τη στιγμή που ο γάμος έπαυσε να θεωρείται ο μοναδικός προορισμός της γυναίκας.

" Έτσι ο νέος Νόμος δεν έφερε κάποια κοινωνική ανατροπή στο θέμα αυτό , αλλά μάλλον συμβαδίζει με το πνεύμα της εποχής . Στο νέο Νόμο δεν υπάρχουν διατάξεις που να προβλέπουν την " προίκα " , μια και ο άντρας δεν έχει την αποκλειστική ευθύνη για την αντιμετώπιση των " οικογενειακών αναγκών " που να δικαιολογεί τη συνεισφορά της γυναίκας στο γάμο με την " προίκα " .

(Ελληνίδα Μητέρα Χρηστέα Δουμάνη , εκδόσεις Κέδρος) .

Εξάλλου οι γονείς έχουν τη νομική υποχρέωση για διατροφή των παιδιών τους , υποχρέωση που δεν παύει με την ενηλικίωσή τους εφόσον αυτά έχουν ανάγκη ακόμα και τ' αγόρια και τα κορίτσια χωρίς διάκριση.

δ/ Γυναίκα και σεξουαλικότητα

Κάθε πολιτισμός και κάθε κοινωνία έχει σε κάθε εποχή διαμορφώσει τις δικές του αντιλήψεις όσον αφορά το τι πρέπει να κάνουν οι γυναίκες και τι οι άντρες πάνω στο σέξ.

Έτσι σήμερα μπορούν άντρες και γυναίκες να απολαύσουν τη σεξουαλική τους φύση, όχι όμως και απαλλαγμένα από την ύπαρξη προκαταλήψεων και μύθων που σχετίζονται επί το πλείστον με τη γυναικεία σεξουαλικότητα.

" Ένας από αυτούς λέει ότι το πρώτο σεξουαλικό βίωμα διαμορφώνει την γυναίκα για πάντα, τον άντρα όμως όχι. Πίσω απ' αυτόν το μύθο στέκει το ταμπού της παρθενίας όπου για αιώνες ανάγκαζε την γυναίκα να υποτάσσεται σ' αυτό, δημιουργώντας έτσι μια διαφορετική εκτίμηση για το αντρικό και γυναικείο σεξουαλικό βίωμα".

(Η σεξουαλική ευθύνη της γυναίκας, Μαζιν Νταιηβις, εκδόσεις γλάρος 1974).

" Η πολυγαμία φαινόταν για πολλά χρόνια να είναι προνόμιο των αντρών, αφού η γυναίκα ήταν στερημένη από κάθε είδους κοινωνική ζωή και ελευθερία

Στη σύγχρονη εποχή που διανύουμε βρισκόμαστε μπροστά στο γεγονός ότι η πολυγαμία δεν είναι θέμα φύλου αλλά θέμα καθαρά προσωπικότητας και προσωπικής επιλογής. "

(Η Ψυχολογία της γυναίκας " Γιόζεφ Ροττνερ, εκδόσεις Ηλία Μανιατέα 1970).

Η αλήθεια είναι ότι η σεξουαλικότητα της γυναίκας είναι στενά συνδεδεμένη με την αγάπη και την τρυφερότητα, πράγμα όμως που δεν σημαίνει για την σημερινή εποχή και για την σημερινή γυναίκα ότι η σαρκική απόλαυση δεν μπορεί να είναι διαχωρισμένη από συναισθήματα αγάπης και τρυφερότητας.

Η γυναίκα σήμερα, κατά μεγάλο μέρος είναι σαφώς απαλαγμένη από ταμπού και προκαταλήψεις.

Η απαραίτητη συμμετοχή της στο κοινωνικό βίο και στην παραγωγική διαδικασία, της επιτρέπουν να διαμορφώσει από πολύ νωρίς το σεξουαλικό ρόλο του φύλου της.

Έτσι είναι αποδεκτή η άποψη σήμερα ότι με βάση την βιολογική τους σύσταση άντρες και γυναίκες έχουν τις ίδιες ανάγκες για σεξουαλική ικανοποίηση, που είναι κάτι το απολύτως υγιές και συνδεδεμένο με την ανθρώπινη φύση.

" Οσον αφορά τα τυχόν σεξουαλικά προβλήματα των γυναικών, είναι θέματα προσωπικότητας και όχι φύλου. Εξαρτάται δηλαδή από την προσωπική δομή του χαρακτήρα της κάθε γυναίκας που έχει διαμορφωθεί απ' τα βιώματα της παιδικής ηλικίας, την εκπαίδευση, και τις επιδράσεις του κοινωνικού περιβάλλοντος."

(Ψυχολογία της γυναίκας Γιόζεφ Ρατενεο εκδόσεις Ηλία Μανιατέα 1970).

Η γυναικεία σεξουαλικότητα όπως και η αντρική

εξάλλου , είναι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της προσωπικότητας του κάθε ατόμου ξεχωριστά .

Η αγάπη και το σεξ είναι βασικά κίνητρα της ζωής και του βιώματος. Η ένωση στην αγάπη σημαίνει για άντρα και γυναίκα το υπέροχο βήμα της συνδέσεως με ένα σύντροφο του άλλου φύλου αντίστοιχα . Με αυτό τον τρόπο διαλύονται μεγάλες βιολογικές και ψυχικές πιέσεις και απελευθερώνονται η ανθρώπινη ύπαρξη από το φόβο και την μοναξιά έτσι ώστε να επιδοθεί καλύτερα σε έργα δημιουργίας και προσωπικής ολοκλήρωσης.

Η απαίτηση σεξουαλικού ρόλου στην γυναίκα προϋποθέτει την κατάλληλη εκπαίδευση στην παιδική ηλικία .

Όταν το κορίτσι μεγαλώνει με την αντίληψη της κατωτερότητας του φύλου του , την βρίσκει αργότερα πιστοποιημένη στην κοινωνική και σεξουαλική ζωή με χιλιάδες προκαταλήψεις . Δεν μπορεί να αναπτύξει καμιά γνήσια σχέση με το σώμα της να αναγνωρίσει τη σεξουαλική της φύση και να την ικανοποιήσει με τρόπο θετικό.

Η γνήσια ανταπόδοση της αγάπης και της τρυφερότητας συνδέεται με την ικανότητα του κορεσμού κατά την παιδική και νεανική ηλικία , να συνδέεται συναισθηματικά μ' έναν άλλο άνθρωπο.

Η σεξουαλική επαφή είναι απλώς ένα σύμβολο της γενικής της ικανότητας για επαφή και συνεργασία.

Η γυναίκα από τότε που έπαψε να είναι παθητική και ανήμπορη , ιδιότητες που τις βίωσε μέσα ,

από τα πρότυπα της κοινωνίας που μεγάλωσε , φέρει τις ίδιες ευθύνες με τον άντρα στο σεξουαλικό έρωτα για την θεμελίωση μιας αρμονικής και ισότιμης συσυγκής ζωής.

ε/ Καταπιέζονται πάντα οι γυναίκες

Μια ματιά στην ιστορία του πολιτισμού μας διδάσκει ότι μέχρι την νεώτερη εποχή αρχές του 19^{ου} αιώνα οι γυναίκες δεν είχαν καθόλου δικαιώματα.

Στις νομικές σχέσεις η γυναίκα αδικείται σημαντικά θεωρείται άνθρωπος δευτέρου βαθμού που δεν ανταποκρίνεται στην αξία και στην αξιοπρέπεια του άντρα.

Ο λόγος τους μετράει λίγο ή και καθόλου.

Στην οικογένεια εκτελούν τον ρόλο των άμισθων υπηρετριών και των μηχανών που γεννάνε παιδιά .

" Η καταπίεση είναι διπλή η μια προέρχεται απ' τον άντρα η άλλη απ' την κοινωνία ". (Η διπλή καταπίεσή της γυναίκας, Κλώνυ Αλζόι, εκδόσεις Ραππα).

Η καταπίεση των γυναικών όμως συνεχίζεται και σήμερα σε πολλές χώρες της γης που υφίστανται την πατριαρχία. Οι γυναίκες της Άπω Ανατολής παίρνουν τη ζωή τους φυλακισμένες στους τοίχους του σπιτιού τους , αφού δεν τους επιτρέπεται να βγουν έξω.

" Σε μουσουλμανικές περιοχές θεωρείται μεγάλο επίτευγμα η κατάργηση του Φερετζέ στις γυναίκες, αφού πριν απ' αυτό θεωρούσε ο σύζυγος απαραίδεκτο να βλέπει το πρόσωπο της γυναίκας του άλλος άντρας ".

(Το πρώτο φύλο ELISABETH GOULD DAVIS ,
Φεμινιστική σειρά , εκδόσεις νέα σύνορα 1982) .

Αλλά και σε ευρωπαϊκές περιοχές ισχύουν ακόμη σήμερα νομοθεσίες που παραχωρούν στον άντρα το δικαίωμα να τιμωρεί την γυναίκα του.

Περνώντας όμως και στο άλλο στρατόπεδο θα μπορούσαμε να υποθέσουμε πως και οι άντρες υφίστανται καταπίεση από τις γυναίκες κατά το μακρινό παρελθόν.

Πολλοί ιστορικοί πιστεύουν ότι σε προϊστορικούς χρόνους υπήρξε και μια ανάλογη προς την Πατριαρχία μορφή ζωής η Μητριαρχία.

Ποιός δεν μπορεί να θυμηθεί απ' τον Παμπάλαιο πόλεμο των Ελλήνων ενάντια στους Τρώες , κατά την " Ιλιάδα " , και " Οδύσσεια " του Ομήρου , τον γενναίο λαό των Αμαζόνων , μια κοινωνία γυναικών που πολεμούσαν σαν άντρες.

Αλλά και στην Κρήτη έχουν βρεθεί αγγειογραφίες που δείχνουν αρενωπές γυναίκες να οδηγούν άμαξες, να κυνηγούν τους άντρες, με γυναικείο παρουσιαστικό και κομφές ενδυμασίες.

Οπότε μπορούμε να υποθέσουμε ότι εδώ και εκεί στο παρελθόν υπήρχαν πραγματικά κοινωνίες όπου οι γυναίκες κυβερνούσαν τους άντρες.

Καταλήγουμε έτσι, ότι δεν υπάρχει κανένας φυσικός νόμος ότι ο άντρας πρέπει να είναι το υπέρτερο και η γυναίκα το υποδεέστερο μέρος .

Σήμερα έχουμε ξεφύγει κατά πολύ απ' την παραδοσιακή πλάνη ότι η " γνήσια γυναίκα " είναι εκείνη που το ανώτερο ιδανικό της είναι η περιποίηση του άντρα και των παιδιών της " .

Κατά πόσο όμως η ίδια η γυναίκα νιώθει απελευθερωμένη από την καταπίεση; Μια καταπίεση που την έζησε για χρόνια και την βίωσε μέσα από χιλιάδες απαγορεύσεις και περιορισμούς .

Οι τολμηρές γυναίκες ακολουθούν σήμερα το δρόμο της μόρφωσης και της επαγγελματικής δραστηριότητας.

Συναντούν όμως ένα τείχος προκαταλήψεων στον δρόμο τους, προκαταλήψεις που τις δημιούργησαν οι ίδιοι οι άντρες, και τις σαστίζουν.

Το μυαλό τέτοιων αντρων είναι ακόμη γεμάτο φόβο μπροστά στην έξυπνη γυναίκα που θα μπορούσε να αμφισβητήσει την αντρική υπεροχή. Έτσι δημιουργούν την προκατάληψη ότι η μόρφωση και η παιδεία αντροποιούν την γυναίκα την κάνουν ψυχρή και απαθή.

Αμύνονται για να κρύψουν την ανασφάλεια που τους δημιουργεί η δυνατή προσωπικότητα της γυναίκας, μήπως επισκιαστούν , χάσουν τα κεκτημένα και βρεθούν σε μια θέση που τους είναι άγνωστη.

Ο ρόλος τους δεν είναι πια κυρίαρχος , μπορεί να έχουν προϊστάμενο γυναίκα και να δέχονται τις κατευθύνσεις της ή μπορεί η ίδια η γυναίκα τους

να κερδίζει πιά πολλά από τους ίδιους, και να είναι αυτή που θα παίρνει τις αποφάσεις της οικογένειας.

Μήπως τελικά άρχισαν και οι άντρες να νιώθουν λίγη καταπίεση στην εποχή μας ;

Όλα τα δεδομένα οδηγούν σ' αυτή την άποψη.

Οι άντρες καταπιέζονται σήμερα, χωρίς όμως να εκδηλώνουν την ανησυχία τους. Όχι όλοι όμως. Ούτε και οι περισσότεροι. Υπάρχει όμως το σπέρμα μέσα σ' όλους, ότι κάτι άλλαξε και ότι τίποτα δεν θα είναι όπως πριν .

Υπάρχουν όμως και γυναίκες που συνεχίζουν να υποτάσσονται και να καταπιέζονται από τους άντρες .

Εδώ θα μπορούσαμε να κάνουμε ένα διαχωρισμό σ' αυτές που δέχονται την καταπίεση ηθελημένα και σ' αυτές που την δέχονται , επειδή δεν μπορούν να κάνουν αλλιώς.

Στην πρώτη κατηγορία κατατάσσονται οι γυναίκες που διακατέχονται απ' την τάση να υποβιβάζουν τον εαυτό τους , να μειώνουν τις φυσικές τους ικανότητες να μὴν κάνουν κάτι, για να μὴν διακινδυνέψουν ένα χάσιμο σε αγάπη, την εκτίμηση και το ενδιαφέρον του συντρόφου τους, προκειμένου να φανούν πιά έξυπνες και πιά ικανές απ' αυτόν .

Αυτές οι γυναίκες έχουν συντρόφους τους ανασφαλείς άντρες που προαναφέραμε και αγωνιούν να διατηρήσουν το αντρικό κύρος και την υπεροχή τους στην κοινωνία .

Εδώ υπάγονται και οι γυναίκες εκείνες που δέχονται το ρόλο της υποταγής , όχι για να μην χάσουν την αγάπη του συντρόφου τους, αλλά για να αποφύγουν την αγωνία που δημιουργεί η αυθεντική ζωή.

(Το σύνδρομο της σταχτοπούτας)

Φοβούμενες την χωριστή ύπαρξή τους και την μοναχική τους πορεία στην ζωή παραιτούνται από την προσωπική τους ταυτότητα που συνταυτίζονται με τον άντρα, υποταγμένες και εξαρτημένες ολοκληρωτικά απ' αυτόν .

Υπάρχουν όμως και οι άλλες γυναίκες που θέλουν να απελευθερωθούν , αλλά δεν μπορούν . Ίσως γιατί ζουν σε μια απομονωμένη κοινότητα, κάποιας περιοχής της Ελλάδας όπου η ισοτιμία υπάρχει μόνο σαν θεωρία, είτε γιατί μπορεί να ζουν και σε κάποια μεγάλη πόλη, αλλά δεσμεύονται από παιδιά, οικονομικές εξαρτήσεις και έλλειψη εφοδίων ."

Το σύνδρομο της Σταχτοπούτας , Κολέτ Ντοουλιγκ, εκδόσεις Γλάρος).

«Είναι μεγάλο ρίσκο για την γυναίκα που δεν έχει μόρφωση, ούτε ειδίκευση, σε κάποιο τομέα να κάνει το μεγάλο βήμα προς την ανεξαρτησία, και η οικονομική ανεξαρτησία είναι το πρώτο βήμα για την λύτρωση απ' την καταπίεση.

Απ' όλα αυτά φαίνεται ότι κάπου η καταπίεση των γυναικών ενισχύεται και από τις ίδιες.

Πρώτα καταπιέζουν οι ίδιες τον εαυτό τους και μετά έρχεται αυτή της κοινωνίας .

Η πραγματική απελευθέρωση ξεκινάει απ' τις ίδιες τις γυναίκες , από μέσα τους και είναι στο χέρι τους να το κάνουν τρόπο ζωής και να το μεταδώσουν στον άντρα και στην κοινωνία.

Όμως οι γυναίκες βρίσκονται σε καλό δρόμο και σίγουρα καταπιέζονται πολύ λιγότερο από παλιότερα.

Ψάχνονται και αγωνίζονται σε έναν αγώνα που τις δικαιώνει όλο και πίο πολύ. Ψάχνουν αυτή την λεπτή ισοροπία μεταξύ της γυναικείας της υπόστασης και ισότητος μέλους της παραγωγικής διαδικασίας και της κοινωνίας γενικότερα.!!

(Σύνδρομο της Σταχτοπούτας).

στ/ Απελευθέρωση από τα κλισέ των ρόλων .

" Η μεγαλύτερη αιτία για την παρεξήγηση, τη σύγχυση και τη μνησικακία για τους ρόλους που ανήκουν στον άντρα και στη γυναίκα πηγάζει από τις έννοιες που προσδίδει ο πολιτισμός στο αρσενικό και στο θηλυκό.

Αυτό που η κοινωνία θεωρεί αρσενικό, το θεωρεί ταυτόχρονα αποκλειστική ιδιοκτησία του άντρα. Έτσι αν μια παντρεμένη γυναίκα συμβεί να είναι εξαιρετικά δυναμική στη συζήτηση ή να παίρνει από μόνη της αποφάσεις, ο άντρας θα προσπαθήσει να την απογοητεύσει με το μνησικακο σχόλιο : " Τι προσπαθείς να κάνεις; Μήπως θέλεις να φορέσεις και παντελόνια; ". Αντίθετα αν είναι άντρας μαγειρεύει ή επιτρέπει στη γυναίκα του να διαχειρίζεται

./.

τα οικονομικά , κινδυνεύει να θεωρηθεί αδύνατος ή και πλάσμα μειωμένου ανδρισμού." (" Ανοιχτός γάμος " Νένα και Τζωρτζ Θ ' Νείλ, εκδόσεις θυμάρι).

Να είσαι θηλυκό σημαίνει να είσαι άνθρωπος παθητικός , υποχωρητικός , συναισθηματικός , ευαίσθητος, αγαπητός, πειθήνιος, δεικτικός , περιποιητικός.

Να είσαι αρσενικό σημαίνει να είσαι σκληρός, ανταγωνιστικός , τολμηρός , σίγουρος , επίμονος , δυνατός και κυριαρχικός. Κάπως έτσι τραβάει το παραμύθι.

Ξέρουμε άντρες που είναι πειθήνιοι και γυναίκες που είναι σκληρές , αλλά συνήθως τους αντιμετωπίζουμε με καχυποψία.

Υπάρχει άραγε κάποια βιολογική ή ψυχολογική απόδειξη" για ιδιότητες που μπορούμε να τις θεωρούμε ομαλά αρσενικές και ιδιότητες που μπορούμε να τις θεωρούμε ομαλά θηλυκές;

Οι απαντήσεις που δίνονται στο παραπάνω ερώτημα, μπερδεύουν ακόμα περισσότερο τα πράγματα. Υπάρχουν ορισμένες βασικές , φυσικές διαφορές στο σώμα , όπως και ψυχολογικές διαφορές ανάμεσα στον άντρα και τη γυναίκα που όλοι τις ξέρουμε. Υπάρχει το γεγονός ότι οι άντρες είναι συνήθως δυνατότεροι με την έννοια της μυϊκής δύναμης , αλλά υπάρχει και το γεγονός ότι οι γυναίκες ζουν γενικά περισσότερο από τους άντρες.

Ωστόσο οι επιστήμονες απέχουν πολύ ακόμα από τη θεμελίωση μιας απόδειξης ότι τέτοιες ψυχολογικές

διαφορές , ή ακόμα και οι πιο σύνθετες ορμονικές αποκλίσεις μεταξύ αντρών και γυναικών έχουν οποιαδήποτε επίδραση σε τέτοιες διαμορφώσεις του χαρακτήρα όπως υποταγή ή τολμητότητα.

Τι είναι λοιπόν " αρσενικό " και τι είναι " θηλυκό " μέσα στο πλαίσιο των διαπιστώσεων ;

Η Μάργαρετ Μήντ αναφέρει :

" Αν ορισμένα χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς που παραδοσιακά τα θεωρούμε θηλυκά - όπως η παθητικότητα , η ευσυγκινησία και η προθυμία για το μεγάλωμα των παιδιών - μπορούν τόσο εύκολα να μετατραπούν σε αρσενικά πρότυπα στη μια φυλή και σε μια άλλη να τεθούν εκτός νόμου για τους άντρες και για τις γυναίκες, τότε δεν μας απομένει ποιά καμιά βάση να θεωρούμε ότι τέτοιες πλευρές της συμπεριφοράς έχουν οποιαδήποτε σχέση με το φύλο " .

(Το σύνδρομο της Σταχτοπούτας, Κολέτ Ντόου-λινκ, εκδόσεις Γλάρος).

Συνακόλουθα , η ακαμψία των δικών μας συζυγικών ρόλων δεν μπορεί να δικαιωθεί με επιχειρήματα για το τι είναι " φυσιολογικά " θηλυκό και το τι είναι " φυσιολογικά " αρσενικό.

Αν οι άντρες μπορούν να φροντίζουν αποτελεσματικά τα παιδιά , ή να μαγειρεύουν και να υφαίνουν σε άλλους πολιτισμούς , αν οι γυναίκες μπορούν να

σηκώσουν βάρη, να χτίζουν σπίτια και να φροντίζουν για τη διατροφή της οικογένειας, γιατί η κοινωνία μας να βάζει εμπόδια στην ελαστικότητα των ρόλων του άντρα και της γυναίκας;

Ναι όσο περισσότερο μηχανικοποιείται και τεχνοκρατείται η κοινωνία μας, τόσο πιο ηλίθιο φαίνεται να εντοπίζεις και να προσδιορίζεις τους ρόλους και τα καθήκοντα κάθε ατόμου ανάλογα με το φύλο του.

" Το ηλεκτρονικό κουμπί δεν φαίνεται να το ενδιαφέρει αν το δάχτυλο που το πιέζει είναι αντρικό ή γυναικείο. "

Η ταξινόμηση σε " αρσενικό " και " θηλυκό " είναι αυθαίρετη και περιοριστική τόσο από ψυχολογικούς λόγους, όσο και από πρακτική σκοπιά.

Όπως ακριβώς άντρες και γυναίκες είναι ικανοί να κάνουν ο ένας τις δουλειές του άλλου, με τον ίδιο τρόπο θα μπορούσαν να ωφεληθούν απεριόριστα αν μοιράζονταν και έδειχναν ανοιχτά τις θαυμαστές ικανότητες που κάθε φύλο έχει αφεαυτού.

Όλο και περισσότεροι νέοι έρχονται να οδηγηθούν σαν κοπάδι σε ακαμπτες κατηγορίες και αποδέχονται έναν ευρύτερο συναισθηματικό ορισμό της αρσενικότητας και της θηλυκότητας.

Αν λοιπόν οι άντρες και οι γυναίκες μπορούσαν να μάθουν να βλέπουν το αρσενικό και το θηλυκό σαν μια κατάσταση που αγκαλιάζει ολόκληρη την

απέναντι κλίμακα της ανθρώπινης συναισθηματικής
έκφρασης και της διανοητικής ικανότητας, τότε
οι ξεπερασμένες πολιτιστικές αναστολές που μας δέ-
νουν σε περιοριστικούς ρόλους θα παραμερίζονταν
για πάντα .

Σχέσεις στην οικογένεια - Ο ρόλος της μητέρας

" Η οικογένεια αποτελεί το βασικό κύταρο της κοινωνίας μας από ψυχολογικής και κοινωνιολογικής πλευράς .

Οικογένεια: είναι το σύνολο των προσώπων του ίδιου αίματος που ζουν κάτω απ' την ίδια στέγη και αποτελείται από τους πατέρα , μητέρα και παιδιά". (οικογενειακή ψυχολογία , Χουρδάκη, Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 1982).

Η γυναίκα πάντοτε διαδραμάτιζε τον κεντρικό ρόλο μέσα στην οικογένεια. Αποτελεί τον άξονα γύρω απ' τον οποίο κινούνται όλα τα μέλη της οικογένειας.

Συναλλάσσεται άμεσα με τον άντρα και τα παιδιά της , και μέσω της γυναίκας συναλλάσσονται άντρας και παιδιά .

Οι εξελίξεις στο κοινωνικό επίπεδο που επενέργησαν δραστικά σε ότι αφορά το ρόλο της γυναίκας προκάλεσαν βαθιές αλλαγές στους (σκοπούς, στην δομή και στην λειτουργία της οικογένειας .

Συγχρόνως οι αλλαγές στο ρόλο της γυναίκας, καλλιεργούν διεργασίες οι οποίες έχουν αντίκτυπο στην οικογένεια και αναπόφευκτα στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Έτσι η οικογένεια και ο κεντρικός ρόλος της γυναίκας μέσα σ' αυτή βρίσκονται στα πρόθυρα καινούργιων προσανατολισμών .

α/ Ο ρόλος της μητέρας

" Η μητρότητα έχει θεωρηθεί από χιλιετηρίδες σαν το νόημα και το σύμβολο της γυναικείας ζωής. Όταν η γυναίκα αποχτούσε ένα παιδί σήμαινε πως είχε εκπληρώσει το σκοπό της ζωής. Οι γλώσσες όλων των λαών εξυμνούν την μητρότητα σαν κάτι τρανό και μεγάλο. Έτσι χαραχτηκε στους ανθρώπους ότι γυναίκα και μητέρα είναι κάτι ταυτόσημο. Οι άνθρωποι απείχαν πολύ από το να θεωρούν την γέννηση ενός παιδιού σαν δώρο και για τους δύο γονείς " .

(Ψυχολογία της γυναίκας , Γιοζέφ Ρόττνερ, εκδόσεις Ηλία Μανιατέα 1970).

Μια γυναίκα χωρίς παιδιά δεν μπορούσε να δικαιολογήσει την ύπαρξή της .

" Σήμερα πρέπει να αναθεωρήσουμε αυτές τις επαφές . Η μητρότητα που είναι μια θαυμάσια δυνατότητα της γυναικείας ζωής για να πραγματοποιηθεί και για να έχει νόημα πρέπει να γίνεται στα πλαίσια ενός αρμονικού , ευτυχισμένου γάμου.

Κάπου κάπου το παιδί έρχεται για να στερεώσει ένα δεσμό που κλονίζεται και η αφοσίωση που του δείχνει η μητέρα είναι ανάλογη με την επιτυχία ή την αποτυχία των σχεδιών της. Αν υπάρχει έχθρότητα κατά του συζύγου δένεται μαζίτου. Μπορεί όμως και να το μισήσει εξαιτίας του περιφρονημένου άντρα της .

Η γυναίκα που τρέφει συμπάθεια για τον σύζυγό της προσαρμόζει τα αισθήματά της με την ψυχολογία της κατάστασης "

(Το Δεύτερο φύλο , Σμών Λε Μπουβουάρ, Εκδόσεις, Μέγας Αλέξανδρος) .

" Οι πρώτες σχέσεις της μάνας με το νεογέννητο είναι ποικιλόμορφες . Ένα σωρό αιτίες οικονομικές, συναισθηματικές μεταβάλλουν το παιδί σε βάσανο, σε λύτρωση, σε ασφάλεια .

Υπάρχουν περιπτώσεις που η εχθρότητα μεταβάλλεται σε ανοιχτό μίσος που εκδηλώνεται με την παραμέληση και την κακή περιποίηση. Η μητρότητα παίρνει μια καινούργια όψη όταν μεγαλώνει το παιδί. Η σχέση μητέρας - παιδιού γίνεται όλο και πιο περίπλοκη είναι το άλλο εγώ της και ταυτόχρονα μια αυτόνομη ύπαρξη.

Η ψυχική σχέση ανάμεσα στην μητέρα και το παιδί εξαρτάται απ' τον χαρακτήρα , την ψυχική κατάσταση και τις ψυχολογικές γνώσεις της μητέρας και το αν μπορεί να αναπτύσει επαφή με τους συνανθρώπους. Έρευνες μας έχουν διδάξει ότι ο συναισθηματικός δεσμός ανάμεσα στην μητέρα και το παιδί έχει αποφασιστική σημασία για την ανάπτυξη του παιδιού " . (Οικογενειακή Ψυχολογία Χουρδάκη , Εκδόσεις Γρηγόρη , Αθήνα 1982) .

Η μητέρα πρέπει να αναλάβει κάθε φροντίδα

για την περιποίησή του . Το παιδί είναι εντελώς εξαρτημένο απ' αυτήν .

Συχνά αυτή η εξάρτηση του βρέφους διαιωνίζεται και σε επόμενες ηλικίες εξαιτίας της υπερπροστατευτικής συμπεριφοράς της μητέρας . Η υπερπροστατευτική μητέρα είναι κατά μεγάλο ποσοστό μια μητέρα που δεν εργάζεται και περνάει τις μέρες κλεισμένη στο σπίτι ασχολούμενη με τα οικιακά .

" Πίσω από μια υπερπροστατευτική μητέρα κρύβεται ένας άνθρωπος που άλλα ήθελε , άλλα ονειρευτηκε στην ζωή του και αναγκάζεται άλλα να κάνει . Πίσω απ' αυτή την μαζοχιστική αφοσίωση που συχνά την μεταφέρει και στο σύζυγο της προσπαθεί να καλύψει το κενό που υπάρχει μέσα της τις διαφύσεις που δέχτηκε στην ζωή της . Μ' αυτή την τακτική καταπνίγουν κάθε ίχνος ανεξαρτησίας του παιδιού δεν τα αφήνουν να ωριμάσουν . Οι " θυσίες της " ξυπνούν στο παιδί αισθήματα ενοχής που το συνοδεύουν σ' όλη του τη ζωή " . (Οικογενειακή ψυχολογία, Χουρδανή, Εκδόσεις Γρηγόρη) .

Είναι οι μητέρες που ακολουθούν τα παιδιά τους σε ξένους τόπους όταν αυτά πάνε να σπουδάσουν . Είναι πεπεισμένες ότι εκείνα τις χρειάζονται για να μπορέσουν να επιδοθούν απερίσπαστα στις σπουδές τους . Μα και τα ίδια τα παιδιά έχουν πειστεί ότι δεν τα καταφέρνουν μόνα τους .

Με τον έναν ή με τον άλλο τρόπο οι υπερπροστατευτικές μητέρες καταφέρνουν να " τρέφονται " μέσα απ' τα παιδιά τους. Δεν συνειδητοποιούν ότι κυρίως δικές τους ανάγκες καλύπτουν μέσα από το συνεχές δόσιμο. Το αποδυναμώνει (το παιδί) για να αισθάνεται αυτή χρήσιμη.

Η εργασία της μητέρας φαίνεται ότι παίζει μεγάλο ρόλο στην ψυχοσύνθεση της και ενώ θα περίμενε κανείς οι εργαζόμενες μητέρες να έχουν περισσότερα προβλήματα σχέσης και διαπαιδαγώγησης των παιδιών συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο, τουλάχιστον στην πλειοψηφία των εργαζομένων μητέρων όπως είδαμε πιο πάνω με το πρόβλημα της υπερπροστασίας .

Η εργαζόμενη μητέρα είτε εργάζεται επειδή έχει ανάγκη από τα χρήματα , ή να διεκδικήσει την ανεξαρτησία της, ή βλέπει στην εργασία μια λυτρωτική διέξοδο ή όλα αυτά μαζί έχει τα δικά της προβλήματα όσον αφορά την ενασχόλησή της με τα παιδιά της.

Πρώτα πρώτα η φύλαξη των παιδιών στην απουσία της , οι αρρώστειες των παιδιών , ή έλλειψη χρόνου . Διπλή δουλειά , διπλή κόπωση και πολλές ενοχές που δεν αφιερώνουν αρκετό χρόνο στα παιδιά τους.

Οικογένεια ή καριέρα είναι δύο τομείς που χρειάζεται να ισορροπηθούν έτσι ώστε να λείπει ο εκνευρισμός και το άγχος. Προγραμματισμός και καλή θέληση είναι τα στοιχεία που χρειάζεται να

έχει η εργαζόμενη μητέρα που δεν θέλει να είναι ούτε κακή επαγγελματίας ούτε κακή μητέρα, πράγμα που αρχίζουν και εμποδώνουν όλο και πιο πολύ οι σύγχρονες δραστήριες μητέρες.

Δυστυχώς αρκετοί άντρες εξακολουθούν να βλέπουν την εργασία της γυναίκας έξω από το σπίτι άσκοπη και μάταιη, ακόμα και σήμερα, και δεν παραλείπουν να τις κατηγορούν ότι παραμελούν παιδιά και οικογένεια. Φυσικό είναι ότι αυτή η μερίδα των αντρών με το ανατολίτικο πνεύμα δεν προσφέρει καμιά συμπαράσταση στη γυναίκα και είναι απρόθυμη να συνεργαστεί.

Πάντως γεγονός παραμένει ότι η μητέρα, εργαζόμενη και μη, διαδραματίζει αποφασιστικής σημασίας ρόλο, ιδίως στα πρώτα στάδια της ανάπτυξης του παιδιού. Αυτή είναι που μεταβιβάζει στο παιδί τις πρώτες και αποφασιστικές εμπειρίες ανθρώπινης σχέσης και το εισάγει στη πύλη εισόδου της κοινωνικής ζωής.

Η αναπτυσσόμενη ψυχική ζωή του παιδιού είναι προσανατολισμένη προς τη μητέρα. Απ' αυτή θα πάρει τα θεμέλια για την κατοπινή ανθρωπιά που θα αναπτύξει. Μια καλή και εσωτερικά ισορροπημένη μητέρα προκαλεί στο παιδί της ευχαρίστηση και προθυμία για ανάπτυξη η οποία μετατρέπεται σε σωματική και ψυχική ενέργεια.

Αντίθετα μια μητέρα ανικανοποίητη από τη ζωή της και δυστυχισμένη απ' τον γάμο της μπορεί να οδηγηθεί στην υπερπροστασία του παιδιού, το παραχάϊδεμα. " Αυτός ο τύπος της μητέρας παρεμποδίζει την ωρίμανση της προσωπικότητας του παιδιού σε πλήρως υπεύθυνο άτομο. Για πιο λόγο, άλλωστε το παιδί να καταβάλει προσπάθειες, γιατί να διδαχθεί την ανάληψη ευθυνών, αφού όλες του οι επιθυμίες εκπληρώνονται χωρίς εκείνο να κοπιάσει; Γιατί να προσέξει να είναι καθαρό-η μαμά θα το ξαναπλήνει! Γιατί να έχει σε τάξη τα πράγματά του, αφού η μαμά θα τα συγυρίσει και θα τα τακτοποιήσει όλα; Γιατί να δουλέψει - αφού η μαμά θα φροντίσει για όλα ακόμη και για το χαρτζιλίκι του. Δεν χρειάζεται να είναι ακριβής στην ώρα του, δεν πειράζει που η μαμά θα περιμένει· ούτε είναι απαραίτητο, να είναι ευγενικό, φιλικό ή πρόθυμο - αφού η μαμά δεν έχει ποτέ τέτοιες απαιτήσεις.

Σ' αυτόν τον τρόπο διαπαιδαγώγησις όλες οι επιθυμίες του παιδιού εκπληρώνονται· επειδή, όμως, αυξάνονται συνεχώς, μέχρι που ξεπερνούν πια κάθε μέτρο, πολύ γρήγορα ο περίγυρος παύει πια να έχει κατανόηση για τέτοια "καμώματα".

Δεν είναι δύσκολο να προβλέψουμε ποιές θα είναι οι δυσκολίες που θα αντιμετωπίσει αργότερα το παιδί: θα παραμείνει σκλάβος των ορμέμφυτων επιθυμιών του. Επειδή θα είναι ανίκανο να συμμαριστεί τους άλλους ή να συνεργαστεί μαζί τους, θα απομ.-

ωνεται συνεχώς . Και σ' αυτή την περίπτωση οι συνέπειες του " συνδρόμου της μαμάς " έρχονται στο φως μόνο , όταν πια το παιδί, μεγαλώνοντας, αναγκαστεί ν' αναλάβει ευθύνες. Οι ευθύνες του επαγγέλματος , η διαχείριση χρημάτων , η φροντίδα για την οικογένεια, θα του είναι υπέρογκο βάρος , γιατί τότε θ' αναγκαστεί να παραγκωνίσει τις δικές του επιθυμίες. "

(Μα θέλω μόνο το καλό σου, ΖΕΜΠΙΑΛΑΝΤ / ΚΡΑΟΥΤ, Δωρικός).

Ένας άλλος τρόπος για να προστατέψει η μητέρα τον εαυτό της από το άγχος είναι η δύναμη. " Αν είμαι ισχυρή, αν έχω δύναμη , δεν χρειάζεται να φοβάμαι , κανείς δεν μπορεί να μου κάνει τίποτα". Και το υποσυνείδητό της συμπληρώνει: " ... και δεν θα μου φύγει ποτέ το παιδί μου ". Και αυτές οι μητέρες , θέλουν να τις αγαπούν· βασανίζονται, όμως από την αμφιβολία - ίσως από την παιδική τους ήδη ηλικία - αν πράγματι τις αγαπούν ειλικρινά. Δεν ψάχνουν , λοιπόν, να βρουν καταφύγιο στις σχέσεις τους με τους άλλους , αλλά στην ενίσχυση της θέσης τους.

" Η κύρια διαφορά της αρχομανούς μητέρας έγκειται στη δίψα της για εξουσία ακόμα που πηγάζει από την ανεκπλήρωτη ανάγκη της για αγάπη. Τα κοινά γνωρίσματα όλων των αρχομανών είναι τα εξής :

I. Είναι απόλυτες στην κρίση τους : θέτουν πάντα στο παιδί διλήμματα και το εξαναγκάζουν ν' αποφασίσει.

2. Τιμωρούν πολύ εύκολα. Αν το παιδί δεν εκτελέσει πιστά τις εντολές του, δεν δέχονται καμία δικαιολογία. Δε δέχονται ποτέ καμιά δικαιολογία. Δε δεχονται σαν λόγο απειθαρχίας κάποια αδυναμία ή αφηρημάδα, αλλά την θεωρούν σαν επίθεση εναντίον τους.

3. Η τιμωρία που επιβάλλει είναι ότι συμπεριφέρεται ακόμα πιο ψυχρά απέναντι στο παιδί, δειχνοντάς του ότι " Χωρίς εμένα δεν αξίζεις μία ". Έτσι θέτει περισσότερες αξιώσεις.

4. Εξαναγκάζει το παιδί να καταπνίξει την επιθετικότητα του, δίνοντας έτσι το έναυσμα για τη δημιουργία νευρώσεων."

(ΜΑ ΘΕΛΩ ΜΟΝΟ ΤΟ ΚΑΛΟ ΣΟΥ, ΖΕΜΠΑΛΑΝΤ/ ΚΡΑΟΥΤ, ΔΩΡΙΚΟΣ)

Η συνέπεια όλων αυτών είναι καταστροφική για το παιδί και συνοδεύονται απο διάφορα είδη συμπεριφοράς απο μέρους του, όπως, φεμματα, αποτυχία στο σχολείο, νυχτερινή ενούρηση.

Η μητρότητα δεν είναι μια καθαρά βιολογική λειτουργία που συνεχίζεται αυτονόητα μετα τον τοκετό. Η μητέρα είναι η πρώτη και καλύτερη δασκάλα για το παιδί.

" Διαφορετικές σχέσεις αναπτύσσονται μεταξύ μητέρας και γιου και μητερας- κορης.

Στην αναπτυσσομενη κόρη η μητέρα βλέπει το ομοιωμα της και για αυτο η σχέση της προς αυτη χαρακτηριζεται συσιαστικα απο τη σχέση της προς τον εαυτο της και προς το ιδιο της το φυλο."

(Το δεύτερο φύλο, Σιμών λε Μπουβουάρ, Εκδόσεις " Μέγας Αλέξαντρος ") .

" Πιστεύεται ότι συχνά οι μητέρες έχουν μια ειδική συναισθηματική σχέση προς τους γιους τους. Αυτό μπορεί να δικαιολογηθεί ψυχολογικά και κοινωνικά και συνδέεται με την συνήθεια να αποκτά η γυναίκα κοινωνικό γόητρο μόνο με τη γέννηση γιών , κατά την πατριαρχεία, εκπληρώνοντας έτσι τη σπουδαιότερη επιθυμία του άντρα ότι δεν θα εκλείψει το όνομά του. Είναι ένας τρόπος εκτίμησης που διατηρείται μέχρι σήμερα ."

(Ψυχολογία της γυναίκας , Γιόζεφ Ρόττνερ , Μανιατέας Ηλίας 1970) .

Από την μακροχρόνια παράδοση της πατριαρχικής σκέψης μπορούν να υπάρχουν διαφορετικές αξιολογήσεις εδώ κι εκεί της σχέσης ανάμεσα στην μητέρα και το παιδί, ανάλογα αν αυτό είναι αγόρι ή κορίτσι, χωρίς όμως να έχει υποτιμηθεί η συμβολή των γυναικών στην ανατροφή των παιδιών και στη διαπαιδαγώγησή τους. Πολλές έρευνες έχουν δείξει ότι οι σχέσεις των παιδιών με τη μητέρα είναι σε πολλές περιπτώσεις καλύτερες απ' ότι με τον πατέρα. Οι νέοι και περισσότερο οι νέες προσέχουν τις συμβουλές και τις απαιτήσεις της μητέρας σε μεγαλύτερο βαθμό, επικοινωνούν και γίνονται φίλοι μαζί της.

Η μητέρα του χωριού πάλι δεν χρειάζεται να κάνει καμία προσπάθεια να διαπαιδαγωγήσει το παιδί της. Η κοινωνικοποίηση του παιδιού γίνεται απλά, σχεδόν φυσικά μέσα από τη συνεχή, στενή, ανθρώπινη συναλλαγή μέσα στη κοινότητα.

Η μητέρα της πόλης φαίνεται να χρειάζεται να καταβάλλει προσπάθεια για τη καθημερινή αλληλεπίδραση με το παιδί. Ο ρόλος της μητέρας όπως διαπιστώνουμε είναι ποικιλόμορφος και δύσκολος. Από τη μια καλείται να φέρει στο κόσμο μια καινούργια ζωή, απ' την άλλη καλείται να παίξει το σπουδαιότερο ρόλο στην κοινωνικοποίησή της. Θα πρέπει ακόμα να το περιθάλψει, να του συμπαρασταθεί στις δυσκολίες του, να το καθοδηγήσει και να το συμβουλέψει στις αποφάσεις της ζωής του, να ξαγρυπνήσει στην αρρώστια του, να κλάψει στην αποτυχία του, να το τιμωρήσει όταν παραβεί το σωστό και όλα αυτά κάτω από συνεχή φροντίδα και στοργή.

Ο ρόλος της μητέρας είναι τεράστιος και δεν σταματά να προσφέρει μέχρι το τέλος της ζωής της. Αυτό όμως δεν θα πρέπει να μειώνει τη σημασία του ρόλου του πατέρα στην ανατροφή και διαπαιδαγώγηση των παιδιών όπως θα δούμε παρακάτω.

Β/ Ψυχολογία γονέων

Όταν δύο άνθρωποι αποφασίζουν να παντρευτούν φέρνουν μαζί τους όπως είναι φυσικό πολλά ψυχολογικά βιώματα. Έτσι δεν έχουμε ψυχολογία του ενός και ψυχολογία του άλλου μα τον συγκερασμό αυτών των δύο ψυχολογιών που θα αποτελέσουν μία και μόνο ψυχολογία. Μ' αυτό τον τρόπο γίνεται μια νέα κατάσταση. Η αναπροσαρμογή σ' αυτήν την νέα κατάσταση θα γίνει τόσο από την γυναίκα όσο και από τον άντρα από την ψυχολογία που φέρνουν μέσα τους, από τις ψυχολογικές ιδιότητες και βιώματα που διαμόρφωσαν κατά την παιδική τους ηλικία.

" Συχνά βλέπουμε δίπλα στον μοναχογιό που ταιλαιπωρεί την γυναίκα του την μητρική παρουσία, την πεθερά που συχνά έχει το μερίδιό της στις δυσαρμονίες της οικογενειακής ζωής. Συχνότατα πίσω από ένα ανώριμο σύζυγο ή μια νεαρή μαμά που δεν μπορεί να αναλάβει τις ευθύνες του παιδιού της κρύβεται μια υπερπτοστατευτική μητέρα ή ένας πολύ επιεικής πατέρας".

(Ψυχολογία της γυναίκας, Γιόζεφ Ρατενέο, Εκδόσεις Ηλία Μανιατέα 1979).

Για να είναι ένα άτομο ψυχολογικά ώριμο μέσα στο γάμο θα πρέπει να έχει ορισμένες ψυχολογικές ιδιότητες. Πρώτα απ' όλα πρέπει να έχει αυτογνωσία, για να μπορεί να βλέπει τα θετικά και τα αρνητικά του σημεία, να μπορεί να ελέγχει την συναισθηματική του

κατάσταση και να ξέρει γιατί αισθάνεται το συγκεκριμένο συναίσθημα την συγκεκριμένη σκέψη. Η αυτογνωσία έχει σαν επακόλουθο την αυτοκριτική, τον έλεγχο δηλαδή του ψυχολογικού του κόσμου για να δει ποιός είναι. Μπορεί εντοπίζοντας τα λάθη του να αναθεωρήσει την τακτική του απέναντι σε πρόσωπα και καταστάσεις.

" Ακόμη το ώριμο άτομο θα πρέπει γενικά να ενδιαφέρεται για τα προβλήματα της ζωής που είναι δεμένα και με την δική του πορεία και το δικό του μέλλον να μπορεί να ακούει τα προβλήματα των άλλων και να μεταφέρεται στην θέση τους χωρίς να γίνεται εκκεντρικός . Ακόμη να μπορεί να παραδέχεται τόν άλλο και να συνεργάζεται μαζίτου. Έτσι όταν αυτές οι ιδιότητες υπάρχουν στο ζευγάρι και επιτευχθεί η ψυχολογική ωριμότητα του ζευγαριού τα δύο άτομα ταυτίζονται . Η ψυχολογική ωριμότητα - ενότητα του ζευγαριού αντικατοπτρίζεται στην συνέχεια στο μεγάλωμα των παιδιών τους.

Με τον ερχομό του πρώτου παιδιού όμως όσο και αν το ζευγάρι έχει ταυτιστεί , βλέπουμε τους δύο ρόλους της μητέρας και του πατέρα να διαφοροποιούνται. Είναι η πρώτη ψυχολογική δοκιμασία μπορούμε να πούμε που περνάει το ζευγάρι. Η γυναίκα με την εγκυμοσύνη επωμίζεται ορισμένες καταστάσεις βιολογικές και συναισθηματικές που όσο κι αν έχει διάθεση ο σύζυγος να τις συμμεριστεί παραμένουν βασικά

ευθύνη της γυναίκας " (Οικογενειακή ψυχολογία , Χαρδάκη, Εκδόσεις Γρηγόρη).

Οι συναισθηματικές της ανάγκες σχετίζονται με το κατά πόσο η εγκυμοσύνη ήταν επιθυμητή ή όχι και αν η ίδια αισθάνεται έτοιμη γι' αυτό το νέο ρόλο.

Η τυχόν άσχημη προσαρμογή της θα έχει επιπτώσεις στην ψυχολογική ενότητα του ζευγαριού. Με τον ερχομό του παιδιού καλείται το ζευγάρι λυτρωμένο υποτίθεται από τα δικά του ψυχολογικά προβλήματα να αποφασίσει καλύτερα τις ανάγκες του παιδιού καθώς και τα επικείμενα προβλήματα αγωγής του. Αυτές όμως οι αναστατώσεις που συμβαίνουν με τη γέννηση του πρώτου παιδιού δεν επαναλαμβάνονται και με τα επόμενα γιατί το ζευγάρι έχει οπλιστεί ήδη με την δύναμη της προσαρμογής και της γνώσης.

Τα παιδιά δημιουργούν δική τους ενότητα, δική τους ομάδα, που αφήνει ανεπηρέαστη την ενότητα του ζευγαριού να προχωρήσει. Η μόρφωση των γονέων φαίνεται να βοηθά στο να παίρνονται σωστές διαπαιδαγωγικές αποφάσεις , να ξεπερνιούνται πολλές δυσκολίες στην διαδικασία της διαπαιδαγωγώγησης των παιδιών και εφήβων. Ακόμα μπορεί ο γονιός να διεισδύσει βαθύτερα στον ψυχολογικό κόσμο του παιδιού του, μπορεί να καταλάβει τις ιδιαιτερότητες του χαρακτήρα του και των πράξεών του. Επίσης το υψηλό επίπεδο των

πνευματικών αναγκών και τα πνευματικά ενδιαφέροντα των γονιών καθορίζουν την οικογενειακή ατμόσφαιρα, η επίδραση της οποίας είναι ιδιαίτερα μεγάλη στην περίοδο διαμόρφωσης της προσωπικότητας.

" Το περιεχόμενο και οι μορφές επιρροής των γονιών στην προσωπικότητα του παιδιού εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το κατά πόσο οι ηθικές τους τοποθετήσεις βρίσκονται σε αντιστοιχία με τις ηθικές και πολιτιστικές τοποθετήσεις της κοινωνίας. Ο χαρακτήρας αυτός της επιρροής εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την παιδαγωγική κατάρτιση των γονιών, την γνώση των ψυχολογικών ιδιομορφιών της ανάπτυξης του παιδιού." (Οικογενειακή ψυχολογία, Χουρδάκη, Εκδόσεις Γρογόρη).

Όλοι οι γονείς έχουν την διάθεση να είναι καλοί προς τα παιδιά τους, μα λίγοι ξέρουν ν' αντιμετωπίσουν τις ανάγκες των παιδιών όπως χρειάζεται. Μια κατηγορία γονέων είναι αυτοί που συνεχώς ανησυχούν πως κάτι κακό θα συμβεί στα παιδιά τους. Έτσι φτάνουν στο σημείο να υπερβάλουν σε ένα κίνδυνο με αποτέλεσμα να δημιουργούν τενητωμένη κατάσταση τόσο στο παιδί όσο και στον εαυτό τους. Στο παραμικρό σύμπτωμα τρέχουν στο γιατρό, ο πρώτος καλός βαθμός τους οδηγεί στο δάσκαλο. Διαρκώς καταλογίζουν στον εαυτό τους ευθύνες πως δεν πήραν τα κατάλληλα μέτρα, και απ' την άλλη μεταδίδουν την ανησυχία στο παιδί τους

έτσι ώστε αργότερα ν' αποφεύγει ν' αναλάβει πρωτο-
βουλίες φοβούμενο τις ευθύνες .

Υπάρχουν γονείς που απαιτούν από τα παιδιά
τους επιδιώξεις μεγαλύτερες των δυνατοτήτων τους
ή φιλοδοξίες δικές τους που δεν πραγματοποιήθηκαν
στη διάρκεια της ζωής τους. Μεταφέρουν στο παιδί
απωθημένα και απαιτούν απ' το παιδί αυτά που οι
ίδιοι δεν μπόρεσαν να κάνουν για τον εαυτό τους.

Το παιδί συνθλίβεται κάτω από τέτοιες αξιώσεις
αλλά συχνά δεν τα καταφέρνει από ένα σημείο και μετά ,
οπότε διαφεύδει τις φιλοδοξίες των γονιών του απ'
τη μια και επαναστατεί απ' την άλλη, συνήθως προς
το τέλος της εφηβείας, ενάντιά τους. Έτσι οι γονείς
χάνουν και το παιδί και τα ιδανικά τους.

Το παιδί θα πρέπει να ερθει στη ζωή των συζύ-
γων όταν αυτοί θα είναι έτοιμοι να υιοθετήσουν την
έννοια της μητρότητας, της πατρότητας, όταν θα είναι
έτοιμοι να αντιμετωπίσουν το παιδί κατά τρόπο παρα-
δεκτό θετικό και υπεύθυνο.

γ/ Ο ρόλος του πατέρα

" Η μορφή του πατέρα έχει συνδεθεί με δραστηριότητες έξω απ' το σπίτι, έξω απ' την οικογενειακή εστία. Τόσο στην παραδοσιακή όσο και στην αστική κοινωνία, οι πολλές επαγγελματικές δραστηριότητες τον αποξένωσαν από την οικογένειά του και έτσι είχε περιθωριακό ρόλο στο μέγαλωμα των παιδιών . Ο πατέρας ήταν μακρινός , ξένος , ο ρόλος του προοριζόταν σ' αυτόν του " κουβαλητή " των υλικών αγαθών για την επιβίωση της οικογένειας . Η εξασφάλιση οικονομικών πόρων ζωής ήταν ο πρωταρχικός σκοπός του , και τον ανάγκαζε να λείπει όλη μέρα από το σπίτι .

Με την απουσία του συζύγου η μητέρα επωμίζεται την ανατροφή των παιδιών και παίρνει συχνά αποφάσεις μόνη της . Αυτό δημιουργούσε ένα αίσθημα εγκατάλειψης στα παιδιά , ενώ η έλλειψη πατρικού προτύπου τα κάνει να ταυτιστούν με ήρωες του σινεμά " .

(Το δεύτερο φύλο , Σιμών Λε Μποβουάρ, Εκδόσεις Μέγας Αλέξανδρος) .

Το οικονομικό ήταν δηλαδή που κρατούσε τον πατέρα σταθερά μακριά από το σπίτι μια και στις περισσότερες περιπτώσεις βάραινε μόνο τον ίδιο .

Σήμερα με την είσοδο της γυναίκας στην παραγωγική διαδικασία, τα έξοδα έχουν μοιραστεί, δεν αποτελεί υποχρέωση του πατέρα και μόνο η επιβίωση της

οικογένειας , παρόλο που σε ορισμένες περιπτώσεις γίνεται και αυτό.

Ο σύγχρονος πατέρας ξέρει πως αξίζει να αφαιρεί χρόνο από οποιαδήποτε άλλη απασχόλησή του και να τον αφιερώνει στα παιδιά του. Ειδικά στα νέα ζευγάρια βλέπουμε τον πατέρα να δέχεται πρόθυμα να καταστήσει τον εαυτό του σαν μια γόνιμη και σωστή παρουσία για την διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού του .

Αυτή η αναθεώρηση του πατέρα δεν είναι εύκολο πράγμα , χρειάζεται ο ίδιος να έχει πρώτα απ' όλα θετική στάση απέναντι στο ρόλο του, δηλαδή να δέχεται να είναι πατέρας και αυτή η σχέση να τον ζεσταίνει, να τον ικανοποιεί, να προσφέρει τον εαυτό του ουσιαστικά στο παιδί και όχι με την τυπική παρουσία του και μόνον. Θα πρέπει ο σύγχρονος πατέρας να έχει ψυχολογική ωριμότητα, να μπορεί δηλαδή να σταθεί σαν ενήλικας δίπλα στο παιδί. Να στέκεται δίπλα του σαν φίλος, σαν σύντροφος , σαν ένα άτομο που θέλει το καλό του παιδιού του και μόνο, μα και που έχει προσωπικότητα σωστή , πάνω στην οποία θα μπορεί το παιδί ν' ακουμπήσει. Η αυταρχικότητα στην ανατροφή του παιδιού δεν αποδίδει.

Ορισμένοι πατεράδες θα πρέπει να το ξέρουν αυτό και να μην πιστεύουν πως τα ξέρουν όλα, αποφεύγοντας να μάθουν εκείνα που δεν ξέρουν . Είναι απαραίτητο να δουν κι άλλες πλευρές , πρέπει σιγά -

- σιγά να υιοθετήσουν την άποψη και να την παραδεχτούν πως με την αυταρχικότητα δεν λύνονται πια προβλήματα οικογενειακά και παιδιών .

Η αυταρχικότητα του πατέρα δημιουργεί πολλές δυσκολίες στην προσωπικότητα των παιδιών . " Αργότερα ή θα τον μιμηθούν και θα είναι αυταρχικά και πως θα ζήσουν σε μια οικογένεια του μέλλοντος με αυταρχικότητα όπου καμιά πια μελλοντική σύζυγος δεν θα ανέρχεται την αυταρχικότητα του συζύγου της .
" Ή αν δεν βγούν αυταρχικά τα παιδιά θα βγουν αδιάφορα ή πολύ επιεική, δηλαδή θα χάσουν τη μέση οδό γιατί η καλύτερη σ' αυτά τα θέματα είναι η μέση οδός . Ο Νίκος Καζαντζάκης διατυπώνει σ' ένα γράμμα του συναισθήματα ενοχής για τον αυταρχικό πατέρα του : ... " Σας ξαναλέω, δεν ήταν αγάπη που μ' ένωνε με τον κύρη μα ρίζα χοντρή που κόπηκε (με το θάνατο του πατέρα του) ... Το περιστατικό αυτό θάχει βαθιά αποτελέσματα στη ζωή μου . Και πρώτα το βέβηλο, το τρομερό συναίσθημα πως ελευθερώθηκα . Ένας βραχνάς με πλάκωνε σ' όλη του τη ζωή , τώρα θ' αρχίσω ν' αναπνέω ... Τώρα που αφανίστηκε αυτός που με γέννησε, γεννιούμαι ... Αλάφρωσα, λυτρώθηκα , η ψυχή μου θα θεριέψει, δεν φοβούμαι πια τίποτα και κανέναν ... "

Άλλος τύπος πατέρα, συνηθισμένος στην εποχή μας που βρίσκεται στο άλλο άκρο είναι ο επιεικής . Καθώς λείπει όλη την ημέρα από το σπίτι αισθάνεται να στερεί από τα παιδιά του την παρουσία του .

Όταν λοιπόν είναι κοντά τους θέλει να είναι καλός μαζί τους , να μην τους χαλάει χατήρι. Ή ακόμα κουρασμένος καθώς είναι δεν έχει αντοχή για μαλώματα.

Ύστερα το παιδί έχει σαν γλώσσα συνεννόησης το συναίσθημα . Η απάντηση του πατέρα έμμεση , υπονοούμενη : " Σου φέρνω χρήματα για να μεγαλώσεις ", δεν καταγράφεται στο παιδικό λεξιλόγιο. Το παιδί δεν τις συλλαμβάνει τελικά σαν έννοια , σαν δεσμό, γιατί δεν περνά από την καρδιά του. Γι' αυτό δεν την καταλαβαίνει και δεν το συγκινεί. Ο σύγχρονος πατέρας πρέπει να μάθει πολλά .

Η πρώτη προϋπόθεση είναι να έχει θετική στάση απέναντι στο ρόλο του . Να τον έχει παραδεχτεί , χωρίς υποσυνείδητες τάσεις απόρριψης. Η δεύτερη προϋπόθεση είναι να γνωρίζει ο πατέρας τη δική του ψυχολογία και τα πιθανά κίνητρα συμπεριφοράς του. Έτσι, αν ο πατέρας είναι απορριπτικός προς τα παιδιά του, αν είναι ζηλιάρης προς την γυναίκα του , αν είναι γκρινιαρής προς το σπίτι του , αν αντίθετα είναι πάρα πολύ ανοιχτοχέρης ή αν είναι πάρα πολύ κεφάτος και άλλα , όλα αυτά πηγάζουν από μια βαθύτερη δική του ψυχολογία . Κι ο πατέρας καλά θα κάνει να συλλάβει αυτή τη βαθύτερή του ψυχολογία . Μια τρίτη προϋπόθεση είναι να έχει ο πατέρας ψυχολογική ωριμότητα για να μπορεί να σταθεί σαν σωστός ενήλικος δίπλα στο παιδί του . Τέλος η τέταρτη προϋπόθεση είναι να ξέρει ο πατέρας πως το κύρος του απέναντι στα παιδιά θα απορρέει όχι από την ιδιότητά του την πατριική

του κουβαλητή μα από την ηθική του προσωπικότητα , της γνώσης του , τη σοβαρότητα της σκέψης του , και από το διάλογό του " .

(Οικογενειακή ψυχολογία , Μαρία Χουρδάκη , Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 1982) .

Ο ρόλος της μητέρας τέλος εξακολουθεί να έχει μεγαλύτερη σπουδαιότητα και ουσιαστικότερη συμμετοχή στην ανατροφή των παιδιών και στην διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους. Ίσως μάλιστα μερικές απ' αυτές να παρουσιάζονται αρνητικές στην μεγαλύτερη παρουσία του πατέρα στη ζωή των παιδιών φοβούμενες μην χάσουν τα "κεκτημένα" ψυχολογικά δικαιώματα ως προς τη σχέση τους μ' αυτά .

Ωστόσο θα πρέπει να γίνει συνείδηση τόσο στην μητέρα όσο και στον πατέρα , ότι η ψυχολογική μονοκρατορία της μητέρας δεν είναι αρκετή. Το παιδί για ν' αναπτυχθεί σωστά χρειάζεται ισορροπημένα την παρουσία και των δύο γονέων του. Όχι Υπέρμετρο τον ένα και ελλειπή τον άλλο.

δ/ Οι Οικιακές εργασίες της γυναίκας

Η επίδραση της επαγγελματικής δραστηριότητας της γυναίκας στην οικογένεια είναι πολύπλευρη. Από τη μια οδηγεί στο ανέβασμα του βιοτικού επιπέδου της οικογένειας και στην διεύρυνση των κοινωνικών της επαφών . Από την άλλη βοηθάει στην ανάπτυξη της προσωπικότητας της και δυναμώνει σημαντικά το ρόλο της γυναίκας στην καθημερινή ζωή του νοικοκυριού . Αυτό συμβάλλει στην επίτευξη της ισοσύτητας στην οικογένεια και στον ορθολογικό καταμερισμό των οικιακών εργασιών μεταξύ των μελών της .

Η παράλληλη εκπλήρωση του επαγγελματικού ρόλου της γυναίκας και του ρόλου της ως νοικοκυρά δημιουργεί συχνά εντάσεις και προβλήματα στην οικογένεια που επιδρούν αρνητικά στη παραγωγική και κοινωνική δραστηριότητά της . Η επίλυση αυτών των προβλημάτων είναι δυνατή με τον κατάλληλο συνδιασμό του επαγγελματικού και οικογενειακού ρόλου τόσο της γυναίκας όσο και του άντρα .

Δυστυχώς ένα μεγάλο ποσοστό, ακόμη και σήμερα , αντρών μεγαλώνει με την νοοτροπία ότι οι οικιακές δουλειές είναι αποκλειστικά γυναικείες και μεταφέρουν αυτήν την εσφαλμένη στάση και στα παιδιά τους. Οι ίδιοι αυτοί άντρες είναι που δεν δέχονται την εργασία της γυναίκας έξω από το σπίτι .

" Είναι σκόπιμο να κάνουμε ένα διαχωρισμό των καθαρά οικιακών εργασιών όπως είναι το πλύσιμο, καθάρισμα σπιτιού, σιδέρωμα, μαγείρεμα κ.λ.π. δηλαδή εργασιών που αποσκοπούν στην εξυπηρέτηση των μελών της οικογένειας και των άλλων δραστηριοτήτων του νοικοκυριού όπως η διαπαιδαγώγηση των παιδιών, πληρωμή λογαριασμών, οργάνωση ελεύθερου χρόνου, όπου συνήθως οι άντρες δέχονται να συνεργαστούν και να παρέχουν την βοήθειά τους. " (Γυναίκα, δουλειά, οικογένεια, Νοβίνοβα - Γιαζίνοβα-Γιανκοβα, Σύγχρονη εποχή) .

Η μηχανοποίηση του νοικοκυριού έχει προσφέρει τεράστια βοήθεια στη γυναίκα εργαζόμενη και μη ως προς την εκπλήρωση των οικιακών εργασιών. Ακόμα όμως και με τις σύγχρονες συνθήκες απαιτεί από την γυναίκα πολλές δυνάμεις και πολύ χρόνο και αυτό αναμφισβήτητα. Εμποδίζει την πλήρη πολιτιστική της ανάπτυξη και κοινωνική δραστηριότητα. Ο δίκαιος καταμερισμός των υποχρεώσεων στο σπίτι καθορίζει όλο και πιο συχνά την ικανοποίηση της γυναίκας από το γάμο της .

Όλο και πιο πολύ εξαλείφεται από την συνειδηση της γυναίκας, και σιγά σιγά και από του άντρα, το στερεότυπο ότι η γυναίκα είναι υποχρεωμένη να εκτελεί όλες τις οικιακές εργασίες. Δυστυχώς υπάρχει και ένα μικρό ποσοστό γυναικών που δεν δέχεται τη συμμετοχή των αντρών στην εκτέλεση των οικιακών

εργασιών . συνήθως όμως προέρχεται από ηλικιωμένες γυναίκες με χαμηλό μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο.

Ο δίκαιος καταμερισμός εργασίας χαρακτηρίζει συνήθως τα νέα ζευγάρια και εξαρτάται ακόμα από τη σύνθεση της οικογένειας και το βαθμό σύνδεσης μεταξύ των μελών της , κοινές ανάγκες και προσανατολισμούς. Η συνεταιριστικοποίηση στις μικρές οικογένειες που αποτελούνται από ένα ζευγάρι πραγματοποιείται πιο εύκολα και με μαγαλύτερη συνέπεια απ' ότι στις μεγάλες που περιλαμβάνουν ευπρόσωπους διαφόρων γενεών και κυριαρχούν παροδοσιακές απόψεις για τη δουλειά στο σπίτι.

Το γεγονός ότι οι νέες γυναίκες αρχίζουν να αντιμετωπίζουν τις οικιακές εργασίες με αρνητική διάθεση θα λέγαμε οφείλεται στο ότι η δουλειά του σπιτιού παραμένει κατά πολύ μηχανική και καθόλου παραγωγική. Όμως αντίθετα οι δραστηριότητες του σπιτιού οι οποίες δημιουργούν έδαφος για αυτοέκφραση της γυναίκας αντιμετωπίζονται διαφορετικά και εξετάζονται σαν προοπτικές για παραπέρα ανάπτυξη. (διαπαιδαγώγηση παιδιών , οργάνωση ελεύθερου χρόνου). Η γυναίκα που μένει αιχμάλωτη στο νοικοκυριό δεν μπορεί να θεμελιώσει μονάχη την ύπαρξή της. Δεν έχει τα μέσα να επιβεβαιώσει την εαυτό της . Έχει την αξίωση να μην την αγνοούν ούτε σαν νοικοκυρά , ούτε σαν σύζυγο, ούτε σαν επαγγελματία , ούτε σαν γυναίκα .

Η ανάπτυξη της προσωπικότητας της γυναίκας και
ο ελεύθερος χρόνος

Ο ελεύθερος χρόνος είναι ισχυρός παράγοντας και προϋπόθεση της κοινωνικής προόδου και της πνευματικής ανάπτυξης του κάθε ατόμου . Η σημασία του για τον άνθρωπο είναι ανεκτίμητη .

Αποτελείται από τον χρόνο ξεκούρασης καθώς και από το χρόνο που αξιοποιείται με προσωπικά ενδιαφέροντα . Η επιλογή εξαρτάται από το πλάτος και την κατεύθυνση των αναγκών και των ενδιαφερόντων του κάθε ατόμου .

" Τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί σημαντικά ο χρόνος που οι γυναίκες αφιερώνουν στις κοινωνικές δραστηριότητες . Παράλληλα μοιράζουν τον ελεύθερο χρόνο τους σε δραστηριότητες που ανεβάζουν το επίπεδο των ειδικών και γενικών γνώσεών τους όπως το συστηματικό διάβασμα , επισκέψεις σε μουσεία , λέσχες , διαλέξεις , στην εκμάθηση ξένων γλωσσών .

Επιπλέον η κατανομή του ελεύθερου χρόνου της γυναίκας εξαρτάται από παράγοντες όπως είναι το περιεχόμενο και ο χαρακτήρας της δουλειάς της , η οικογενειακή κατάσταση, η σύνθεση και η φάση ανάπτυξης της οικογένειας " . (Γυναίκα , δουλειά , οικογένεια , Νοβίνοβα- Γιαζίνοβα- Γιάνκοβα, σύγχρονη εποχή) .

α. Συνδικαλισμός και πολιτική συνείδηση

Η σημερινή Ελληνίδα δεν βλέπει πια τη ζωή πίσω από τη χαραμάδα της εξώπορτας όπως πριν πολλά χρόνια . Η πρόοδος και οι κοινωνικές εξελίξεις σπάσανε τις κλειστές πόρτες και η γυναίκα ξεχύθηκε μέσα στους δρόμους της εργασίας . Δραστηριοποιήθηκε για να βοηθήσει ουσιαστικά και τον εαυτό της και την οικογένειά της και το κοινωνικό σύνολο .

Η εργαζόμενη κατανοεί σήμερα τη σημασία της εργασίας γι' αυτό και αγωνίζεται συνειδητά να καλυτερέψει τις αποδοχές της και τις συνθήκες της δουλειάς της . "Σύμφωνα με το Λένιν η κοινωνικοοικονομική και πολιτική ισοότητα των γυναικών θεωρείται σαν την κύρια βάση τους μέσα στην οικογένεια . Υπογραμμίζει ότι οι γυναίκες δεν θα γίνουν ενεργά μέλη στην οικοδόμηση της νέας κοινωνίας αν δεν αναπτύξουν κοινωνικές και πολιτικές δραστηριότητες και αν δεν συμμετέχουν στη διοίκηση του κράτους . "

(Η γυναίκα σήμερα , εκδόσεις συγχρονη εποχή , 1977).

Η ενεργός συμμετοχή της Ελληνίδας στην πολιτική ζωή έχει αυξηθεί σημαντικά . Και ενώ σαν εργαζόμενη συμμετέχει στην παραγωγή υλικών και πολιτιστικών αξιών που είναι απαραίτητες για την ύπαρξη της κοινωνίας , σαν πολίτης συμμετέχει στην κρατική και πολιτική ζωή της πατρίδας της .

Την βλέπουμε να παρακολουθεί με ενδιαφέρον , και ανησυχία τις πολιτικές εξελίξεις που συμβαίνουν στη χώρα της να ενδιαφέρεται για όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής , να συζητά και να υπερασπίζεται τους ιδεολογικούς της προσανατολισμούς με επιχειρήματα και τεκμηριώσεις .

Η εποχή της επιβολής από μέρους του αντρα των πολιτικών του πεποιθήσεων , επάνω στη γυναίκα , οι απειλές και το έτοιμο ψηφοδέλτιο στη τσέπη έχει τελειώσει για πάρα πολλές γυναίκες . Τώρα η γυναίκα μπορεί , στην πραγματικότητα πάντα μπορούσε , να έχει διαμορφώσει ξεκάθαρη πολιτική ιδεολογία γιατί ενημερώνεται και είναι ολοκληρωμένη οντότητα με αντίληψη και κρίση για να διαλέξει ότι την εκφράζει πραγματικά .

Η παλιά άποψη των αντρών όταν αναφέρονταν στην πολιτική , ότι " η γυναίκα δεν κάνει γι' αυτά " έχει διαφευθεί όχι μόνο από την ικανοποιητικό αριθμό των γυναικών στην Ελληνική Βουλή αλλά και από την καθημερινή συνδικαλιστική δράση όλο και περισσότερων γυναικών που διεκδικούν και αγωνίζονται γι' αυτά που πιστεύουν . Είναι αποφασισμένες και ενεργούν συνειδητά ανοίγοντας σταθερά μια πορεία που θα κατοχυρώσει κοινωνικά την ανεξαρτησία τους και την αξιοπρέπεια της προσωπικότητάς τους . Ο δρόμος της οπισθοχώρησης έχει κλείσει για πάντα .

B/ Ενδιαφέροντα

Οι αλλαγές που έχουν γίνει στην κοινωνία τα τελευταία χρόνια όσον αφορά τη θέση της γυναίκας προκαθόρισαν την αλλαγή του όγκου και της σύνθεσης του ελεύθερου χρόνου της γυναίκας τόσο της εργαζόμενης όσο και της νοικοκυράς . Σύμφωνα με τις αλλαγές αυτές έχει αυξηθεί σημαντικά ο χρόνος που ξοδεύει η γυναίκα στην κοινωνική δραστηριότητα και στην επιμόρφωσή της . Επί πλέον στον ίδιο βαθμό με τους άντρες , οι γυναίκες ενδιαφέρονται για τα γεγονότα της οικονομικής , πολιτικής και κοινωνικής ζωής τόσο μέσα στη χώρα τους όσο έξω και απ' αυτήν .

Ένας από τους βασικούς λόγους που οδήγησε τη γυναίκα στον κόσμο των αναζητήσεων , της ανώτερης πνευματικής δραστηριότητας , της δημιουργίας είναι η άνοδος του μορφωτικού επιπέδου .

Μπορούμε ακόμα εύκολα να βγάλουμε το συμπέρασμα ότι όσο πιο περιεκτική είναι η επαγγελματική δουλειά της γυναίκας , τόσο πιο δημιουργικό χαρακτήρα έχει η κοινωνικοπαραγωγική της δραστηριότητα, τόσο πιο ανώτερα είναι τα πνευματικά της ενδιαφέροντα στον ελεύθερο χρόνο. (διαβάζει συχνότερα βιβλία της ειδικότητάς της , ακούει εκπομπές που

Είναι αφιερωμένες στην επιστήμη και στην τεχνική, επισκέπτεται εκθέσεις κ.λ.π.)

Επί πλέον μπορούμε να δούμε και την άμεση εξάρτηση των ειδών δραστηριότητας της γυναίκας, στον ελεύθερο χρόνο της από την ύπαρξη μικρών παιδιών και τον βαθμό συνεταιρισμού όσον αφορά τις δουλειές του σπιτιού.

Οι γυναίκες που δεν έχουν παιδιά ασχολούνται περισσότερο με πνευματικές δραστηριότητες απ' ότι οι γυναίκες που έχουν παιδιά.

Η μικρή συμμετοχή των γυναικών με παιδιά στις πολιτιστικές δραστηριότητες δεν ξεκινά από την αδιαφορία τους ή το ανεπαρκές ενδιαφέρον τους αλλά από το ότι διαθέτουν όλο τους το χρόνο στο σπίτι, στην εξυπηρέτηση του άντρα και των παιδιών. Έτσι οι οικογενειακές φροντίδες, η διαπαιδαγώγηση των παιδιών αρχίζουν σε κάποιο ορισμένο βαθμό να απορροφούν σχεδόν όλο τον ελεύθερο χρόνο της γυναίκας.

Όμως με το μεγάλωμα των παιδιών η γυναίκα στην ηλικία των 40 ξαναρχίζει δραστήρια την συμμετοχή της σε κοινωνικές δραστηριότητες και σε δημιουργικά ενδιαφέροντα. Στην περίπτωση που υπάρχει ελαστικότητα στους ρόλους όσον αφορά τις οικιακές εργασίες καταφέρνει η γυναίκα να συνδιάζει αρμονικά τις λειτουργίες, της εξυπηρέτησης των μελών, της διαπαιδαγώγησης των παιδιών και της

οργάνωσης , της ξεκούρασης και της δημιουργίας .

" Τα ενδιαφέροντα της γυναίκας σήμερα και ως προς την ποιότητα και ως προς την ποσότητα . Είναι δε πάντα σε συνάρτηση με τη μόρφωσή της και το πολιτιστικό της επίπεδο . Όλο και μεγαλύτερη διάδοση αποκτούν εκείνα τα βασικά για την διαμόρφωση της ανθρώπινης προσωπικότητας , εφόσον δραστηριότητας τα οποία συνδέονται με την ενεργητική αφομοίωση νέων πνευματικών αξιών " .

Το θέμα της έρευνας με το οποίο ασχοληθήκαμε έχει σχέση με τις απόψεις του κοινού για την παντρεμένη γυναίκα .

Η έρευνα που χρησιμοποιήθηκε ήταν διερευνητική. Σκοπός η εξέταση των αντιλήψεων του κοινού καθώς και η ιεράρχηση στις προτεραιότητες που δίνονται όσον αφορά τη γυναίκα .

Δ Ι Α Σ Τ Α Σ Ε Ι Σ Τ Ο Υ Θ Ε Μ Α Τ Ο Σ

Αναλύοντας τό θέμα της έρευνας σε επιμέρους θέματα πρόσ εξέταση, καταλήξαμε ότι θ' ασχοληθούμε με τους παρακάτω τομείς :

Ι. Α Π Ο Ψ Ε Ι Σ Γ Ι Α Τ Ο Γ Α Μ Ο -
Γ Υ Ν Α Ι Κ Α

- α. Αντίληψη για το λόγο που παντρεύονται οι γυναίκες .
- β. Αντίληψη για την προίκα .
- γ. Επίδραση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης της γυναίκας.
- δ. Κριτήριο επιλογής συντρόφου.

2. Σ Χ Ε Σ Ε Ι Σ Μ Ε Τ Η Ν Ο Ι Κ Ο Γ Ε Ν Ε Ι Α

- α. Επικοινωνία μεταξύ των συζύγων .
- β. Σχέσεις της εργαζομένης και μη εργαζομένης γυναίκας με το σύζυγο.

- γ. Ελαστικότητα στους ρόλους.
- δ. Η σεξουαλική ευθύνη της γυναίκας .

3. ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΧΡΟΝΟΣ

- α. Ευκαιρίες για προώθηση ενδιαφερόντων .
- β. Εκμετάλλευση ελεύθερου χρόνου.
- γ. Ελευθερία από τον σύζυγο.

ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΡΕΥΝΑΣ

I. Ερευνόμενος πληθυσμός .

Ο πληθυσμός στον οποίο απευθυνθήκαμε είναι 11 άντρες ηλικίας 20 - 30, 13 άντρες ηλικίας 30-40, 14 γυναίκες ηλικίας 20-30, 12 γυναίκες ηλικίας 30-40, συνολικά 50 άτομα . Οι δύο ομάδες (αντρών και γυναικών) είχαν ηλικία 20-40 ετών . Θέσαμε τα όρια αυτά για να διερευνήσουμε τις αντιλήψεις ατόμων που δεν δημιούργησαν ακόμη δική τους οικογένεια και δεν είναι στη παραγωγική διαδικασία με εκείνων που έχουν εμπειρία για τα παραπάνω.

Είναι κάτοικοι Αθηνών, αδιάφορο από το που κατάγονται. Διατηρήσαμε την ομοιογένεια στο τόπο κατοικίας για να υπάρχουν κοινά στοιχεία.

2. Δείγμα

Το δείγμα μας δεν είναι αντιπροσωπευτικό για να μπορέσουμε να γενικεύσουμε το αποτέλεσμα , αλλά είναι αντιπροσωπευτικό για τους 50 ερωτώμενους.

3. Απόφαση για τη φύση πληροφοριών

Για το είδος πληροφοριών που συγκεντρώσαμε βασιστήκαμε στους τομείς που είχαμε ορίσει. Διατηρήσαμε συγκεκριμένο τρόπο κάτω από τον οποίο πήραμε τις πληροφορίες. Δηλαδή συναντήσαμε τα άτομα κατόπιν ραντεβού και χωρίς την παρουσία τρίτων προσώπων.

4. Απόφαση για τον τρόπο συλλογής πληροφοριών

Σαν εργαλείο επιλέξαμε να χρησιμοποιήσουμε το ερωτηματολόγιο . Οι ερωτήσεις αναφέρονταν στις απόψεις του κοινού χωρίς να ενδιαφέρει η καθ'εαυτού προσωπική τους κατάσταση. Ήταν ερωτήσεις άμεσες, έμμεσες, κλειστές , ανοιχτές , πίστης ή γνώμης ή ερωτήσεις " γιατί" .

5. Τρόπος αντιμετώπισης αποτυχιών

Μικρές δυσκολίες υπήρχαν με το πέρασμα του ερωτηματολογίου από τα άτομα , όπου κάποιοι θέλησαν

να κρατήσουν για μελέτη το ερωτηματολόγιο, με αποτέλεσμα κάποιοι να το χάνουν .

6. Κατάρτιση πλαισίου

Βρήκαμε τον αριθμό των ερωτώμενων από γνωριμίες ή και εντελώς τυχαία προσπαθώντας πάντα να καλύπτουν προϋποθέσεις ώστε το δείγμα να είναι για τους 50 αντιπροσωπευτικό.

7. Διοικητικά , Κόστος , Χρόνος

Η διατύπωση του σκοπού , η κατάρτιση του σχεδίου και η μέθοδος συλλογής πληροφοριών διήρκεσε 4 μήνες . Για 2 εβδομάδες ασχοληθήκαμε με την ανάλυση δεδομένων . Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από εμάς .

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ι V
Συμπεράσματα της έρευνας

Ερώτηση

(I.)

Για ποιόν λόγο πιστεύετε ότι παντρεύονται οι γυναίκες ;

Απαντήσεις :

Άντρες 20-30

- α/ Για ν' αποκτήσουν παιδιά (18,2%)
- β/ Για να μην είναι μόνες (27,3%)
- γ/ Για ν' αποκατασταθούν κοινωνικά * (45,5%)

Άντρες 30-40

- α/ Για ν' αποκατασταθούν κοινωνικά (38,5%)
- β/ Επειδή αυτός είναι ο προορισμός της γυναίκας (38,5%)

Γυναίκες 20-30

- α/ Επειδή αυτός είναι ο προορισμός της γυναίκας (35,7%)
- β/ Για να μην είναι μόνες (21,4%)
- γ/ Για να αποκατασταθούν κοινωνικά (21,4%)

Συγκριτικά το μεγαλύτερο ποσοστό αντρών (41,7%) θεωρεί ως βασικό λόγο, για ν' αποκατασταθούν κοινωνικά . Αντίθετα οι περισσότερες γυναίκες (42,3 %) πιστεύουν ότι αυτός είναι ο προορισμός της γυναίκας.

Κανένας από τους παραπάνω δεν θεωρεί κύριο λόγο την οικονομική εξασφάλιση.

Γυναίκες 30-40

- α/ Επειδή αυτός είναι ο προορισμός της γυναίκας (50 %)
- β/ Για ν' αποκτήσουν παιδιά (25 %)
- γ/ Για ν' αποκατασταθούν κοινωνικά (25 %)

Ερώτηση (2.)

Ποιά η στάση σας απέναντι στο θεσμό της προίκας :

Απαντήσεις :

Άντρες 20-30

Αρνητική (63,6 %)

Άντρες	30-40

Θετική	(61,5 %)
Γυναίκες	20-30

Αρνητική	(85,7 %)
Γυναίκες	30-40

Αρνητική	(100 %)

Συγκριτικά στους άντρες, οι μισοί (50 %) θεωρούν αναγκαία την προίκα ενώ οι υπόλοιποι (50 %) δεν πιστεύουν ότι είναι απαραίτητη.

Οι περισσότερες γυναίκες (92,3 %) εκφράζουν αρνητική στάση απέναντι στην προίκα .

Ερώτηση 3.

Πιστεύετε ότι η πριν το γάμο κοινωνικοοικονομική κατάσταση της γυναίκας την επηρεάζει όσον αφορά την επιλογή του υποψηφίου συντρόφου της ;

Απαντήσεις :

Άντρες	20-30

Ναι	(81,8 %)

Άντρες 30-40

Ναι (100 %)

Γυναίκες 20-30

Ναι (71,4 %)

Γυναίκες 30-40

Ναι (83,3 %)

Συγκριτικά οι άντρες (91,7 %) πιστεύουν ότι οι πριν το γάμο κοινωνικοοικονομική κατάσταση της γυναίκας την επηρεάζει όσον αφορά την επιλογή του υποψηφίου συντρόφου της.

Όσον αφορά τις γυναίκες οι περισσότερες (76,9%) θεωρούν ότι επιδρά στην επιλογή της γυναίκας η πριν το γάμο κοινωνικοοικονομική κατάστασή της, και ένα μικρότερο ποσοστό (23,1 %) δεν πιστεύει το παραπάνω.

Ερώτηση 4.

Με ποιά κριτήριο νομίζεται ότι οι γυναίκες επιλέγουν το μελλοντικό τους σύντροφο;

Απαντήσεις :

Άντρες 20-30

α/	Χαρακτήρα - προσωπικότητα	(45,5 %)
β/	Οικονομική επιφάνεια	(27,3 %)
γ/	Μορφωτικό επίπεδο	(18,2 %)

Άντρες 30-40

α/	Χαρακτήρα - προσωπικότητα	(53,8 %)
β/	Οικονομική επιφάνεια	(30,8 %)

Γυναίκες 20-30

α/	Χαρακτήρα - προσωπικότητα	(78,5 %)
----	---------------------------	------------

Γυναίκες 30-40

α/	Χαρακτήρα - προσωπικότητα	(58,3 %)
β/	Μορφωτικό επίπεδο	(29,0 %)
γ/	Οικονομική επιφάνεια	(16,7 %)

Συγκριτικά το μεγαλύτερο ποσοστό των αντρών (50 %) θεωρεί βασικό κριτήριο το χαρακτήρα και την προσωπικότητα .

Το ίδιο ισχύει και στις γυναίκες (ποσοστό 69,2 %) .

Ερώτηση

5.

Αν και υπάρχουν γυναίκες που ασχολούνται με δύσκολα επαγγέλματα η θέση της γυναίκας είναι στο σπίτι;

Απαντήσεις :

Αντρες 20-30

Διαφωνώ (81,8%)

Αντρες 30-40

Συμφωνώ (61,5%)

Διαφωνώ (38,5%)

Γυναίκες 20-30

Διαφωνώ (100%)

Γυναίκες 30-40

Διαφωνώ (91,7%)

Συγκριτικά το μεγαλύτερο ποσοστό των αντρών (68,3%) θεωρεί ότι η θέση της γυναίκας είναι στο σπίτι ενώ οι περισσότερες γυναίκες (96,2%) διαφωνούν με την παραπάνω άποψη.

Ερώτηση (6.)

Μια γυναίκα πραγματοποιεί τους στόχους της καλύτερα μέσω του συζύγου της;

Απαντήσεις :

Άντρες 20-30

Συμφωνώ (45,5 %)

Διαφωνώ (54,5 %)

Άντρες 30-40

Συμφωνώ (69,2 %)

Διαφωνώ (30,8 %)

Γυναίκες 20-30

Συμφωνώ (42,9 %)

Διαφωνώ (57,1 %)

Γυναίκες 30-40

Διαφωνώ (91,7 %)

Συγκριτικά το μεγαλύτερο ποσοστό αντρών (58,3%) θεωρεί ότι η γυναίκα πραγματοποιεί καλύτερα τους στόχους της μέσω του άντρα της.

Αντίθετα οι γυναίκες (73,1%) διαφωνούν .

Ερώτηση 7.

Πιστεύετε ότι στις σχέσεις μεταξύ των δύο συζύγων παίζει ρόλο η εργασία της γυναίκας ;

Απαντήσεις :

Άντρες	20-30	
<hr/>		
ΝΑΙ		(45,5 %)
ΟΧΙ		(54,5 %)
Άντρες	30-40	
<hr/>		
ΝΑΙ		(61,5 %)
ΟΧΙ		(38,5 %)
Γυναίκες	20-30	
<hr/>		
ΝΑΙ		(78,6 %)
Γυναίκες	30-40	
<hr/>		
ΝΑΙ		(75 %)

Συγκριτικά οι άντρες ένα ποσοστό (54,2%) πιστεύει ότι παίζει ρόλο η εργασία της γυναίκας στις σχέσεις των συζύγων ενώ οι υπόλοιποι (45,8%) θεωρούν ότι δεν παίζει κανένα ρόλο.

Οι γυναίκες (76,9%) πιστεύουν ότι η εργασία της γυναίκας παίζει ουσιαστικό ρόλο στις σχέσεις τους με το σύζυγο.

Ερώτηση (8)

Πιστεύετε ότι οι άντρες λαμβάνουν υπ' όψη περισσότερο μια εργαζόμενη γυναίκα;

Απαντήσεις :

Άντρες	20-30	

ΝΑΙ		(72,7 %)
Άντρες	30-40	

ΝΑΙ		(61,5 %)
Γυναίκες	20-30	

ΝΑΙ		(71,4 %)
Γυναίκες	30-40	

ΝΑΙ		(91,7 %)

Διαπιστώνουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των αντρών (66,7 %) και των γυναικών (80,8 %) πιστεύουν ότι οι άντρες λαμβάνουν υπ' όψη περισσότερο μια παντρεμένη γυναίκα .

Ερώτηση 9.

Πιστεύετε ότι οι δουλειές που μπορεί ν' ασχοληθεί μια μητέρα είναι:

Απαντήσεις :

Άντρες	20-30
α/ Μηπιαγωγός	(21,8 %)
β/ Ιατρός	(18,8 %)
γ/ Δασκάλα	(15,6 %)
δ/ Ψυχολόγος	(12,6 %)

Άντρες	30-40
α/ Δασκάλα	(21,1 %)
β/ Μηπιαγωγός	(18,4 %)
γ/ Ψυχολόγος	(15,8 %)
δ/ Ιατρός	(10,5 %)

Γυναίκες	20-30
α/ Δασκάλα	(14,8 %)
β/ Μηπιαγωγός	(13 %)
γ/ Ψυχολόγος	(13 %)
δ/ Αρχιτέκτονας	(11,1 %)
3/ Ιατρός	(11,1 %)

Γυναίκες 30-40

α/ Δασκάλα	(23,8 %)
β/ Νηπιαγωγός	(16,7 %)
γ/ Ιατρός	(14,3 %)
δ/ Ψυχολόγος	(14,3 %)

Διαπιστώνεται ότι οι περισσότεροι άντρες δείχνουν προτίμηση για γυναίκες νηπιαγωγούς και δασκάλες όταν πρόκειται αυτές να παίξουν και το ρόλο της μητέρας. Αντίστοιχα οι γυναίκες στο σύνολό τους (55,5 %) πιστεύουν επίσης ότι σε μια μητέρα ταιριάζει το επάγγελμα της δασκάλας της νηπιαγωγού, της ιατρού και της ψυχολόγου.

Ερώτηση (10.)

Ποιός συνδυασμός φαίνεται να ισχύουν περισσότερο.

Απαντήσεις.

Άντρες	20-30
α/ μητέρα -νοικοκυρά	(36,4 %)
β/ μητέρα -νοικοκυρά- επιστήμων	(27,3 %)

Άντρες	30-40
α/ μητέρα - νοικοκυρά	(61,5 %)
β/ μητέρα - νοικοκυρά- επιστήμων	(29,2 %)

Γυναίκες	20-30
α/ μητέρα - νοικοκυρά - επιστήμων	(57,8 %)
β/ μητέρα - επιστήμων	(21,4 %)
Γυναίκες	30-40
α/ μητέρα -νοικοκυρά- επιστήμων	(75 %)
β/ μητέρα -νοικοκυρά	(16,7 %)

Γίνεται φανερό ότι οι άντρες (50 %) προτιμούν στο ρόλο της μητέρας-νοικοκυράς . Αντίθετα οι περισσότερες γυναίκες (65,4 %) θεωρούν ότι ισχύει περισσότερο συνδυασμός μητέρας-νοικοκυράς - επιστήμων .

Ερώτηση II .

Πως πιστεύετε ότι αισθάνεται ένας άντρας όταν
η γυναίκα του εργάζεται;

Απαντήσεις :

Άντρες 20-30

- α/ Νοιώθει ανακούφιση επειδή
συνεισφέρει στο οικογενεια-
κό εισόδημα (72,6 %)
- β/ Νοιώθει ότι δεν τον
υπολογίζει (18,2 %)

Άντρες 30-40

- α/ Νοιώθει ανακούφιση επειδή
συνεισφέρει στο οικογενεια-
κό εισόδημα (79,2 %)
- β/ Νοιώθει ότι δεν τον
υπολογίζει (16,7 %)

Γυναίκες 20-30

- α/ Νοιώθει ανακούφιση επειδή
συνεισφέρει στο οικογενεια-
κό εισόδημα (92,9 %)

Γυναίκες 30-40

- α/ Νοιώθει ανακούφιση επειδή
συνεισφέρει στο οικογενεια-
κό εισόδημα (66,7 %)
- β/ Νοιώθει ότι δεν τον υπο-
λογίζει (16,7 %)

Συγκριτικά οι άντρες (79,2 %) πιστεύουν ότι όταν η γυναίκα εργάζεται ο άντρας νοιώθει ανακούφιση επειδή η ίδια συνεισφέρει στο οικογενειακό εισόδημα.

Αντίστοιχα οι γυναίκες σε μεγάλο ποσοστό (80 %) έχουν την ίδια άποψη.

Ερώτηση 12.

Ποιός πιστεύετε ότι πρέπει να παίρνει τις αποφάσεις σχετικά με: 12 α τη διαχείριση μηνιαίου προϋπολογισμού.

Απαντήσεις .

Άντρες 20-30

Εξ' ίσου και οι δύο μαζί (72,7%)

Ο άντρας συχνότερα από τη γυναίκα (27,3%)

Άντρες 30-40

Εξ' ίσου και οι δύο μαζί (61,5%)

Η γυναίκα συχνότερα από τον άντρα (15,4%)

Γυναίκες 20-30

Εξ' ίσου και οι δύο μαζί (71,4%)

Η γυναίκα συχνότερα από τον άντρα (14,3%)

Γυναίκες 30-40

Εξ' ίσου και οι δύο μαζί (75%)

Η γυναίκα συχνότερα από τον άντρα (16,7%)

Διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των αντρών και γυναικών συμφωνούν στο ότι την απόφαση για τα παραπάνω πρέπει να την παίρνουν και οι δύο μαζί.

I2 β Αγορά επίπλων - οικιακών συσκευών

Άντρες 20-30

Εξ ίσου και οι δύο μαζί (54,5 %)
Η γυναίκα συχνότερα από
τον άντρα (45,5 %)

Άντρες 30-40

Εξ ίσου και οι δύο μαζί (46,2 %)
Η γυναίκα συχνότερα από
τον άντρα (30,8 %)

Γυναίκες 20-30

Εξ ίσου και οι δύο μαζί (64,3 %)
Η γυναίκα συχνότερα από τον
άντρα (35,7 %)

Γυναίκες 30-40

Εξ ίσου και οι δύο μαζί (58,3 %)
Η γυναίκα συχνότερα από τον
άντρα (33,3 %)

I2 γ. Επιλογή καινούργιου διαμερίσματος
κατοικίας.

	Άντρες	20-30	
α/	Εξ ίσου και οι δυο μα-		
	ζί		(81,8 %)
β/	Η γυναίκα συχνότερα		
	από τον άντρα		(18,2 %)

	Άντρες	30-40	
α/	εξ ίσου και οι δυο μα-		
	ζί		(92,3 %)

	Γυναίκες	20-30	
	εξ ίσου και οι δυο μα-		
	ζί		(92,9 %)

	Γυναίκες	30-40	
	Εξ ίσου και οι δυο μαζί		(75 %)
	Ο άντρας συχνότερα από τη		
	γυναίκα		(16,7 %)

Ι2 δ Επιλογή τόπου και τρόπου διακοπών

	Άντρες	20-30	
	Εξ ίσου και οι δυο μαζί		(81,8 %)
	Άντρες	30-40	
	Εξ ίσου και οι δυο μαζί		(84,6 %)
	Ο άντρας συχνότερα από		
	τη γυναίκα		(12,5 %)

Γυναίκες	20-30	

Εξ ίσου και οι δυο μαζί		(92,9 /)
Γυναίκες	30-40	

Εξ ίσου και οι δυο μαζί		(83,3 /)

Ι2 ε θέματα ανατροφής και εκπαίδευση των παιδιών

Άντρες	20-30	

Εξ ίσου και οι δυο μαζί		(90,9 /)
Άντρες	30-40	

Εξ ίσου και οι δυο μαζί		(69,2 /)
Η γυναίκα συχνότερα από τον άντρα		(23,1 /)
Γυναίκες	20-30	

Εξ ίσου και οι δυο μαζί		(78,6 /)
Η γυναίκα συχνότερα από τον άντρα		(21,4 /)
Γυναίκες	30-40	

Εξ ίσου και οι δυο μαζί		(75 /)
Η γυναίκα συχνότερα από τον άντρα		(25 /)

12 στ Αριθμό παιδιών

Άντρες 20-30

Εξ ίσου και οι δύο
μαζί (81,8 %)

Άντρες 30-40

Εξ ίσου και οι δύο
μαζί (84,6 %)

ο άντρας συχνότερα
από τη γυναίκα (15,4 %)

Γυναίκες 20-30

Ο άντρας συχνότερα
από τη γυναίκα (85,7 %)

Γυναίκες 30-40

Εξ ίσου και οι δύο
μαζί (66,7 %)

Η γυναίκα συχνότερα
από τον άντρα (33,3 %)

12 Ζ Τρόπο διασκέδασης

Άντρες 20-30

Εξ ίσου και οι δύο
μαζί (63,6 %)

Ο άντρας συχνότερα
από τη γυναίκα (36,4 %)

Αντρες 30-40

Εξ ίσου και οι δύο
μαζί (69,2 %)

Η γυναίκα συχνότερα
από τον άντρα (15,4 %)

Γυναίκες 20-30

Εξ ίσου και οι δύο
μαζί (92,9 %)

Γυναίκες 30-40

Εξ ίσου και οι δύο μα-
ζί (75 %)

Η γυναίκα συχνότερα
από τον άντρα (16,7 %)

Για όσα αναφέρθηκαν οι περισσότεροι άντρες
συμφωνουν οι αποφάσεις να παίρνονται απο κοινού.
Αντίστοιχα οι γυναίκες έχουν την ίδια γνώμη.

Ερώτηση Ι3 .

Ποιόν πιστεύετε ότι εμπιστεύονται πιο εύκολα σε κάποια προσωπική τους δυσκολία τα παιδιά; Όσον αφορά το κορίτσι.

Ι3 α Απαντήσεις .

Άντρες 20-30

Τη μητέρα (90,9 %)

Άντρες 30-40

Τη μητέρα (92,3 %)

Γυναίκες 20-30

Τη μητέρα (100 %)

Γυναίκες 30-40

Τη μητέρα (91,7 %)

Ι3 β. Όσον αφορά το αγόρι

Απαντήσεις .

Άντρες	20-30	
<hr/>		
Τη μητέρα		(81,8 %)
Άντρες	30-40	
<hr/>		
Τον πατέρα		(53,8 %)
Την μητέρα		(46,2 %)
Γυναίκες	20-30	
<hr/>		
Την μητέρα		(85,7 %)
Γυναίκες	30-40	
<hr/>		
Την μητέρα		(75 %)

Και στις δυο περιπτώσεις διαπιστώνεται ότι οι άντρες και οι γυναίκες σε μεγαλύτερο ποσοστό πιστεύουν ότι τα παιδιά δείχνουν προτίμηση, για να εμπιστευτούν κάποια προσωπική τους δυσκολία στη μητέρα .

Ερώτηση Ι4.

Με ποιόν πιστεύετε ότι τα παιδιά συζητούν περισσότερο για θέματα σχολικής και επαγγελματικής φύσεως.

Απαντήσεις

Ι4 α Όσον αφορά το κορίτσι

<u>Άντρες</u>	<u>20-30</u>	
Τον πατέρα		(63,6 %)
Την μητέρα		(36,4 /)
<u>Άντρες</u>	<u>30-40</u>	
Την μητέρα		(69,2 %)
Τον πατέρα		(30,8 %)
<u>Γυναίκες</u>	<u>20-30</u>	
Τη μητέρα		(78,6 %)
Τον πατέρα		(21,4 %)
<u>Γυναίκες</u>	<u>30-40</u>	
Τη μητέρα		(66,7 %)
Τον πατέρα		(33,3 %)

I4 β Όσον αφορά το αγόρι

Άντρες 20-30

Τον πατέρα (81,8 %)

Άντρες 30-40

Τον πατέρα (69,2 %)

Τη μητέρα (30,8 %)

Γυναίκες 20-30

Τον πατέρα (64,3 %)

Την μητέρα (35,7 %)

Γυναίκες 30-40

Τον πατέρα (65,4 %)

Την μητέρα (34,6 %)

Γίνεται φανερό ότι οι περισσότεροι άντρες (54,2 %) και οι περισσότερες γυναίκες (73,1 %) πιστεύουν ότι το κορίτσι συζητά περισσότερο για θέματα σχολικής και επαγγελματικής φύσεως με τη μητέρα . Όσον αφορά το αγόρι διαπιστώνεται ότι οι περισσότεροι άντρες (75 %) και οι περισσότερες γυναίκες (65,4 %) θεωρούν ότι συζητά περισσότερο με τον πατέρα .

Ερώτηση 15 .

†

Από ποιόν πιστεύετε ότι τα παιδιά ζητούν
άδεια εξόδου .

Απαντήσεις .

15 α Όσον αφορά το κορίτσι

Άντρες 20-30

Τον πατέρα (72,7 %)
Τη μητέρα (27,3 %)

Άντρες 30-40

Τον πατέρα (61,5 %)
Τη μητέρα (38,5 %)

Γυναίκες 20-30

Τον πατέρα (78,5 %)
Την μητέρα (21,4 %)

Γυναίκες 30-40

Τον πατέρα (58,3 %)
Την μητέρα (41,7 %)

Ι5 β Όσον αφορά το αγόρι

Άντρες 20-30

Τον πατέρα (81,8 %)

Την μητέρα (18,2 %)

Άντρες 30-40

Τον πατέρα (84,6 %)

Τη μητέρα (15,4 %)

Γυναίκες 20-30

Τον πατέρα (78,6 %)

Τη μητέρα (21,4 %)

Γυναίκες 30-40

Τη μητέρα (58,3 %)

Τον πατέρα (41,7 %)

Διαπιστώνεται και για τις δύο περιπτώσεις
ότι οι περισσότεροι άντρες και γυναίκες θεωρούν
ότι τα παιδιά ζητούν άδεια εξόδου από τον πατέρα.

Ερώτηση

I6

Πιστεύετε ότι οι δουλειές του σπιτιού είναι καθ' εαυτού καθήκον της γυναίκας ;

Απαντήσεις .

Άντρες	20-30
OXI	(72,7 %)
NAI	(27,3 %)

Άντρες	30-40
NAI	(61,5 %)
OXI	(38,5 %)

Γυναίκες	20-30
OXI	(100 %)

Γυναίκες	30-40
NAI	(91,7 %)

Σε μεγάλο ποσοστό συνολικά οι άντρες (54,2%) και σε ακόμα μεγαλύτερο οι γυναίκες (96,2 %) πιστεύουν ότι οι δουλειές του σπιτιού δεν είναι καθ' εαυτού καθήκον της γυναίκας .

Ερώτηση I7

Ποιές δουλειές πιστεύεται ότι μπορεί να κάνει ο άντρας και ποιές η γυναίκα .

Απαντήσεις I7 α φώνια

Άντρες	20-30	
<hr/>		
Ο άντρας		(45,5 %)
και οι δυο μαζί		(45,5 %)
Άντρες	30-40	
<hr/>		
Και οι δυο μαζί		(61,5 %)
Γυναίκες	20-30	
<hr/>		
Και οι δυο μαζί		(71,4 %)
Γυναίκες	30-40	
<hr/>		
Και οι δυο μαζί		(66,7 %)

I7 β Πλύσιμο πιάτων

Άντρες	20-30	
<hr/>		
Η γυναίκα		(81,8 %)
Άντρες	30-40	
<hr/>		
Η γυναίκα		(92,3 %)

Γυναίκες 20-30

Η γυναίκα (57,1 %)

και οι δυο μαζί (42,9 %)

Γυναίκες 30-40

Η γυναίκα (58,3 %)

I7 γ . Καθάρισμα σπιτιού

Άντρες 20-30

Η γυναίκα (54,5 %)

Άντρες 30-40

Η γυναίκα (84,6 %)

Γυναίκες 20-30

Η γυναίκα (57,1 %)

Γυναίκες 30-40

Η γυναίκα (66,7 %)

I7 δ Μαγείρεμα

Άντρες	20-30	
<hr/>		
Η γυναίκα		(63,6 %)

Άντρες	30-40	
<hr/>		
Η γυναίκα		(76,9 %)

Γυναίκες	20-30	
<hr/>		
Και οι δύο μαζί		(64,3 %)

Γυναίκες	30-40	
<hr/>		
Η γυναίκα		(66,6 %)

17 ε Πληρωμή λογαριασμών

Άντρες	20-30	
<hr/>		
Η γυναίκα		(45,5 %)
Και οι δυο μαζί		(45,5 %)

Άντρες	30-40	
<hr/>		
Ο άντρας		(46,2 %)

Γυναίκες	20-30	
<hr/>		
Και οι δυο μαζί		(50 %)

Γυναίκες	30-40	
<hr/>		
Ο άντρας		(50 %)

Ι7 στ Άλλαγμα μωρού

Άντρες	20-30	
<hr/>		
Η γυναίκα		(63,6 %)
Άντρες	30-40	
<hr/>		
Η γυναίκα		(76,9 %)
Γυναίκες	20-30	
<hr/>		
Η γυναίκα		(64,3 %)
Γυναίκες	30-40	
<hr/>		
Η γυναίκα		(50 %)
Και οι δύο μαζί		(50 %)

Ι7 ζ . Φύλαγμα μωρού

Άντρες	20-30	
<hr/>		
Και οι δύο μαζί		(72,7 %)
Άντρες	30-40	
<hr/>		
Και οι δύο μαζί		(53,8 %)
Γυναίκες	20-30	
<hr/>		
Και οι δύο μαζί		(57,1 %)
Γυναίκες	30-40	
<hr/>		
Και οι δύο μαζί		(50 %)

Σύμφωνα με τ' αποτελέσματα υπάρχει ταύτιση απόψεων και στους άντρες και στις γυναίκες .

Όσον αφορά τις δουλειές του σπιτιού πιστεύουν ότι τα ψώνια , η πληρωμή λογαριασμών και το φύλαγμα μωρού γίνεται και από τους δύο μαζί .

Αντίθετα το πλύσιμο των πιάτων , το καθάρισμα του σπιτιού το μαγείρεμα και το άλαγμα μωρού πιστεύουν ότι είναι καθήκοντα της γυναίκας .

Ερώτηση ,

18 / α Οι γυναίκες όσον αφορά τις οικογενειακές φροντίδες δεν είναι πραγματικά ίσες με τους άντρες.

Απαντήσεις .

Άντρες	20-30	

Συμφωνώ		(72,7 %)
Άντρες	30-40	

Συμφωνώ		(76,9 %)
Γυναίκες	20-30	

Συμφωνώ		(50 %)
Διαφωνώ		(50 %)
Γυναίκες	30-40	

Συμφωνώ		(58,3 %)

Γίνεται φανερό ότι όσον αφορά τις οικογενειακές φροντίδες το μεγαλύτερο ποσοστό των αντρών (75 %) και το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών (53,8%) συμφωνούν ότι οι γυναίκες δεν είναι πραγματικά ίσες με τους άντρες .

ΙΒ β Οι γυναίκες είναι λιγότερο αυτόνομες και ανεξάρτητες από τους άντρες.

Απαντήσεις .

Άντρες	20-30	

Συμφωνώ		(63,6 %)
Άντρες	30-40	

Συμφωνώ		(84,5 %)
Γυναίκες	20-30	

Διαφωνώ		(71,4 %)
Γυναίκες	30-40	

Συμφωνώ		(75 %)

Οι περισσότεροι άντρες (75 %) συμφωνούν ότι οι γυναίκες είναι λιγότερο αυτόνομες και ανεξάρτητες από τους άντρες. Όσον αφορά τις γυναίκες οι μισές (50 %) συμφωνούν στην παραπάνω άποψη και οι υπόλοιπες (50 %) διαφωνούν .

18 γ . Οι γυναίκες λειτουργούν περισσότερο συναισθηματικά παράλογικά στις διαπροσωπικές τους σχέσεις

Απαντήσεις

Άντρες	20-30	

Διαφωνώ		(54,5 %)
Άντρες	30-40	

Συμφωνώ		(84,6 %)
Γυναίκες	20-30	

Διαφωνώ		(64,3 %)
Γυναίκες	30-40	

Συμφωνώ		(58,3 %)

Διαπιστώνεται ότι οι άντρες (66,7 %) συμφωνούν ότι οι γυναίκες λειτουργούν περισσότερο συναισθηματικά παρά λογικά στις προσωπικές τους σχέσεις .

Οι γυναίκες (53,8) αντίθετα διαφωνούν .

18 δ . Οι γυναίκες είναι επί το πλείστον πιο εξαρτημένες και πιο ανασφαλείς από τους άντρες.

Απαντήσεις .

Άντρες	20-30	

Συμφωνώ		(81,8 %)
Άντρες	30-40	

Συμφωνώ		(84,6 %)
Γυναίκες	20-30	

Διαφωνώ		(64,3 %)
Γυναίκες	30-40	

Συμφωνώ		(58,3 %)

Με την παραπάνω άποψη το μεγαλύτερο ποσοστό των αντρών (83,3 %) συμφωνεί, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών (53,8 %) διαφωνεί .

Ι8 ε Η φράση " πίσω από κάθε άντρα κρύβεται μία γυναίκα " είναι σωστή.

Απαντήσεις .

Άντρες	20-30	

Συμφωνώ		(81,8 %)
Άντρες	30-40	

Συμφωνώ		(69,2 %)
Γυναίκες	20-30	

Συμφωνώ		(85,7 %)
Γυναίκες	30-40	

Συμφωνώ		(83,3 %)

Παρατηρείται ταύτιση απόψεων στους άντρες ((75 %) συμφωνούν) και στις γυναίκες ((84,6 %) συμφωνούν) όσον αφορά την παραπάνω φράση.

18 στ . Οι εκτός γάμου σεξουαλικές σχέσεις είναι πάντα λάθος .

I . Όσον αφορά τον άντρα .

Απαντήσεις .

Άντρες 20-30

Διαφωνώ (72,7 %)

Άντρες 30-40

Διαφωνώ (61,5 %)

Γυναίκες 20-30

Συμφωνώ (50 %)

Διαφωνώ (50 %)

Γυναίκες 30-40

Διαφωνώ (66,7 %)

II Όσον αφορά τη γυναίκα

Άντρες 20-30

Διαφωνώ (72,7 %)

Άντρες 30-40

Διαφωνώ (53,8 %)

Γυναίκες 20-30

Συμφωνώ (50 %)

Διαφωνώ (50 %)

Γυναίκες 30-40

Διαφωνώ (66,7 %)

Στην άποψη ότι οι εκτός γάμου σεξουαλικές σχέσεις είναι πάντα λάθος και οι άντρες και οι γυναίκες διαφωνούν όσον αφορά και τα δύο φύλα .

./.

18 ζ. Πρέπει να παρέχεται από την κοινωνία μεγαλύτερη σεξουαλική ελευθερία στον άντρα απ' ό τι στη γυναίκα .

Απαντήσεις .

Άντρες	20-30	

Διαφωνώ		(72,7 %)
Άντρες	30-40	

Διαφωνώ		(69,2 %)
Γυναίκες	20-30	

Διαφωνώ		(85,7 %)
Γυναίκες	30-40	

Διαφωνώ		(91,7 %)

Διαπιστώνεται ότι οι περισσότεροι άντρες (70,8 %) και οι περισσότερες γυναίκες (88,5 %) διαφωνούν στο να παρέχεται μεγαλύτερη σεξουαλική ελευθερία στον άντρα απ' ό τι στην γυναίκα .

./.

18 η. Για τη γυναίκα ο γάμος σήμερα δεν είναι αυτοσκοπός όπως παλιότερα μα ένας από τους σκοπούς της ζωής της .

Απαντήσεις .

Άντρες 20-30

Συμφωνώ (81,8 %)

Άντρες 30-40

Συμφωνώ (84,6 %)

Γυναίκες 20-30

Συμφωνώ (100 %)

Γυναίκες 30-40

Συμφωνώ (100 %)

Ταύτιση απόψεων στο γεγονός ότι ο γάμος για τη γυναίκα σήμερα δεν είναι αυτοσκοπός μα ένας από τους σκοπούς της ζωής της . (άντρες : 83,3 % συμφωνούν γυναίκες 100 % συμφωνουν .

Ερώτηση 19 .

Πιστεύετε ότι η γυναίκα έχει χρόνο που να μην είναι αναγκασμένη να κάνει κάτι.

Απαντήσεις .

Άντρες 20-30

ΝΑΙ (100 %)

Άντρες 30-40

ΝΑΙ (84,6 %)

Γυναίκες 20-30

ΝΑΙ (78,6 %)

Γυναίκες 30-40

ΝΑΙ (91,7 %)

Και στις δύο περιπτώσεις διαπιστώνουμε ότι και οι άντρες (91,7%) και οι γυναίκες (84,6 %) συμφωνούν στο ότι η γυναίκα έχει χρόνο που να μην είναι αναγκασμένη να κάνει κάτι.

Ερώτηση 20

Πως πιστεύετε ότι περνά τον ελεύθερο χρόνο της η γυναίκα.

Απαντήσεις .

Άντρες 20-30

Μελέτη βιβλίων	(54,5 %)
Χόμπυ	(18,2 %)
Συμμετοχή σε κοινωνικές εκδηλώσεις	(18,2 %)

Άντρες 30-40

Συμμετοχή σε κοινωνικές εκδηλώσεις	(69,2 %)
------------------------------------	------------

Γυναίκες 20-30

Χόμπυ	(28,6 %)
Αθλητισμός	(28,6 %)

Γυναίκες 30-40

Συμμετοχή σε κοινωνικές εκδηλώσεις	(66,7 %)
------------------------------------	------------

Συγκριτικά το μεγαλύτερο ποσοστό των αντρών (45,8 %) θεωρεί ότι η γυναίκα τον ελεύθερο χρόνο της συμμετέχει σε κοινωνικές εκδηλώσεις .

Αντίστοιχα το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών έχει την ίδια άποψη .

Ερώτηση 21.

Πιστεύετε ότι η γυναίκα αφιερώνει αρκετό χρόνο
για την " καλλιέργειά της ";

Απαντήσεις .

Άντρες 20 -30

OXI (72,7 %)

Άντρες 30-40

OXI (92,3 %)

Γυναίκες 20-30

OXI (64,3 %)

Γυναίκες 30-40

OXI (83,3 %)

Το μεγαλύτερο ποσοστό των αντρών (83,3 %)
καθώς και των γυναικών (73,1 %) देने πιστεύει
ότι η γυναίκα αφιερώνει αρκετό χρόνο για την
καλλιέργειά της .

Ερώτηση (22.)

Από ποιόν πιστεύεται ότι συνήθως οι γυναίκες εμποδίζονται στο να ασχοληθούν με πράγματα που τις ενδιαφέρουν ;

Απαντήσεις .

Άντρες	20-30	

Το κοινωνικό περίγυρο		(81,8 %)
Άντρες	30-40	

Τό σύζυγο		(46,2 %)
Τον κοινωνικό περίγυρο		(46,2 %)
Γυναίκες	20-30	

Τό σύζυγο		(78,6 %)
Γυναίκες	30-40	

Τό σύζυγο		(58,3 %)

Το μεγαλύτερο ποσοστό των αντρών (62,5 %) πιστεύει ότι συνήθως οι γυναίκες εμποδίζονται το ν' ασχοληθούν με πράγματα που τις ενδιαφέρουν από τον κοινωνικό περίγυρο. Αντίθετα οι γυναίκες (69,2 %) έχουν την άποψη ότι ο σύζυγος είναι αυτός που εμποδίζει την γυναίκα .

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο V

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε μετά την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας αναφέρονται στα παρακάτω:

Α. Σχετικά με τις αντιλήψεις του κοινού για το γάμο όσον αφορά τη γυναίκα διαπιστώθηκε ότι επικρατεί αντίληψη να παντρεύονται οι γυναίκες :

- επειδή αυτός είναι ο προορισμός τους
- για να αποκατασταθούν κοινωνικά.

Ισχύει λοιπόν η άποψη ότι οι γυναίκες ολοκληρώνονται μέσα στο γάμο τους , κάτι που υποστηρίζεται και από τους άντρες. Προορισμός λοιπόν της γυναίκας η προσαρμογή της στο σύντροφό της και η κατανόησή της. Οι γυναίκες μέχρι ένα βαθμό είναι ακόμη ομορφότερες και λιγότερο επιθετικοί σύντροφοι.

Όσον αφορά την προίκα σήμερα θεωρείται πράξη που υποβιβάζει τη γυναίκα στην κατηγορία εμπορεύματος. Η προίκα δόθηκε στην αρχαιότητα ως προνόμιο και προσωπική εξασφάλιση σ' αντάλλαγμα της υπεξουσιότητας της . Αλλά πόσο δικαιολογείται η υπεξουσιότητα της σύγχρονης γυναίκας και προπαντός της εργαζόμενης ;

Τα κριτήρια με τα οποία επιλέγει η σύγχρονη γυναίκα το μελλοντικό της σύντροφο είναι :

- Χαρακτήρα - προσωπικότητα - μορφωτικό επίπεδο.

Παρόλο λοιπόν που η ουτοπική αδελφότητα δεν φαίνεται να είναι και τόσο κοντά μας η γυναίκα αναζητά το μελλοντικό της σύντροφο με κριτήρια διαφορετικά από εκείνα που προσεγγίζουν την παραδοσιακή οικονομική εξασφάλιση που την μείωνε και την έκανε να εξαρτιέται από το σύζυγό της .

Σχετικά με την άποψη ότι η θέση της γυναίκας είναι στο σπίτι διαφωνούν οι περισσότεροι , καθώς η ελευθερία γνώμης της γυναίκας της έδωσε την ικανότητα να διαλέγει τι θα κάνει στη ζωή της , το πως θα σκεφτεί και τι θα θεωρήσει σημαντικό. Σημαντικός της σύμμαχος η οικονομική της αυτοτέλεια , η ισότιμη συμβολή της στην παραγωγική διαδικασία και στην κάλυψη των αναγκών της οικογένειας .

Επί πλέον για την άποψη ότι η γυναίκα ικανοποιεί τους στόχους της καλύτερα μέσω του συζύγου και οι άντρες και οι γυναίκες διαφώνησαν . Θεωρούμε ότι η γυναίκα έχει αρκετές προοπτικές όπως προαγωγές, υπευθυνότητα , ευκαιρία να ταξιδέψει μόνη της , ευκαιρίες να κάνει δικές της φιλίες , χωρίς κάποιον άντρα να της δείχνει το δρόμο.

Β. Σχέσεις με την οικογένεια .

Με την εργασία της γυναίκας :

- αλλάζει η οργάνωση του τρόπου ζωής της οικογένειας
- ικανοποιούνται περισσότερο οι υλικές τους ανάγκες

- αλλάζει η νοοτροπία του ότι η γυναίκα είναι μόνο για τις δουλειές του σπιτιού και οι ίδιες απαιτούν μεγαλύτερη συνεργασία από τα μέλη της οικογένειας

- Οι σύζυγοι των εργαζόμενων γυναικών νοιώθουν ανακούφιση από την οικονομική συνεισφορά της γυναίκας, γιατί τα οικονομικά βάρη κατανέμονται και στα δύο μέλη.

Όσον αφορά την ερώτηση με ποιά επαγγέλματα μπορεί ν' ασχοληθεί μία μητέρα οι άντρες προτιμούν τα παραδοσιακά επαγγέλματα (δασκάλα, νηπιαγωγός) ενώ οι γυναίκες δείχνουν προτίμηση και σε άλλα επαγγέλματα.

Στην ερώτηση ποιός πιστεύετε ότι πρέπει να παίρνει τις αποφάσεις σχετικά με τη διαχείριση των οικονομικών, την ανατροφή των παιδιών, τον τρόπο διασκέδασης και σε άλλα γενικότερα θέματα συμφώνησαν στο να αποφασίζουν από κοινού με το σύζυγο. Συμπεραίνουμε ότι έγινε συνείδηση στους άντρες, ότι δεν είναι αποκλειστικά δική τους ευθύνη οι αποφάσεις σε θέματα που αφορούν την οικογένεια, αλλά και της γυναίκας που είναι ισότιμη μ' αυτόν.

Επίσης και οι άντρες και οι γυναίκες ταυτίζονται στις απόψεις όσον αφορά τις δουλειές του σπιτιού. Οι καθαρά οικιακές δουλειές (πλύσιμο πιάτων, καθάρισμα σπιτιού, μαγείρεμα, αλλαγμα μωρού) παραμένουν στη δικαιοδοσία της γυναίκας. Όσο για την πληρωμή λογαριασμών, τό φύλαγμα μωρού, τα ψώνια, πιστεύεται ότι μπορούν να γίνουν και από τους άντρες.

Σε ζητήματα εμπιστοσύνης, όταν τα παιδιά αντιμετωπίζουν κάποια προσωπική τους δυσκολία προτιμείται

και από τα αγόρια και από τα κορίτσια η συμμετοχή της μητέρας στα προβλήματα τους .Αντίθετα η άδεια εξόδου και για τα αγόρια και για τα κορίτσια ανήκει στις αρμοδιότητες του πατέρα .

Επί πλέον όσον αφορά τη συναισθηματική αδυναμία των γυναικών στις διαπροσωπικές τους σχέσεις και την εξάρτησή τους από τους άντρες θεωρούνται απόψεις που δεν ισχύουν για τις γυναίκες καθώς οι ίδιες αναζητούν τώρα την αυτονομία τους και την καταξίωσή τους στο περιβάλλον μέσα στο οποίο ζουν .

Οι εκτός γάμου σεξουαλικές σχέσεις βρίσκουν αρνητικούς και τους άντρες και τις γυναίκες όπως επίσης αρνητικοί είναι και στην άποψη ότι πρέπει να παρέχεται μεγαλύτερη σεξουαλική ελευθερία στον άντρα απ' ότι στη γυναίκα .

Γ. Ελεύθερος χρόνος .

Η γυναίκα σήμερα , όπως φαίνεται και από τα αποτελέσματα έχει χρόνο που να μην είναι αναγκασμένη να κάνει κάτι όπως φροντίδα των παιδιών , οικιακές δουλειές. Τον ελεύθερο χρόνο της τον αφιερώνει σε κοινωνικές εκδηλώσεις , χόμπυ και στη μελέτη βιβλίων. Παρ' όλα αυτά δεν εκμεταλεύεται όσο μπορεί τις ευκαιρίες για προσωπική της δημιουργία και ανάπτυξη της προσωπικότητάς της μέσα από μια αξιόλογη κάλυψη του ελεύθερου χρόνου.

Είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι οι άντρες πιστεύουν ότι οι γυναίκες εμποδίζονται από τον κοινωνικό περίγυρο προκειμένου ν' ασχοληθούν με πράγματα που τις ενδιαφέρουν, ενώ οι ίδιες οι γυναίκες θεωρούν ότι πραγματικό εμπόδιο είναι ο σύζυγός τους. Η καταπίεση που υφίστανται ακόμη από τους άντρες είναι ολοφάνερη σ' αυτή τη διαφορά των αντιλήψεων.

Τέλος γίνεται φανερό ότι οι γυναίκες τοποθετούν ως πρώτη επιλογή τους ανάμεσα στα πράγματα που θα έπρεπε να ασχολείται περισσότερο μια παντρεμένη γυναίκα τη φροντίδα των παιδιών.

Η ανάγκη τους να κάνουν κάτι για τον εαυτό τους, να έχουν τον δικό τους χρόνο διαπιστώνεται καθώς βάζουν δεύτερη επιλογή την ψυχαγωγία και τη συμμετοχή σε οργανώσεις.

Ενδιαφέρον είναι ότι οι άντρες δεν θεωρούν ότι οι γυναίκες θα πρέπει ν' αφιερώνουν τον περισσότερο χρόνο τους στο νοικοκυριό αλλά αντίθετα σε πράγματα που τις ικανοποιούν.

Η Ελληνίδα γυναίκα λοιπόν κατάφερε απ' ότι είδαμε μέσα από μια μακρόχρονη πορεία, μέσα από επιμονή και επίπονη προσπάθεια να αποδειχτεί από αδύναμη και εξαρτημένη μητέρα - νοικοκυρά σε παραγωγικό μέλος της κοινωνίας.

Ο αγώνας όμως δεν τέλειωσε και απαιτείται ακόμη προσπάθεια.

" Η σύγκρουση ανάμεσα στην επιθυμία να είσαι ελεύθερος και στην επιθυμία να μείνεις κλεισμένος και προστατευμένος είναι ύπουλη , γιατί φέρνει μέσα της ένα κρυφό κέρδος . Η σύγκρουση μας επιτρέπει να μείνουμε εκεί ακριβώς που βρισκόμαστε . Το πράγμα που δηλώνουμε ότι επιθυμούμε - η ανεξαρτησία - ενεργεί σαν κάλυψη ενός άλλου πράγματος που επιθυμούμε εξ ίσου μα που δεν μπορούμε να το ομολογήσουμε : την εξάρτηση - την ανάγκη για την υπέροχη , πρωτογενή ασφάλεια . Σπρωγμένη από αυτές τις δύο αντίθετες επιθυμίες , μένουμε αιωρούμενοι . Η αιώρηση έχει τα πλεονεκτήματά της . Δεν είναι κάτι ζεστό μα δεν είναι και παγερό . Δεν διασκεδάζει και πολύ μα δεν είναι σαν να ' χεις πεθάνει .

Χρειάζεται λοιπόν επιμονή και συστηματικότητα . Μια θολή , γενικευμένη συνειδητοποίηση πως βρίσκεσαι σε σύγκρουση δεν μπορεί να σε πάει μακριά . Η προσπάθεια μπορεί . Χρειάζεται μα συνειδητή και αποφασιστική προσπάθεια να απομονώσεις - και να ξεχωρίσεις - τα μπερδεμένα νήματα της εσωτερικής σύγκρουσης αν θέλει κανείς να ξεπεράσει το ακίνητο κλυδώνισμα της στασιμότητας".

(Το σύνδρομο της Σταχτοπούτας , Κολέτ Ντόουλινγκ, εκδόσεις Γλάρος).

Π Ρ Ο Τ Α Σ Ε Ι Σ

Η Ελληνική πραγματικότητα δυστυχώς δεν συμπα-
ραστέκεται αρκετά στην νεοαποκτημένη ταυτότητά της
Ελληνίδας και στις καινούργιες ανάγκες που δημιουρ-
γήθηκαν από αυτές της τις κατακτήσεις .

Θεωρούμε απαραίτητο να κάνουμε τις δικές μας
προτάσεις πάνω σ' αυτό το θέμα .

1. Ίδρυση σχολών γονέων σε κάθε επαρχία έτσι
ώστε να έχουν πρόσβαση και οι γονείς των πιο απο-
μακρισμένων περιοχών σε αυτές και να μπορούν να
ενημερώνονται για τους προβληματισμούς που έχουν
πάνω στην ανατροφή και διαπαιδαγώγηση των παιδιών
τους .

2. Λειτουργία ομάδων συζύγων σε πόλεις και
χωριά προληπτικού και θεραπευτικού χαρακτήρα για
θέματα επικοινωνίας και αλληλοαποδοχής των συζύ-
γων . Γενικότερα για καλύτερη συνεργασία και
αντιμετώπιση κρίσεων στις σχέσεις του ζευγαριού .

3. Δημιουργία συμβουλευτικών κέντρων σε
αστικά κέντρα και σε μικρότερες πόλεις , στα πλαί-
σια κάποιου φορέα πρόνοιας , ειδικά για γυναίκες
που κακοποιούνται και παραμελούνται .

4. Λειτουργία γραφείου ευρέσεως εργασίας
σε τομέα νομού ή τοπικής αυτοδιοίκησης για

γυναίκες που χωρίζουν και δεν έχουν οικονομική εξασφάλιση ούτε ειδίκευση να βρουν δουλειά .
Ίσως σε συνδιασμό με κάποια βοηθητικά επιδόματα από τη διεύθυνση της πρόνοιας .

5. Ειδικοί χώροι που θα φιλοξενούν παιδιά εργαζόμενων μητέρων προσχολικής ηλικίας όσο και των πρώτων χρόνων της σχολικής , που τα ωράρια του σχολείου είναι μικρά, μέχρι την ολοκλήρωση της εργασίας των γονέων τους.

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Τ Α

Παράρτημα Α

Ερωτηματολόγιο

Παράρτημα Β

Πίνακας Υπολογισμών

Βιβλιογραφία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Ερωτηματολόγιο

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΘΕΜΑ : Απόψεις του κοινού σχετικά με την εικόνα που έχουν για την παντρεμένη γυναίκα σήμερα.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ

1. Φύλο :
2. Ηλικία:
3. Οικογενειακή κατάσταση:

α) Παντρεμένος	β) Ανύπαντρος.
----------------	----------------
4. Τόπος καταγωγής:
5. Πότε εγκατασταθήκατε στην Αθήνα:
6. Εκπαίδευση:

Απόφοιτος Δημοτικού.
Απόφοιτος Γυμνασίου.
Απόφοιτος Λυκείου.
Πτυχιούχος Τ.Ε.Ι.
Πτυχιούχος Α.Ε.Ι.
Μεταπτυχιακές σπουδές.
Κάτι άλλο.
7. Επάγγελμα:

Α. ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΓΑΜΟ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

1. Για ποιόν από τους παρακάτω λόγους πιστεύετε ότι παντρεύονται οι γυναίκες:

α. Για να αποκτήσουν παιδιά.	☐
β. Για να μην είναι μόνες.	☐
γ. Για να αποκατασταθούν κοινωνικά.	☐
δ. Επειδή αυτός είναι ο προορισμός της γυναίκας.	☐
ε. Για οικονομική εξασφάλιση.	☐
στ. Άλλοι λόγοι (προσδιορίστε).	

Ποιά η στάση σας απέναντι στο θεσμό της προίκας;

Θετική (γιατί)
Αρνητική (γιατί)

Πιστεύετε ότι η πριν το γάμο κοινωνικοοικονομική κατάσταση της γυναίκας την επηρεάζει όσον αφορά την επιλογή του υποψήφιου συντρόφου της;

ΝΑΙ
ΟΧΙ

Με ποιό από τα παρακάτω κριτήρια νομίζετε ότι οι γυναίκες επιλέγουν το μελλοντικό σύντροφό τους;

α. Μορφωτικό επίπεδο.
β. Οικονομική επιφάνεια.
γ. Κοινωνική καταξίωση.
δ. Εμφάνιση.
ε. Χαρακτήρα - Προσωπικότητα.
στ. Άλλο (προσδιορίστε).

Αν και υπάρχουν γυναίκες που ασχολούνται με δύσκολα επαγγέλματα, η θέση της γυναίκας είναι στο σπίτι.

Συμφωνώ.
Διαφωνώ.

Μια γυναίκα μπορεί να πραγματοποιήσει τους στόχους της καλύτερα μέσω του συζύγου της.

Συμφωνώ.
Διαφωνώ.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Πιστεύετε ότι στις σχέσεις μεταξύ των δύο συζύγων παίζει ρόλο η εργασία της γυναίκας;

ΝΑΙ
ΟΧΙ

Αν ναι σε τι παίζει ρόλο.

8. Πιστεύετε ότι οι άνδρες λαμβάνουν υπ' όψη περισσότερο μία εργαζόμενη γυναίκα;

ΝΑΙ σε τι.

ΟΧΙ γιατί.

9. Πιστεύετε ότι οι δουλειές που μπορεί να ασχοληθεί μία μητέρα είναι :

α. Δασκάλα

β. Νηπιαγωγός

γ. Ιατρός

δ. Ψυχολόγος

ε. Φυσικομαθηματικός

ζ. Αρχιτέκτονας

η. Ασυρματιστής

θ. Πυρηνικός επιστήμονας

ι. Οικονομολόγος

κ. Βουλευτής

λ. Κάτι άλλο (προσδιορίστε)

10. Ποιοί από τους παρακάτω συνδυασμούς σας φαίνεται να ισχύουν περισσότερο.

α. Μητέρα - νοικοκυρά - επιστήμων.

β. Μητέρα - νοικοκυρά.

γ. Μητέρα - επιστήμων.

δ. Μόνο μητέρα.

ε. Νοικοκυρά - επιστήμων.

στ. Κάτι άλλο.

11. Πώς πιστεύετε ότι αισθάνεται ένας άνδρας όταν η γυναίκα του εργάζεται;

α. Νοιώθει ότι τον παραμελεί.

β. Νοιώθει ότι δεν τον υπολογίζει.

γ. Νοιώθει ανακούφιση επειδή συνεισφέρει στο οικογενειακό εισόδημα.

δ. Κάτι άλλο (προσδιορίστε).

δ. Οι γυναίκες είναι επί το πλείστον πιο εξαρτημένες και πιο ανασφαλείς από τους άνδρες.

ΣΥΜΦΩΝΩ

ΔΙΑΦΩΝΩ

ε. Η φράση " πίσω από κάθε μεγάλο άνδρα κρύβεται μία γυναίκα " είναι σωστή.

ΣΥΜΦΩΝΩ

ΔΙΑΦΩΝΩ

στ. Οι εκτός γάμου σεξουαλικές σχέσεις είναι πάντα λάθος.

ΣΥΜΦΩΝΩ
ΣΥΜΦΩΝΩ

ΔΙΑΦΩΝΩ
ΔΙΑΦΩΝΩ

όσον αφορά τον άνδρα
όσον αφορά τη γυναίκα

ζ. Πρέπει να παρέχεται από την κοινωνία μεγαλύτερη σεξουαλική ελευθερία στον άνδρα απ' ότι στη γυναίκα.

ΣΥΜΦΩΝΩ

ΔΙΑΦΩΝΩ

η. Για τη γυναίκα ο γάμος σήμερα δεν είναι αυτοσκοπός όπως παλιότερα μα ένας από τους σκοπούς της ζωής.

ΣΥΜΦΩΝΩ

ΔΙΑΦΩΝΩ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

θ. Πιστεύετε ότι η γυναίκα έχει χρόνο που να μην είναι αναγκασμένη να κάνει κάτι;

ΝΑΙ
ΟΧΙ

Εαν απαντήσετε ΝΑΙ στην παραπάνω ερώτηση συνεχίζετε.

θ. Πώς πιστεύετε ότι περνά τον ελεύθερο χρόνο της η γυναίκα;

- α. Χόμπυ
- β. Αθλητισμός
- γ. Συμμετέχει σε οργανώσεις - συνδικαλιζεται
- δ. Μελέτη βιβλίων
- ε. Συμμετοχή σε κοινωνικές εκδηλώσεις
- στ. Κάτι άλλο (προσδιορίστε)

Εαν απαντήσετε ΟΧΙ στην ερώτηση 19 συνεχίζετε στην ερώτηση 21.

Πιστεύετε ότι η γυναίκα αφιερώνει αρκετό χρόνο για την
" καλλιέργειά της ";

ΝΑΙ με ποιό τρόπο
ΟΧΙ

Πιστεύετε ότι συνήθως οι γυναίκες εμποδίζονται στο να ασχοληθούν
με πράγματα που τις ενδιαφέρουν από:

- α. Τον σύζυγο
- β. Τους συγγενείς
- γ. Τον κοινωνικό περίγυρο

Με ποιά από τα παρακάτω πιστεύετε ότι θα έπρεπε να ασχολείται
περισσότερο μια παντρεμένη γυναίκα (σημειώσατε όσα ισχύουν κατά
σειρά προτεραιότητας) ;

- α. Οικιακές δουλειές (κουζίνα, νοικοκυριό, ψώνια)
- β. Φροντίδα παιδιών (μπάνιο, δουλειά, σχολείο)
- γ. Ψυχαγωγία
- δ. Συμμετοχή σε οργανώσεις

Έχετε να προσθέσετε κάτι άλλο που πιστεύετε ότι αφορά τα
παραπάνω θέματα;

Ευχαριστούμε για τη συνεργασία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β:

Πίνακας υπολογισμών

πολογισμός των στοιχείων έγινε σε εκατοστιαία ανάλυση

σύνολο των ερωτηθέντων ατόμων ήταν 50.

ερωτηθέντες:	άνδρες	ηλικίας	20 - 30 ετών	11
	άνδρες	ηλικίας	30 - 40 ετών	13
	γυναίκες	ηλικίας	20 - 30 ετών	14
	γυναίκες	ηλικίας	30 - 40 ετών	12

ΑΠΟΦΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΓΑΜΟ ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

Για ποιόν από τους παρακάτω λόγους πιστεύετε ότι παντρεύονται οι γυναίκες:

- α. Για να αποκτήσουν παιδιά.
- β. Για να μην είναι μόνες.
- γ. Για να αποκατασταθούν κοινωνικά.
- δ. Επειδή αυτός είναι ο προορισμός της γυναίκας.
- ε. Για οικονομική εξασφάλιση.
- στ. Άλλοι λόγοι (προσδιορίστε).

ΠΑΚΑΣ 1

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Εύνολο	20-30	30-40	Εύνολο	
Για να αποκτήσουν παιδιά	18.2	15.4	16.7	14.3	25.0	19.2	18
Για να μην είναι μόνες	27.3	0	12.5	21.4	0	11.5	12
Για να αποκατασταθούν κοινωνικά	45.5	38.5	41.7	21.4	25.0	23.1	32
Επειδή αυτός είναι ο προορισμός της γυναίκας	0	38.5	20.8	35.7	50.0	42.3	32
Για οικονομική εξασφάλιση	0	0	0	0	0	0	0
ε. Άλλοι λόγοι	9.1	7.7	8.3	7.1	0	3.8	6

Παράρτημα: Άλλοι λόγοι (αγάπη, εκτίμηση, συντροφιά, ασφάλεια)

2. Ποιά η στάση σας απέναντι στο θεσμό της προίκας:

Θετική (γιατί)
 Αρνητική (γιατί)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
Θετική	36.4	61.5	50.0	14.3	0	7.7	28
Αρνητική	63.6	38.5	50.0	85.7	100.0	92.3	72

Σημείωση: Θετική (βοήθεια)
 Αρνητική (μειώνει τη γυναίκα - καταργεί την ανθρώπινη προσωπικότητα - υποβιβάζει τη γυναίκα στην κατηγορία εμπορεύματος)

3. Πιστεύετε ότι η πριν το γάμο κοινωνικοοικονομική κατάσταση της γυναίκας την επηρεάζει όσον αφορά την επιλογή του υποψήφιου συντρόφου της;

ΝΑΙ
 ΟΧΙ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
ΝΑΙ	81.8	100.0	91.7	71.4	83.3	76.9	84
ΟΧΙ	18.2	0	8.3	28.6	16.7	23.1	16

4. Με ποιά από τα παρακάτω κριτήρια νομίζετε ότι οι γυναίκες επιλέγουν το μελλοντικό σύντροφό τους;

- α. Μορφωτικό επίπεδο.
- β. Οικονομική επιφάνεια.
- γ. Κοινωνική καταξίωση.
- δ. Ευφάνιση.
- ε. Χαρακτήρα - Προσωπικότητα.
- στ. Άλλο (προσδιορίστε).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
α. Μορφωτικό επίπεδο	18.2	7.7	12.5	0	25.0	11.5	12
β. Οικονομική επιφάνεια	27.3	30.8	29.2	14.3	16.7	15.4	22
γ. Κοινωνική καταξίωση	9.1	7.7	8.3	0	0	0	4
δ. Ευφάνιση	0	0	0	0	0	0	0
ε. Χαρακτήρα - Προσωπικότητα	45.5	53.8	50.0	78.6	58.3	69.2	60
στ. Άλλο	0	0	0	7.1	0	3.8	2

Σημείωση: Άλλο (Συνδυασμός των ανωτέρω)

5. Αν και υπάρχουν γυναίκες που ασχολούνται με δύσκολα επαγγέλματα, η θέση της γυναίκας είναι στο σπίτι.

- Συμφωνώ.
- Διαφωνώ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
Συμφωνώ	18.2	61.5	41.7	0	8.3	3.8	22
Διαφωνώ	81.8	38.5	58.3	100.0	91.7	96.2	78

Μια γυναίκα μπορεί να πραγματοποιήσει τους στόχους της καλύτερα μέσω του συζύγου της.

Συμφωνώ.
Διαφωνώ.

ΠΑΚΑΣ 6

Κατηγορίες	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
Συμφωνώ	45.5	69.2	58.3	42.9	8.3	26.9	42
Διαφωνώ	54.5	30.8	41.7	57.1	91.7	73.1	58

B. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

7. Πιστεύετε ότι στις σχέσεις μεταξύ των δύο συζύγων παίζει ρόλο η εργασία της γυναίκας;

ΝΑΙ
ΟΧΙ

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
ΝΑΙ	45.5	61.5	54.2	78.6	75.0	76.9	66
ΟΧΙ	54.5	38.5	45.8	21.4	25.0	23.1	34

7α. Αν ναι σε τι παίζει ρόλο.

Στη συμπεριφορά του ενός προς τον άλλον - στην οικονομική συνεισφορά - αίσθηση αποδοχής όσον αφορά το επίπεδό της - ισοτιμη συμμετοχή στην οικογένεια - ρόλος του καθενός στην οικογένεια

8. Πιστεύετε ότι οι άνδρες λαμβάνουν υπ' όψη περισσότερο μία εργαζόμενη γυναίκα;

ΝΑΙ σε τι.
ΟΧΙ γιατί.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
ΝΑΙ	72.7	61.5	66.7	71.4	91.7	80.8	74
ΟΧΙ	27.3	38.5	33.3	28.6	8.3	19.2	26

Σημείωση: ΝΑΙ (στα χρήματα και στην υπευθυνότητα - οικονομική βοήθεια - ανεξαρτησία - επίπεδο - μόρφωση)

ΟΧΙ (η διατήρηση της σχέσης εξαρτάται από το χαρακτήρα των ατόμων που την αποτελούν - εξαρτάται από την προσωπικότητά της - μετράει ο χαρακτήρας)

9. Πιστεύετε ότι οι δουλειές που μπορεί να ασκηθεί μία μητέρα είναι :

- α. Δασκάλα
- β. Νηπιαγωγός
- γ. Ιατρός
- δ. Ψυχολόγος
- ε. Φυσικομαθηματικός
- στ. Αρχιτέκτονας
- ζ. Ασυρματιστής
- η. Πυρηνικός επιστήμονας
- θ. Οικονομολόγος
- ι. Βουλευτής
- ια. Κάτι άλλο (προσδιορίστε)

ΠΙΝΑΚΑΣ 9.

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
α. Δασκάλα	15.6	21.1	18.6	14.8	23.8	18.8	18.7
β. Νηπιαγωγός	21.8	18.4	20.0	13.0	16.7	14.6	16.9
γ. Ιατρός	18.8	10.5	14.3	11.1	14.3	12.5	13.3
δ. Ψυχολόγος	12.5	15.8	14.3	13.0	14.3	13.5	13.9
ε. Φυσικομαθηματικός	9.4	7.9	8.6	9.3	9.5	9.4	9.0
στ. Αρχιτέκτονας	6.3	5.3	5.7	11.1	4.8	8.3	7.2
ζ. Ασυρματιστής	3.1	2.6	2.9	5.6	2.4	4.2	3.6
η. Πυρηνικός επιστήμονας	3.1	2.6	2.9	9.3	4.8	7.3	5.4
θ. Οικονομολόγος	3.1	2.6	2.9	5.6	4.8	5.2	4.2
ι. Βουλευτής	3.1	7.9	5.7	3.7	2.4	3.1	4.2
ια. Κάτι άλλο	3.1	5.3	4.3	3.7	2.4	3.1	3.6

0. Ποιοί από τους παρακάτω συνδυασμούς σας φαίνεται να ισχύουν περισσότερο.

- α. Μητέρα - νοικοκυρά - επιστήμων.
- β. Μητέρα - νοικοκυρά.
- γ. Μητέρα - επιστήμων.
- δ. Μόνο μητέρα.
- ε. Νοικοκυρά - επιστήμων.
- στ. Κάτι άλλο.

ΠΑΚΑΣ 10

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
Μητέρα - νοικοκυρά - μισθίων	27.3	30.8	29.2	57.1	75.0	65.4	48
Μητέρα - νοικοκυρά	36.4	61.5	50.0	7.1	16.7	11.5	30
Μητέρα - μισθίων	9.1	0	4.2	21.4	0	15.4	10
Μόνο μητέρα	0	7.7	4.2	0	8.3	0	2
Νοικοκυρά - μισθίων	0	0	0	0	0	0	0
Κάτι άλλο	27.3	0	12.5	14.3	0	7.7	10

Περίοδος: Κάτι άλλο (Μητέρα-σύζυγος-νοικοκυρά-εργαζόμενη)

Πώς πιστεύετε ότι αισθάνεται ένας άνδρας όταν η γυναίκα του εργάζεται;

- α. Νοιώθει ότι τον παραμελεί.
- β. Νοιώθει ότι δεν τον υπολογίζει.
- γ. Νοιώθει ανακούφιση επειδή συνεισφέρει στο οικογενειακό εισόδημα.
- δ. Κάτι άλλο (προσδιορίστε).

ΠΑΚΑΣ 11

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
Νοιώθει ότι τον παραμελεί	0	0	0	7.1	8.3	7.6	4
Νοιώθει ότι δεν τον υπολογίζει	18.2	15.4	16.7	0	16.7	7.7	12
Νοιώθει ανακούφιση επειδή συνεισφέρει στο οικογενειακό εισόδημα	72.7	84.6	79.2	92.9	66.7	80.8	80
Κάτι άλλο	9.1	0	4.2	0	8.3	3.8	4

Περίοδος: Κάτι άλλο (φόβο - όπως αισθάνεται μία γυναίκα απέναντι σε εργαζόμενο άνδρα)

Ποιός πιστεύετε ότι πρέπει να παίρνει τις αποφάσεις σχετικά με:

Κατηγορίες/ Αντιθέσεις	Πάντοτε η γυναίκα	Η γυναίκα συχνότερα από τον άνδρα	Εξ ίσου και οι δυο μαζί	Ο άνδρας συχνότερα από τη γυναίκα	Πάντοτε ο άνδρας
Διαχείριση μηνιαίου προϋπολογισμού					
Παρά επίπλων οικιακών συσκευών					
Αγορά και επιλογή καινούργιου μερίσματος - οικίας					
Αγορά και επιλογή τόπου και τύπου διακοπών					
Αποφάσεις για ανατροφή και εκπαίδευση παιδιών					
Κατανομή χρόνου των παιδιών					
Αποφάσεις για το παιχνίδι					

ΑΚΑΣ 12α

Διαχείριση μηνιαίου προϋπολογισμού

Κατηγορίες Αντιθέσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
Πάντοτε η γυναίκα	0	7.7	4.2	7.1	8.3	7.7	6
Η γυναίκα συχνότερα από τον άνδρα	0	15.4	8.3	14.3	16.7	15.4	12
Εξ ίσου και οι δυο μαζί	72.7	61.5	66.7	71.4	75.0	73.1	70
Ο άνδρας συχνότερα από τη γυναίκα	27.3	7.7	16.7	7.1	0	3.8	10
Πάντοτε ο άνδρας	0	7.7	4.2	0	0	0	2

ΠΑΝΑΚΑΣ 12β

Αγορά επίπλων - οικιακών συσκευών

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
α. Πάντοτε η γυναίκα	0	15.4	8.3	0	8.3	3.8	6
β. Η γυναίκα συχνότερα από τον άνδρα	45.5	30.8	37.5	35.7	33.3	34.6	36
γ. Εξ ίσου και οι δυο μαζί	54.5	46.2	50.0	64.3	58.3	61.5	56
δ. Ο άνδρας συχνότερα από τη γυναίκα	0	7.7	4.2	0	0	0	2
ε. Πάντοτε ο άνδρας	0	0	0	0	0	0	0

ΠΑΝΑΚΑΣ 12γ

Επιλογή καινούργιου διαμερίσματος - κατοικίας

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
α. Πάντοτε η γυναίκα	0	7.7	4.2	0	0	0	2
β. Η γυναίκα συχνότερα από τον άνδρα	18.2	0	8.3	7.1	0	3.8	6
γ. Εξ ίσου και οι δυο μαζί	81.8	92.3	87.5	92.9	75.0	84.6	86
δ. Ο άνδρας συχνότερα από τη γυναίκα	0	0	0	0	16.7	7.7	8
ε. Πάντοτε ο άνδρας	0	0	0	0	8.3	3.8	2

ΑΚΑΔΕ 12δ

Επιλογή τόπου και τρόπου διακοπών

Κατηγορίες Αντιήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
Πάντοτε η γυναίκα	0	0	0	0	0	0	0
Η γυναίκα συχνότερα από τον άνδρα	9.1	0	4.2	7.1	8.3	7.7	6
Εξ ίσου και οι δύο μαζί	81.8	84.6	83.3	92.9	83.3	88.6	86
Ο άνδρας συχνότερα από τη γυναίκα	9.1	15.4	12.5	0	0	0	6
Πάντοτε ο άνδρας	0	0	0	0	8.3	3.8	2

ΑΚΑΔΕ 12ε

Θέματα ανατροφής και εκπαίδευσης των παιδιών

Κατηγορίες Αντιήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
Πάντοτε η γυναίκα	0	7.7	4.2	0	0	0	2
Η γυναίκα συχνότερα από τον άνδρα	9.1	23.1	16.7	21.4	25.0	23.1	20
Εξ ίσου και οι δύο μαζί	90.9	69.2	79.2	78.6	75.0	76.9	78
Ο άνδρας συχνότερα από τη γυναίκα	0	0	0	0	0	0	0
Πάντοτε ο άνδρας	0	0	0	0	0	0	0

ΠΙΝΑΚΑΣ 12στ Αριθμό των παιδιών

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
α. Πάντοτε η γυναίκα	0	0	0	7.1	0	3.8	2
β. Η γυναίκα συχνότερα από τον άνδρα	9.1	0	4.2	7.1	33.3	19.2	12
γ. Εξ ίσου και οι δυο μαζί	81.8	84.6	83.3	85.7	66.7	76.9	80
δ. Ο άνδρας συχνότερα από τη γυναίκα	9.1	15.4	12.5	0	0	0	6
ε. Πάντοτε ο άνδρας	0	0	0	0	0	0	0

ΠΙΝΑΚΑΣ 12ζ Τρόπο διασκέδασης

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
α. Πάντοτε η γυναίκα	0	0	0	0	0	0	0
β. Η γυναίκα συχνότερα από τον άνδρα	0	15.4	8.3	7.1	16.7	11.5	10
γ. Εξ ίσου και οι δυο μαζί	63.6	69.2	66.7	92.9	75.0	84.6	76
δ. Ο άνδρας συχνότερα από τη γυναίκα	36.4	7.7	20.8	0	8.3	3.8	12
ε. Πάντοτε ο άνδρας	0	7.7	4.2	0	0	0	2

Πιστεύετε ότι οι δουλειές του σπιτιού είναι κάθε αυτού καθήκον της γυναίκας;

ΝΑΙ
ΟΧΙ

ΠΑΚΑΣ 16

Κατηγορίες Αντιήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
ΝΑΙ	27.3	61.5	45.8	0	8.3	3.8	24
ΟΧΙ	72.7	38.5	54.2	100.0	91.7	96.2	76

Από τον κατάλογο που ακολουθεί ποιές δουλειές πιστεύετε ότι μπορεί να κάνει ο άνδρας και ποιές η γυναίκα;

	ο άνδρας	η γυναίκα	και οι δυο μαζί
α. Ψώνια			
β. Πλύσιμο πιάτων			
γ. Καθάρισμα σπιτιού			
δ. Μαγείρεμα			
ε. Πληρωμή λογαριασμών			
στ. Αλλαγμα μωρού			
ζ. Φύλαγμα μωρού			
η. Κάτι άλλο (προσδιορίστε)			

ΠΑΚΑΣ 17α Ψώνια

Κατηγορίες Αντιήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
Ο άνδρας	45.5	15.4	29.2	14.3	33.3	23.1	26
Η γυναίκα	9.1	23.1	16.7	14.3	0	7.7	12
Και οι δυο μαζί	45.5	61.5	54.2	71.4	66.7	69.2	62

ΠΙΝΑΚΑΣ 17β

Πλούσιμο πιάτων

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
α. Ο άνδρας	0	0	0	0	8.3	3.8	2
β. Η γυναίκα	81.8	92.3	87.5	57.1	58.3	57.7	72
γ. Και οι δυο μαζί	18.2	7.7	12.5	42.9	33.3	38.5	26

ΠΙΝΑΚΑΣ 17γ

Καθάρισμα σπιτιού

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
α. Ο άνδρας	0	0	0	0	0	0	0
β. Η γυναίκα	54.5	84.6	70.8	57.1	66.7	61.5	66
γ. Και οι δυο μαζί	45.5	15.4	29.2	42.9	33.3	38.5	34

ΠΙΝΑΚΑΣ 17δ

Μαγείρεμα

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
α. Ο άνδρας	9.1	7.7	8.3	0	8.3	3.8	6
β. Η γυναίκα	63.6	76.9	70.8	35.7	66.6	50.0	60
γ. Και οι δυο μαζί	27.3	15.4	20.8	64.3	25.0	46.2	34

ΠΙΝΑΚΑΣ 17ε

Πληρωμή λογαριασμών

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
α. Ο άνδρας	9.1	46.2	29.2	28.6	50.0	38.5	34
β. Η γυναίκα	45.5	15.4	29.2	21.4	16.7	19.2	24
γ. Και οι δυο μαζί	45.5	38.5	41.7	50.0	33.3	42.3	42

ΑΚΑΕ 17α Αλλαγμα μωρού

Κατηγορίες	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
Αντιήσεις							
Ο άνδρας	9.1	0	4.2	7.1	0	3.8	4
Η γυναίκα	63.6	76.9	70.8	64.3	50.0	57.7	64
Και οι δυο μαζί	27.3	23.1	25.0	28.6	50.0	38.5	32

ΑΚΑΕ 17β Φύλαγμα μωρού

Κατηγορίες	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
Αντιήσεις							
Ο άνδρας	0	0	0	14.3	16.7	15.4	8
Η γυναίκα	27.3	46.2	37.5	28.6	33.3	30.8	34
Και οι δυο μαζί	72.7	53.8	62.5	57.1	50.0	53.8	58

Εε ποιά από τα παρακάτω συμφωνείτε και σε ποιά διαφωνείτε:

- α. Οι γυναίκες όσον αφορά τις οικογενειακές φροντίδες δεν είναι πραγματικά ίσες με τους άνδρες.

ΣΥΜΦΩΝΩ

ΔΙΑΦΩΝΩ

ΑΚΑΕ 18α

Κατηγορίες	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
Αντιήσεις							
ΣΥΜΦΩΝΩ	72.7	76.9	75.0	50.0	58.3	53.8	64
ΑΦΩΝΩ	27.3	23.1	25.0	50.0	41.7	46.2	36

β. Οι γυναίκες είναι λιγότερο αυτόνομες και ανεξάρτητες από τους άνδρες.

ΣΥΜΦΩΝΩ

ΔΙΑΦΩΝΩ

ΠΙΝΑΚΑΣ 18β

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
ΣΥΜΦΩΝΩ	63.6	84.6	75.0	28.6	75.0	50.0	62
ΔΙΑΦΩΝΩ	36.4	15.4	25.0	71.4	25.0	50.0	38

γ. Οι γυναίκες λειτουργούν περισσότερο συναισθηματικά παρά λογικά στις διαπροσωπικές τους σχέσεις.

ΣΥΜΦΩΝΩ

ΔΙΑΦΩΝΩ

ΠΙΝΑΚΑΣ 18γ

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
ΣΥΜΦΩΝΩ	45.5	84.6	66.7	35.7	58.3	46.2	56
ΔΙΑΦΩΝΩ	54.5	15.4	33.3	64.3	41.7	53.8	44

δ. Οι γυναίκες είναι επί το πλείστον πιο εξαρτημένες και πιο ανασφαλείς από τους άνδρες.

ΣΥΜΦΩΝΩ

ΔΙΑΦΩΝΩ

ΠΙΝΑΚΑΣ 18δ

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
ΣΥΜΦΩΝΩ	81.8	84.6	83.3	35.7	58.3	46.2	64
ΔΙΑΦΩΝΩ	18.2	15.4	16.7	64.3	41.7	53.8	36

ε. Η φράση " πίσω από κάθε μεγάλο άνδρα κρύβεται μια γυναίκα." είναι σωστή.

ΣΥΜΦΩΝΩ

ΔΙΑΦΩΝΩ

ΚΑΣ 18ε

Κατηγορίες Αντιήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
ΦΩΝΩ	81.8	69.2	75.0	85.7	83.3	84.6	80
ΦΩΝΩ	18.2	30.8	25.0	14.3	16.7	15.4	20

στ. Οι εκτός γάμου σεξουαλικές σχέσεις είναι πάντα λάθος.

ΣΥΜΦΩΝΩ

ΔΙΑΦΩΝΩ

όσον αφορά τον άνδρα

ΣΥΜΦΩΝΩ

ΔΙΑΦΩΝΩ

όσον αφορά τη γυναίκα

ΚΑΣ 18στ

Όσον αφορά τον άνδρα

Κατηγορίες Αντιήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
ΦΩΝΩ	27.3	38.5	33.3	50.0	33.3	42.3	38
ΦΩΝΩ	72.7	61.5	66.7	50.0	66.7	57.7	62

ΚΑΣ 18στ

Όσον αφορά τη γυναίκα

Κατηγορίες Αντιήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
ΦΩΝΩ	27.3	53.8	41.7	50.0	33.3	42.3	42
ΦΩΝΩ	72.7	46.2	58.3	50.0	66.7	57.7	58

ζ. Πρέπει να παρέχεται από την κοινωνία μεγαλύτερη σεξουαλική ελευθερία στον άνδρα απ' ότι στη γυναίκα.

ΣΥΜΦΩΝΩ

ΔΙΑΦΩΝΩ

ΚΑΕ 18ζ

Κατηγορίες Αντιθέσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
ΦΩΝΩ	27.3	30.8	29.2	14.3	8.3	11.5	20
ΦΩΝΩ	72.7	69.2	70.8	85.7	91.7	88.5	80

η. Για τη γυναίκα ο γάμος σήμερα δεν είναι αυτοσκοπός όπως παλιότερα μα ένας από τους σκοπούς της ζωής.

ΣΥΜΦΩΝΩ

ΔΙΑΦΩΝΩ

ΚΑΕ 18η

Κατηγορίες Αντιθέσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
ΦΩΝΩ	81.8	84.6	83.3	100.0	100.0	100.0	92
ΦΩΝΩ	18.2	15.4	16.7	0	0	0	8

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

Πιστεύετε ότι η γυναίκα έχει χρόνο που να μην είναι αναγκασμένη να κάνει κάτι;

ΝΑΙ
ΟΧΙ

Εαν απαντήσετε ΝΑΙ στην παραπάνω ερώτηση συνεχίζετε.

ΠΑΡΑΚΑΛΩ 19

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
ΝΑΙ	100.0	84.6	91.7	78.6	91.7	84.6	88
ΟΧΙ	0	15.4	8.3	21.4	8.3	15.4	12

Πώς πιστεύετε ότι περνά τον ελεύθερο χρόνο της η γυναίκα;

- α. Χόμπυ
- β. Αθλητισμός
- γ. Συμμετέχει σε οργανώσεις - συνδικαλίζεται
- δ. Μελέτη βιβλίων
- ε. Συμμετοχή σε κοινωνικές εκδηλώσεις
- στ. Κάτι άλλο (προσδιορίστε)

Εαν απαντήσετε ΟΧΙ στην ερώτηση 19 συνεχίζετε στην ερώτηση 21.

ΠΑΡΑΚΑΛΩ 20

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
Χόμπυ	18.2	0	8.3	28.6	16.7	23.1	16
Αθλητισμός	0	30.8	16.7	28.6	16.7	23.1	20
Συμμετέχει σε οργανώσεις - συνδικαλίζεται	0	0	0	7.1	0	3.8	2
Μελέτη βιβλίων	54.5	0	25.0	7.1	0	3.8	14
Συμμετοχή σε κοινωνικές εκδηλώσεις	18.2	69.2	45.8	14.3	66.7	38.5	42
Κάτι άλλο	9.1	0	4.2	14.3	0	7.7	6

Επίσημη: Κάτι άλλο (απασχόληση με τα παιδιά - τηλεόραση)

Πιστεύετε ότι η γυναίκα αφιερώνει αρκετό χρόνο για την " καλλιέργειά της ";

ΝΑΙ με ποιό τρόπο
 ΟΧΙ

ΠΑΚΑΣ 21

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
ΝΑΙ	27.3	7.7	16.7	35.7	16.7	26.9	22
ΟΧΙ	72.7	92.3	83.3	64.3	83.3	73.1	78

μείωση: ΝΑΙ (μελέτη, συζητήσεις, ενημέρωση από μαζικά μέσα επικοινωνίας)

Πιστεύετε ότι συνήθως οι γυναίκες εμποδίζονται στο να ασχοληθούν με πράγματα που τις ενδιαφέρουν από:

- α. Τον σύζυγο
- β. Τους συγγενείς
- γ. Τον κοινωνικό περίγυρο

ΠΑΚΑΣ 22

Κατηγορίες Απαντήσεις	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
α. Το σύζυγο	18.2	46.2	33.3	78.6	58.3	69.2	52
β. Τους συγγενείς	0	7.7	4.2	0	0	0	2
γ. Τον κοινωνικό περίγυρο	81.8	46.2	62.5	21.4	41.7	30.8	46

Με ποιά από τα παρακάτω πιστεύετε ότι θα έπρεπε να ασχολείται περισσότερο μια παντρεμένη γυναίκα (σημειώσατε όσα ισχύουν κατά σειρά προτεραιότητας) ;

- α. Οικιακές δουλειές (κουζίνα, νοικοκυριό, ψώνια)
- β. Φροντίδα παιδιών (μπάνιο, δουλειά, σχολείο)
- γ. Ψυχαγωγία
- δ. Συμμετοχή σε οργανώσεις

ΑΚΑΣ 23α

Οικιακές δουλειές

Κατηγορίες Προτεραιότητα	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
Πρώτη	12.5	30.0	22.2	15.4	18.2	16.7	19.0
Δεύτερη	75.0	70.0	72.2	46.2	45.5	45.8	57.1
Τρίτη	12.5	0	5.6	38.5	27.3	33.3	21.4
Τέταρτη	0	0	0	0	9.1	4.2	2.4

ΑΚΑΣ 23β

Φροντίδα παιδιών

Κατηγορίες Προτεραιότητα	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
Πρώτη	90.9	76.9	83.3	100.0	75.0	87.5	85.4
Δεύτερη	9.1	23.1	16.7	0	8.3	4.2	10.4
Τρίτη	0	0	0	0	16.7	8.3	4.2
Τέταρτη	0	0	0	0	0	0	0

ΚΑΣ 23γ

Ψυχαγωγία

Κατηγορίες τεραιότητα	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
Πρώτη	0	0	0	0	0	0	0
Δεύτερη	44.4	0	22.2	45.5	50.0	47.6	35.9
Τρίτη	44.4	88.8	66.6	54.5	40.0	47.6	56.4
Τέταρτη	11.1	11.1	11.1	0	10.0	4.8	7.7

ΚΑΣ 23δ

Συμμετοχή σε οργανώσεις

Κατηγορίες τεραιότητα	Ανδρες			Γυναίκες			ΣΥΝΟΛΟ %
	20-30	30-40	Σύνολο	20-30	30-40	Σύνολο	
Πρώτη	0	0	0	0	20.0	10.5	6.7
Δεύτερη	0	16.7	9.1	0	0	0	3.3
Τρίτη	40.0	16.7	27.3	0	10.0	5.3	13.3
Τέταρτη	60.0	66.7	63.6	100.0	70.0	84.2	76.7

Εχετε να προσθέσετε κάτι άλλο που πιστεύετε ότι αφορά τα παραπάνω θέματα;

Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

- ΑΛΖΟΝ ΚΛΩΝΤ , Η διπλή καταπίεση της γυναίκας ,
Εκδόσεις Ράππα
- ΓΚΟΥΙΛΕΒΣΚΑΓΙΑ Σ. , ΕΦΙΜΟΒΑ Α. ,
ΜΠΑΛΑΧΟΒΣΚΑΓΙΑ Α. , ΜΠΕΡΕΖΝΑΓΙΑ Ν. ,
ΜΠΑΙΝΟΒΑ Ε. , ΣΜΙΡΝΟΒΑ Ρ. ,
ΣΙΜΠΑΡΙΝΑ Ε. , ΣΜΙΡΝΟΒΑ Ρ. ,
ΤΑΤΑΡΙΝΟΒΑ Ν. , ΧΑΛΦΙΝΑ Ρ.
Οι γυναίκες σήμερα, Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή,
Αθήνα 1977
- Δαράκη Πέπη , Η γυναίκα στον αγώνα της ζωής ,
Εκδόσεις Σύγχρονη εποχή , Αθήνα 1977
- GOULD DAVIS ELISABETH , Τό πρώτο φύλο, Εκδόσεις
Νέα σύνορα , Αντώνης Λιβάνης 1982
- Δουλκέρη Τέσσα , Η συμμετοχή της Ελληνίδας στην
οικογένεια και στην εργασία , Εκδόσεις Αντ. Ν.
Σακκούλα , Αθήνα - Κομοτηνή 1986
- Δουμάνη Μαριέλλα Χριστέα, Η Ελληνίδα Μητέρα ,
Εκδόσεις Κέδρος, Α. Ε. , 1989
- Ζέμπαλντ - Κράουτ , Μα θέλω μόνο το καλό σου,
Δωρικός , Αθήνα 1990
- Κακλαμανάκη Ρούλα , Η θέση της Ελληνίδας στην οικο-
γένεια , στην κοινωνία , στην πολιτεία , Εκδόσεις
Καστανιώτη, Αθήνα 1987
- Κόμερ Λη , Ρήντ Εβελυν , Γκόλντμαν Έμμα, Ο μύθος της
μητρότητας , Εκδόσεις Ελεύθερος τύπος ,
Αθήνα 1978

- Δεκάτσας Παναγής , Η Μητριαρχία, Εκδόσεις Καστανιώτη,
Αθήνα 1977
- Λεντάκης Ανδρέας, Είναι η γυναίκα κατώτερη από τον
άντρα ; Αθήνα Δωρικός 1986
- Λογοθέτη Σοφία - Σύλβια, Ρόλοι γυναικών και ολοκλή-
ρωση της προσωπικότητας, Εκδόσεις Αντ. Ν Σακκούλα,
Αθήνα 1985
- Λούρου Ν.Κ. , Η Εύα στην εποχή μας , Ελληνική
Ευρωεκδοτική
- Μπαράσκαγια Ναταλία , Επτά ημέρες μιας γυναίκας ,
Εκδόσεις Οδυσσέας , Αθήνα 1977
- Μπωβουάρ λε Σιμόν , Το Δεύτερο φύλο, Εκδόσεις Μέγας
Αλέξανδρος
- Μουσούρου Λουκία , Κύκλος της οικογενειακής ζωής
και γυναικεία απασχόληση , Αθήνα 1983
- Νικολαΐδου Μάγδα , Η Γυναίκα στην Ελλάδα, Εκδόσεις
Καστανιώτη , Αθήνα 1981
- Νοβίνοβα Ε. - Γιαζίκοβα Β. - Γιάνκοβα Ζ. ,
Γυναίκα - δουλειά - οικογένεια , Εκδόσεις Σύγχρονη
εποχή , Αθήνα 1986
- Νταϊήβις Μαξίν , Η σεξουαλική ευθύνη της γυναίκας ,
Εκδόσεις Γλάρος , Αθήνα 1974
- Ντόουλινγκι Κολέτ , Το σύνδρομο της Σταχτοπούτας ,
Εκδόσεις Γλάρος , Αθήνα 1983
- Ο' νείλ Νένα και Τζώρτζ , Ο ανοιχτός γάμος , Εκδόσεις
Θυμάρη , Αθήνα 1979
- Οι τρεις ταυτότητες της Ελληνικής οικογένειας,
Εκδόσεις Κέδρος

- Ρόττνερ Γιόζεφ , Ψυχολογία της γυναίκας , Εκδόσεις
Ηλία Μανιατέα
- Τακάρη Ντίνα , Η κοινωνική και επαγγελματική θέση
της σημερινής γυναίκας , Αθήνα 1978
- Τρότσκι Λέον , Γυναίκες και Οικογένεια ,
Αθήνα 1982
- Χουρδάκη Μαρία , Οικογενειακή Ψυχολογία , Εκδόσεις
Γρηγόρη , Αθήνα 1982
- VILAR ESTHER , Το πολύγαμο φύλο , Εκδόσεις Θυμάρι,
Αθήνα 1987